

12e RASSENLIJST VOOR FRUITGEWASSEN 1965

REDACTIE:

Dr. O. Banga, directeur Instituut voor de Veredeling van
Tuinbouwgewassen, Wageningen, voorzitter

Ir. A. Groot, secretaris-directeur Nederlandse Fruittelers Organisatie,
Den Haag

Ir. T. van Hiele, directeur Instituut voor Bewaring en Verwerking
van Tuinbouwproducten, Wageningen

M. Prins, voorzitter Centraal Bureau van de Tuinbouwveilingen in
Nederland, Den Haag

Ir. G. S. Roosje, wnd. directeur Proefstation voor de Fruitteelt in de
Vollegrond, Wilhelminadorp (bij Goes)

REDACTIE-SECRETARIS: W. Koopmans

PRIJS f 2,—

VOOR BUITENLAND f 2,50

+ afs. Lijst van aanvullingen /
andere, per.

Deze rassenlijst werd samengesteld door de deskundigen van
het Instituut voor Bewaring en Verwerking van Tuinbouwproducten te
Wageningen
het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen
het Proefstation voor de Fruitteelt in de Vollegrond te Wilhelminadorp
het Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk

RASSENLIJST VAN FRUITGEWASSEN 1965
LIJST VAN AANVULLINGEN

Aardbei

Tijdens het drukken van de Rassenlijst voor Fruitgewassen 1965 zijn verschillende aardbeiklonen goedgekeurd. Hieronder volgt een opgave van de goedgekeurde klonen per 8 oktober 1965.

Cambridge Vigour

L. W. H. Nelissen, Oude Boddenbroekerweg 6, Oirlo.
J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam.
C. Pleunis, Lochtstraat 3, Stamproy.
Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot.

Deutsch Evern

A. S. Henselmans, Luttelgeest (N.O.P.).
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Zuid-Willemsvaart 60, Berlicum
(N.Br.).

Glasa

Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot.

Gorella

A. M. Goossens, Ehrenburg 20, Nispen.
L. W. H. Nelissen, Oude Boddenbroekerweg 6, Oirlo.
C. Pleunis, Lochtstraat 3, Stamproy.
Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot.
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Zuid-Willemsvaart 60, Berlicum
(N.Br.).

Jucunda

Selectie- en vermeerderingsbedrijf „Zeeland”, p/a A. J. Marinissen,
Dorpsweg 5, Wissenkerke.
R. L. v. d. Berg, Langestraat 10a, 's-Gravendeel.
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Zuid-Willemsvaart 60, Berlicum
(N.Br.).

Juspa

Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Postbus 16,
Wageningen.
Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot.

Macherauchs Frühernte

J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam.
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Zuid-Willemsvaart 60, Berlicum
(N.Br.).

Redgauntlet

L. W. H. Nelissen, Oude Boddenbroekerweg 6, Oirlo.
J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam.
Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot.
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Zuid-Willemsvaart 60, Berlicum
(N.Br.).

Regina

J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam.
Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot.
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Zuid-Willemsvaart 60, Berlicum
(N.Br.).

Senga Sengana

H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo.
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Zuid-Willemsvaart 60, Berlicum
(N.Br.).

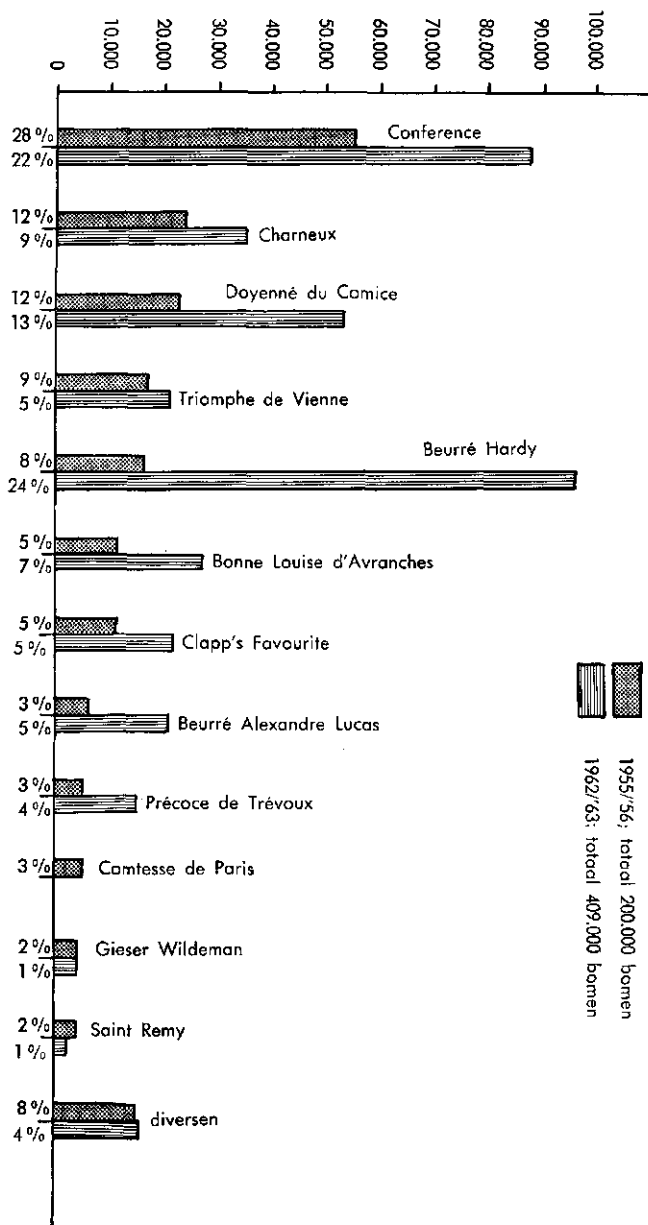
Talisman

S. Heykamp, Plettenburg 11, Jutphaas.
N. Konijn, Zuiderweg 18a, Midden-Beemster.
W. v. d. Linden, Kerkeinde 29, Sleeuwijk.
L. W. H. Nelissen, Oude Boddenbroekerweg 6, Oirlo.
J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam.
Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot.
Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Zuid-Willemsvaart 60, Berlicum
(N.Br.).

PEER

Op blz. 3 van deze lijst van aanvullingen wordt afgedrukt een grafiek van het aantal door de N.A.K.-B. gewaarmerkte bomen in de perioden 1955-1956 en 1962-1963. Deze grafiek komt in de plaats van die op blz. 72 van de Rassenlijst voor Fruit 1965.
Bij het bestuderen van de grafiek dient men er rekening mee te houden dat naar schatting tenminste 60 % van de gewaarmerkte bomen van Beurré Hardy wordt gebruikt als tussenstam.

GRAFIEK VAN HET AANTAL DOOR DE N.A.K.-B GEWAARMERKTE BOMEN IN DE PERIODEN 1955-'56 EN 1962-'63

INLEIDING

Het doel van deze rassenlijst is in de eerste plaats de fruitteler in de gelegenheid te stellen kennis te nemen van zoveel mogelijk, betrouwbare, praktische gegevens over de belangrijkste rassen van fruitgewassen die op grond van hun gebruikswaarde in aanmerking komen te worden opgenomen. Hij kan van deze gegevens gebruik maken bij het ontwerpen van plantplannen en het omenten van bestaande bomen. Bovendien is de rassenlijst bedoeld als hulpmiddel bij voorlichting en onderwijs.

Daar de rassenlijst alleen volledig aan zijn doel zal kunnen beantwoorden, wanneer ieder die dit kan er aan meewerkt, spreken wij gaarne onze dank uit voor de reeds ondervonden medewerking, en doen ook voor de verdere uitgaven hierop gaarne wederom een beroep. In verband met hun geringe economische betekenis zijn de gewassen abrikoos, amandel, hazelnoot, kweeper, mispel, moerbeï, rozebottel, tamme kastanje, walnoot en witte bes niet meer in deze rassenlijst opgenomen. Voor inlichtingen ten aanzien van de rassenkeuze bij deze gewassen wende men zich tot het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Postbus 16 te Wageningen.

Voor de schrijfwijze van de rasnamen heeft de redactie zich gericht naar het Rasnamenregister van Fruitgewassen- en Onderstammen uitgegeven door het Secretariaat-Generaal van de Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douane Unie te Brussel.

Vele mutanten zijn opgenomen bij het ras waaruit ze zijn ontstaan; dit houdt evenwel *niet* in dat ze dezelfde waardering genieten als het moederras.

Indeling van de rassen.

De rassen zijn in vijf groepen ingedeeld. Een scherpe scheidingslijn is tussen deze groepen meestal niet te trekken. Speciaal bij de hoofdassen en de aanvullende rassen is het dikwijls moeilijk te bepalen tot welke groep een bepaald ras behoort en in dit opzicht lopen de meningen van de deskundigen uiteen al naar het uitgangspunt dat men kiest.

De rassen staan in de groep gerangschikt volgens rijptijd.

Aanduidingen en afkortingen.

- A = Hoofdassen.** De met A gemerkte rassen zijn de hoofdassen. Deze worden om bepaalde eigenschappen vrijwel in het gehele land aangeplant en als waardevol erkend of zijn in een of meer belangrijke teeltcentra van grote betekenis.
- B = Aanvullende rassen.** De met B gemerkte rassen zijn een aanvullende groep op A. Onder bepaalde omstandigheden kunnen de B-rassen plaatselijk gelijk staan met A-rassen of zelfs de voorkeur genieten boven een A-ras.
- N = Beproeverswaardige rassen.** De met N gemerkte rassen zijn over het algemeen nieuw of hier te lande weinig bekend, maar zijn voorlopig gunstig beoordeeld. Aanplant op kleine schaal is gewenst, teneinde op korte termijn een goed oordeel te verkrijgen over de waarde van het ras voor alle delen van ons land.
- O = Rassen van zeer beperkte betekenis.** De met O gemerkte rassen zijn in de regel rassen welke voorheen van meer betekenis zijn geweest voor de Nederlandse fruitteelt. Door bepaalde omstandigheden is de belangstelling voor deze rassen afnemend wat echter niet wegneemt dat ze in het huidige sortiment toch nog vrij veel kunnen voorkomen.
- X = Rassen waarmee meer ervaring is gewenst.** Voor het merendeel zullen dit nieuwe of in ons land vrijwel onbekende rassen zijn, welke op de proeftuinen van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen en in de praktijkproeven de aandacht hebben getrokken. Het is gewenst dat met deze rassen zo spoedig mogelijk meer ervaring wordt verkregen. Hoewel deze rassen nog niet voor de aanplant worden aanbevolen, is het toch gewenst dat zij op kleine schaal onder de fruittelers worden verspreid, teneinde op korte termijn meerdere gegevens over deze rassen te kunnen verzamelen. Fruittelers die deze rassen willen beproeven en deze bij de boomkwekers niet kunnen bekomen, worden verzocht zich in verbinding te stellen met het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Dr. S. L. Mansholtlaan 15, Wageningen, tel. 0 8370-3141.

Afkortingen ná de rasnaam:

K. = Kweker.

Kw.r. = Kwekersrecht. Dit betekent, dat het ras is ingeschreven in het Centraal Rassenregister en dat de betreffende kweker er kwekersrecht op heeft. Het bijgevoegde jaartal geeft aan wanneer het kwekersrecht is ingegaan.

Geïnt. = Geïntroduceerd. Hierachter staat vermeld de persoon en/of het jaartal door wie resp. wanneer het ras in de handel is gebracht.

Aanmelding van nieuwe fruitrassen bij de Raad voor het Kwekersrecht, ter inschrijving in het Centraal Rassenregister.

Inschrijving van een nieuw ras in het Centraal Rassenregister ten behoeve van de kweker van dit ras legt een eigendomsrecht op dit ras vast, maar zegt niets van de gebruikswaarde.

Opname van een ras in de Rassenlijst houdt verband met zijn gebruikswaarde, en is onafhankelijk van de vraag of het ras al of niet in het Centraal Rassenregister is ingeschreven.

Voor inschrijving in het Centraal Rassenregister komen alleen in aanmerking voldoende raszuivere nieuwe rassen, d.w.z. rassen, die voldoen aan de volgende drie voorwaarden.

- a. Op het moment van indiening van die aanvraag is nog geen voortkweekingsmateriaal van het betreffende ras in de handel gebracht;
- b. De in te schrijven rassen zijn voldoende te onderscheiden van andere rassen;
- c. Zij zijn in voldoende mate raszuiver.

De mogelijkheid bestaat, dat men materiaal van een nieuw ras al vóór de indiening van de aanvraag aan telers uitgeeft ter beproeving. Om latere moeilijkheden te voorkomen, vrage men hiervoor echter eerst de goedkeuring van de Raad voor het Kwekersrecht.

De aanvraagformulieren voor het inschrijven van een nieuw ras zijn verkrijgbaar bij de Raad voor het Kwekersrecht, Bezuidenhoutseweg 53, Den Haag. De Raad zendt deze tegen een bepaalde vergoeding toe en geeft aanwijzingen, hoe men verder moet handelen.

Wageningen, april 1965

AARDBEI

Aardbeien worden geteeld in de vollegrond, onder stand- en platglas en sinds enige jaren ook onder plastic-kappen. Voor de teelt onder glas en onder plastic-kappen worden in hoofdzaak vroege en tamelijk vroege rassen gebruikt. Soms worden echter ook met produktieve, latere rassen, zoals Senga Sengana en Vola, goede resultaten verkregen. De tendens is aanwezig, de aardbeien steeds sterker te forceren met warmte en licht om het produkt vroeger aan de markt te brengen. Hierdoor wordt het aanvoerseizoen steeds langer. Alle vruchten van de teelt onder glas en plastic, benevens die van de vroege rassen van de vollegrond, zijn bestemd voor de verse consumptie. Hiervoor zijn in de eerste plaats uiterlijk en kwaliteit van de vruchten belangrijk. Over het algemeen is de produktiviteit van de vroege rassen lager dan van de middentijdse en latere rassen. Het financiële resultaat behoeft daarom echter zeker niet minder te zijn.

De grootste afnemer van de vollegronds aardbeien is de fabrikant. Deze verwerkt ruim de helft van de totale aanvoer en wel tot pulp en jam, op sap en in diepvries.

De teler dient bij zijn rassenkeuze rekening te houden met de afzet-mogelijkheden. Iedere bestemming stelt zijn eigen eisen aan het produkt. De Nederlandse fabrikant koopt vrijwel uitsluitend aardbeien die zonder dop (kelk) worden aangevoerd, omdat het ontkelken in de fabriek te kostbaar is. Voor verse consumptie wordt met kelk geplukt; de vruchten zijn dan beter houdbaar en het uiterlijk is veel aantrekkelijker.

Voor een goede teelt is het een eerste vereiste van gezond plant-materiaal uit te gaan. Daarom dient geregeld geselecteerd en door de N.A.K.-B. goedgekeurd plantmateriaal te worden aangeschaft.

Van een aantal rassen bestaan goed produktieve, virusvrije klonen. De namen van de eigenaars van goedgekeurde klonen staan vermeld bij de betreffende rassen.

Verschillende rassen mogen alleen in licentie worden vermeerderd en verhandeld. Voor zover beschikbaar op het moment dat deze rassenlijst werd samengesteld zijn ook de namen van de licentiehouders opgenomen. In deze aangelegenheid zit nogal wat beweging. Voor exacte gegevens wende men zich tot de B.V.T. (Stichting tot Bescherming van Belangen van Kwekers in het Verkeer met Teeltmateriaal van Planten, Nassauplein 36, Den Haag).

RASSENKEUZETABEL

In onderstaand overzicht zijn de rassen ingedeeld volgens teeltwijze en vroegheid.

	geschiktheid voor	
	meerjarige teelt	pluk zonder dop
TEELT IN DE VOLLEGROND		
Vroeg		
B - Macherauchs Frühernte	1	3
B - Regina	5	2
Tamelijk vroeg		
B - Cambridge Vigour	1	3
B - Gorella	5	3
Middentijds-laet		
A - Senga Sengana	3	3
B - Redgauntlet	5	1
N - Vola	-	1
X - Elista	5	2
X - Juspa	2	5
Laet		
A - Talisman	2	1
O - Jucunda	5	5
REMONTERENDE RASSEN		
Repita		
Revada		
TEELT ONDER PLASTIC KAPPEN		
A - Regina		
B - Glasa	← 3	
B - Cambridge Vigour		
TEELT ONDER GLAS		
Zeer vroeg		
A - Glasa	— 3	
Vroeg-tamelijk vroeg		
A - Cambridge Vigour		
B - Deutsch Evern		
B - Regina		
O - Macherauchs Frühernte		
X - Gorella		

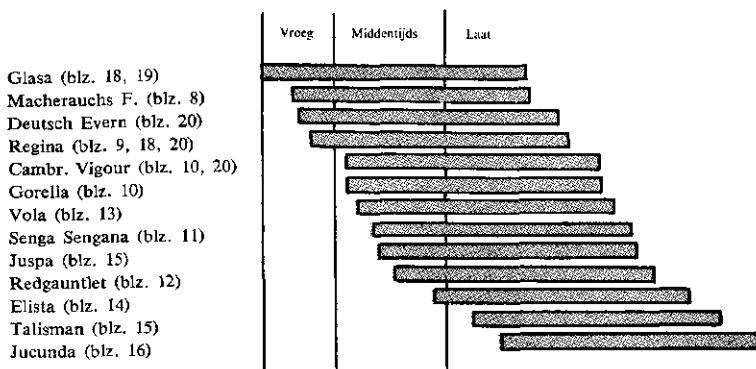
Legenda: 1 = slecht
5 = zeer goed

beste op 1962

AARDBEI

RIJPTIJDENGRAFIEK

(gebaseerd op gegevens van de vollegrond)

TEELT IN DE VOLLEGROND

(Zie voor de teelt onder glas blz. 19)

VROEG

B - Macherauchs Frühernte — K.: Max Planck Institut, Duitsland. Geïnt. 1951. Gewonnen uit een kruising van een Amerikaanse selectie met Deutsch Evern. In Nederland onder licentie in de handel. Gemachtigde in Nederland: J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam (Dr.).

Dit *vroege* ras heeft *lekkere* vruchten, die echter, evenals bij Deutsch Evern, neiging hebben *te klein* te worden. Het kan goed voldoen op de meer intensieve tuinbouwbedrijven op vochtige zandgrond en op lichte klei.

Het ras is *zeer vatbaar voor verwelkingsziekte en meeldauw* en zeer gevoelig voor aaltjes. Zonder voortdurende strenge selectie degenerereert het ras snel. Het is daarom gewenst regelmatig nieuw plantmateriaal aan te schaffen.

Groei: de groei is vrij krachtig. Veel uitloperplanten. Goed winterhard.

Bloei: vroeg. De bloemen staan meestal onder het blad. Tweeslachtig. Voldoende goed stuifmeel. Iets minder kans op schade door nachtvorst dan bij de meeste andere vroege rassen.

Productiviteit: tamelijk goed.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: de eerste vruchten zijn middelmatig groot, de latere tamelijk klein; regelmatig lang kegelvormig, vaak iets halsvormig, glanzend rood.

Kwaliteit: vrij stevig, goed van smaak met een goed aroma; vruchtvlees lichtrood.

Gebruik: verse consumptie. Plukt tamelijk gemakkelijk zonder dop. Matig geschikt voor verwerking.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor aaltjes, meeldauw en verwelkingsziekte. Vruchten weinig vatbaar voor vruchtrot.

Opmerkingen: planttijd zomer. Pollen of rijen. Uitsluitend te telen als eenjarig gewas, daar de vruchten aan een meerjarig gewas te klein worden. Streng gezonde selectie van plantmateriaal is noodzakelijk om snelle degeneratie te voorkomen.

Licentiehouders:

J. Arends, Hooiweg 94a, Paterswolde
 M. v. d. Burgt, Berkhoek 2, Boekel
 G. Cerpentier, 't Zand 33, Koewacht
 M. W. v. Dijk, Broekstraat 5, Dinther
 H. Fleuren, Veldstraat 108a, Baarlo
 A. M. Goossens, Eerenburg 20, Nispen
 N.V. Herijgers-Daemen, p/a Veldstraat 108, Baarlo
 S. Heykamp, Plettenburg 11, Jutphaas
 Fa. A. v. Liere & Zn., Maalstede 31, Kapelle (Z.)
 W. v. d. Linden, Kooikamp 1, Sleeuwijk
 L. Nelissen, Oude Boddenbroekerweg 6, Oirlo
 A. v. d. Star, Zoetendijk 10, Reeuwijk
 Stichting „Tuinbouwproef- en Selectiebedrijf“, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch
 F. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot
 L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg
 G. Visser, Dijk 1, Huissen
 W. Willems, Kronenberg F 29, Sevenum

B - Regina — K.: Max Planck Institut, Duitsland. Gewonnen uit een kruising van een Amerikaanse selectie met Deutsch Evern. Gefintr.: 1951. In Nederland onder licentie in de handel. Gemachtigde in Nederland: J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam (Dr.).

Dit vroege ras voldoet het beste op *zwaardere gronden*. De vruchten zijn *groter* dan die van Macherauchs Frühernte en lichter, meer oranje-rood, van kleur.

Groei: eenjarige planten stelen weinig uit en hebben betrekkelijk weinig, grote bladeren; tweejarige planten kunnen zeer fors worden. Veel uitloperplanten. De winterhardheid is goed.

Bloei: vroeg. Bloemen boven het blad, groot, tweeslachtig; veel goed stuifmeel. Bloemstengels weinig talrijk, maar rijkbloeiend. Veel kans op nachtvorstschade.

Productiviteit: tamelijk goed.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: tamelijk groot, eerste vruchten zeer groot en dan vaak overlangs gegroefd, lang kegelvormig, oranje-rood, de onderzijde blijft lang bleek. Kelk opvallend groot.

Kwaliteit: tamelijk stevig, weinig kwetsbaar, vrij sappig en tamelijk goed van smaak; het vruchtvlees is wit of iets rose.

Gebruik: verse consumptie en verwerking op sap. Plukt met twee handen vrij goed zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: matig vatbaar voor aaltjes, virus, Botrytis; vatbaar voor meeldauw.

Opmerkingen: planttijd zomer. Ook geschikt voor tweejarige teelt.

Eigenaren van goedgekeurde klonen:

J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam
 Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot

AARDBEI

Licentiehouders:

J. Arends Azn., Hooiweg 94a, Paterswolde
J. C. Braber, Laône 20, Renesse
M. v. d. Burgh, Berkhoek 2, Boekel
Stichting „Boom en Vrucht“, Tielsestraat 97, Kesteren
G. Cerpentier, 't Zand 33, Koewacht
M. van Dijk, Broekstraat 5, Dinther
H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo
S. Heykamp, Plettenburg 11, Jutphaas
W. v. d. Linden, Kooikamp 1, Sleeuwijk
Fa. A. v. Liere & Zn., Maalstede 31, Kapelle (Z.)
L. Nelissen, Oude Boddenbroekerweg 6, Oirlo
M. Sonneveld, Ziekenwei 4, Rockanje
A. v. d. Star, Zoetendijk 10, Reeuwijk
Stichting Selectie- en vermeerderingsbedrijf „Zeeland“, Prins Bernhardstraat 6, Wemeldinge
Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch
Fr. Theuns, „Adrianahoeve“, Oirschot
C. Timmerman Czn., Dorpsstraat 161, Broek op Langedijk
G. Visser, Dijk 1, Huissen
W. J. Th. Willems, Kronenberg F 29, Sevenum

TAMELIJK VROEG

B - Cambridge Vigour — K.: D. Boyes, Cambridge, Engeland. Geintr.: ± 1946. Vrij in de handel.

Dit ras vormt een fors gewas, dat *zeer produktief* kan zijn. Aantrekkelijke, goed smakende vruchten. Niet aan te planten op gronden waar men een aantasting van *Verticillium* kan verwachten.

Groei: fors; tamelijk veel uitlopers.

Bloei: tamelijk vroeg; bloemen tweeslachtig met goed ontwikkelde meeldraden en stuifmeel. Kans op nachtvorstschade.

Produktiviteit: zeer groot.

Vrucht:

Rijptijd: tamelijk vroeg.

Uiterlijk: tamelijk groot, kegelvormig, iets dof, helderrood, gelijkmatig van vorm en kleur.

Kwaliteit: stevig; vruchtvlees oranje-rood, sappig, tamelijk goed van smaak met een vrij goed aroma.

Gebruik: voor verse consumptie; de latere oogsten ook geschikt voor verwerking. Plukt tamelijk goed zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor verwelkingsziekte en, vooral bij een zwaar gewas, voor vruchtrot; tamelijk resistent tegen rood wortelrot. Gevoelig voor droogte.

Opmerkingen: planttijd zomer. Voor éénjarige teelt op pollen of rijen. Bij een iets latere planttijd verkrijgt men een lichter gewas, dat een vroege oogst kan geven met mooie vruchten.

Eigenaren van goedgekeurde klonen:

J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam
Fr. Theuns, Oirschot

B - Gorella — K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen, 1955. Gewonnen uit een kruising van Jupa met de Amerikaanse selectie U.S. 3763. Geintr.: 1960. Vrij in de handel.

Een tamelijk fors, opgaand gewas met grove bloem- en vruchttrossen. De *grote vruchten* zijn in de eerste plaats geschikt voor verse con-

Gorella

sumptie. Plukkosten in verhouding tot andere rassen laag. De vruchten zijn ook *zonder dop te plukken* waardoor de latere oogsten (kleinere vruchten) door de fabriek zouden kunnen worden gebruikt.

Groei: tamelijk fors met typisch stugge, opgaande bladeren. Geeft tamelijk vroeg veel uitloperplanten.

Bloei: tamelijk vroeg; bloemen aan zeer stevige bloemstengels, tweeslachtig met vrij veel, goed stuifmeel. Kans op nachtvorstschade tamelijk groot.

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: tamelijk vroeg.

Uiterlijk: groot tot zeer groot, kegelvormig, glanzend helderrood, soms met te traag rijpende punt.

Eerste vruchten soms iets onregelmatig gezet.

Kwaliteit: stevig, niet kwetsbaar; vruchtvlees roodachtig, sappig, tamelijk goed van smaak, iets te weinig zuur.

Gebruik: voor verse consumptie; latere vruchten matig geschikt voor verwerking; plukt tamelijk goed *zonder dop*.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor *Verticillium*, matig vatbaar voor vruchttrot. Harde wind kan aan het stugge blad vrij veel schade doen.

Opmerkingen: Geschikt voor zomerplanting en meerjarige teelt. Daar het ras betrekkelijk weinig bloemstengels maakt, wordt aangeraden *vroeg* te planten.

Eigenaren van goedgekeurde klonen:

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch
Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot

MIDENTIJD - LAAT

A - Senga Sengana — K.: R. von Sengbusch, Hamburg, Duitsland, 1949. Gewonnen uit een kruising van Sieger met Merveilleuse de Tihange. Kw.r.: 1956. In Nederland onder licentie in de handel. Gemachtigde in Nederland: H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo (L.).

Dit ras is door zijn *grote productiviteit* van grote waarde voor onze aardbeiteelt, temeer daar het door zijn *regelmatige, tamelijk donkerrode vruchten* een gelijkmatig produkt levert, dat door de fabrikant over het algemeen goed wordt gewaardeerd. Het ras is matig gevoelig voor virus, zodat alleen een gezond en produktief gewas kan worden geteeld indien geregeld geselecteerd plantmateriaal wordt aangeschaft. Ook dient voldoende aandacht geschonken te worden aan de bestrijding van het *vruchttrot*.

Groei: sterk; matig veel uitloperplanten; goed winterhard.

Bloei: middentijds; zeer rijk, met kleine, tweeslachtige bloemen aan talrijke bloeiwijzen. Kwaliteit stuifmeel middelmatig. Kans op nachtvorstschade.

Productiviteit: zeer groot.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: middelmatig groot, kort kegelvormig, glanzend, tamelijk donkerrood, iets bruin. Zeer gelijkmatig van grootte, vorm en kleur.

Kwaliteit: stevig, weinig kwetsbaar; diep oranje-rood vruchtvlees; sappig; smaak goed, bij volledig rijpe vruchten sterk en iets afwijkend aroma.

AARDBEI

Gebruik: zeer geschikt voor verwerking, in het bijzonder voor vruchten op sap. Voor verse consumptie niet te donkerrode vruchten plukken wegens het sterke aroma. Met twee handen goed zonder dop te plukken.

Ziekten en beschadigingen: weinig vatbaar voor bladvlekkenziekten en meeldauw; vatbaar voor *Verticillium* en zwart wortelrot; zeer vatbaar voor *Botrytis*. Gevoelig voor virus.

Opmerkingen: planttijd zomer. Bij voorkeur te telen als eenjarig gewas op rijen of pollens. Ruime plantafstand. Bespuitingen tegen *Botrytis* zeer gewenst.

Eigenaren van goedgekeurde klonen:

H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

Licentiehouders:

J. Arends, Hooiweg 94a, Paterswolde

Bedrijfsstudiegroep Tholen en St. Philipsland, p/a J. M. van Dijk, Oudelandsepad 5, Tholen

R. L. v. d. Berg, Langestraat 10a, 's-Gravendeel
Stichting „Boom en Vracht”, Tielsestraat 97, Kesteren

J. C. Braber, Laône 20, Renesse

M. v. d. Burgt, Berkhoek 2, Boekel

G. Cerpentier, 't Zand 33, Koewacht

Coöp. Veilingver. Geldermalsen e.o., Geldermalsen

M. W. van Dijk, Broekstraat 5, Dinther

B. A. Eggermont, Jac. de Waalstraat 28, Lamswaarde

A. M. Goossens, Eerenburg 20, Nispen

A. Henselmans, Kalenbergerweg 6-II, Luttelgeest

S. Heykamp, Plettenburg 11, Jutphaas

M. Kanters, Statenweg 22a, Venhorst

Jb. Karsten, B 83a, Benningbroek

Jos Konings, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel

N. Konijn, Zuiderweg 18a, Midden-Beemster

Fa. A. v. Liere & Zn., Maalstede 31, Kapelle

W. v. d. Linden, Kooikamp 1, Sleeuwijk

H. Litjens, Kempweg 13, Horst-Meterik

L. W. H. Nelissen, Oude Boddenbroekerweg 6, Oirlo

J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam

C. Pleunis, Lochtstraat 3, Stamproy

W. P. Robben, Fr. Julianastraat 6, Berkel-Enschot

M. Sonneveld, Ziekenwei 4, Rockanje

C. Spek, IJsseldijk 55, Veessen

A. v. d. Star, Zoetendijk F 102, Recuwijk

Stichting Proeffruitbedrijf voor de Kleibouwstreek, St. Anna Parochie

Stichting Selectie- en Vermeerderingsbedrijf „Zeeland”, Prins Bernhardstraat 6, Wemeldinge

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

A. Tebbens-Torringa, „Stoepema-Heerd”, Zuurdijk

F. Theuns, „Adrianahoeve”, Oirschot

G. Tjelen, Hees E 26, Sevenum (L.)

C. Timmerman Czn., Dorpsstraat 161, Broek op Langedijk

V.V.T.B., Steenweg 79, Zaltbommel

G. J. v. d. Velden, Bruhezerweg 5, Helmond

L. v. d. Ven, Elde 5, Schijndel

L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg

G. Visser, Dijk 1, Huissen

A. Vissers, Zwarte Plakweg 71, Horst-America

Q. v. d. Vric, Kwekerijweg 4, Rokel (p. Schaeesterbrug, Fr.)

W. J. Th. Willems, Kronenberg F 29, Sevenum

T. v. d. Zee, Zuidendijk 399, Dordrecht

B - Redgauntlet — K.: R. D. Reid, Scottish Horticultural Research Institute, Auchincruive, Schotland. In 1946 gewonnen uit een kruising van een Amerikaanse selectie met Climax. Geïnt.: 1956. Vrij in de handel.

Voor de telers een goed ras, door de *grote en zekere produktie, goede vruchtgrootte en de open groeiwijze*, die het goed geschikt maakt voor *meerjarige* teelt. Voor de verse consumptie hebben de vruchten tot nu toe goede prijzen opgebracht, ondanks de zeer *matige smaak*. Voor de industrie is Redgauntlet evenwel minder geschikt. Geeft soms in de nazomer een sterke *tweede bloei*.

Groei: krachtig, tamelijk open gewas. Uitloperontwikkeling sterk.

Bloei: middentijds. Bloemtrossen steken boven het blad uit, waardoor de kans op nachtvorstschade vrij groot is. Bloemen tweeslachtig met over het algemeen voldoende goed stuifmeel. Ontwikkeling meeldraden soms zeer slecht. Geeft in augustus vaak een tweede bloei.

Produktiviteit: zeer groot.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: tamelijk groot, afgerond kegelvormig, glanzend helderrood, soms iets paarsrood.

Kwaliteit: tamelijk stevig, niet kwetsbaar; vruchtvlees oranje, smaak matig, iets zuur met weinig aroma.

Gebruik: verse consumptie. Plukt over het algemeen moeilijk zonder dop; in gedopte vruchten blijft bovendien aan de basis van de vrucht een hard stukje zitten, dat zeer bezwaarlijk is voor de verwerking.

Ziekten en beschadigingen: tamelijk resistent tegen rood wortelrot.

Gevoelig voor virus; vatbaar voor vruchtrot.

Opmerkingen: geschikt voor zomerplanting. Ook als meerjarig gewas te telen. In een gunstig najaar kan nog een tweede oogst worden geplukt.

Eigenaren van goedgekeurde klonen:

L. W. H. Nelissen, Oude Boddenbroekerweg 6, Oirlo
J. Oostergo, Zijtak Oostzijde 122, Nieuw-Amsterdam
Stichting Tuinbouwproef- en Selectiebedrijf, Visstraat 41. 's Hertogenbosch
F. Theuns, „Adrianahoeve", Oirschot

N - Vola — K.: Vereniging tot Bevordering en Verbetering van de Tuinbouw in de Bommelerwaard, Steenweg 79, Zaltbommel. Gewonnen uit een kruising van Bowa met Empire. Kw.r.: 1961. Gefintr.: 1961; onder licentie in de handel.

Het fors groeiende gewas kan *zeer produktief* zijn en geeft *aantrekkelijke, tamelijk grote vruchten van goede kwaliteit*. Blijkt gevoelig te zijn voor virus.

Groei: fors en opgaand. Uitloperontwikkeling vrij sterk.

Bloei: middentijds. Bloeiwijzen tamelijk talrijk, tamelijk lang gesteeld, even lang als het blad of daar boven uitstekend. Bloemen tweeslachtig met goed ontwikkelde meeldraden en goed stuifmeel.

Produktiviteit: groot.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: tamelijk groot, tamelijk lang kegelvormig, glanzend, aantrekkelijk, helder oranje met iets inliggende zaadjes.

Kwaliteit: stevig, iets kwetsbaar; vruchtvlees oranje, sappig, fris van smaak met een tamelijk goed aroma.

Gebruik: verse consumptie; ongeschikt voor verwerking. Plukt niet of moeilijk zonder dop.

AARDBEI

Ziekten en beschadigingen: tamelijk vatbaar voor *Verticillium* en vruchttrot. Gevoelig voor virus.

Opmerkingen: geschikt voor zomerplanting. Wegens tamelijk lange vruchttrossen ruime plantafstand gewenst.

Licentiehouders:

J. Arends, Hooiweg 94a, Paterswolde
Stichting „Boom en Vrucht“, Tielsestraat 97, Kesteren
G. Cerpentier, 't Zand 33, Koewacht
Coöp. Veilingver. Geldermalsen e.o., Geldermalsen
H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo
S. Heykamp, Plettenburg 11, Jutphaas
Jb. Karsten, B 83a, Benningbroek
N. Konijn, Zuiderweg 18a, Midden-Beemster
Fa. A. van Liere en Zn., Maalstede 31, Kapelle (Z.)
W. v. d. Linden, Kooikamp 1, Sleeuwijk (N.B.r)
J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam
A. v. d. Star, Zoetendijk 10, Reeuwijk
Fr. Theuns, „Adrianahoef“, Oirschot
Stichting „Tuinbouwproef- en selectiebedrijf“, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch
G. Visser, Dijk 1, Huissen

X - Elista — K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen, 1955. Gewonnen uit een kruising van Jucunda (× zelf) met de Amerikaanse selectie U.S. 3763. Geintr.: 1964. Kw.r.: aangevraagd. Eigenaar: Stichting B.V.T., Nassauplein 36, Den Haag.

Een tamelijk forse, enigszins open groeiwijze.

Bloei- en oogsttijd tamelijk laat. Zeer produktief.

Vruchten middelmatig groot tot groot, tijdens de oogst goed op grootte blijvend, intensief rood, stevig, iets kegelvormig, gelijkmatig van vorm en kleur; vruchtvlees rood, sappig, fris van smaak met een iets afwijkend, maar aangenaam aroma.

Over het algemeen moeilijk zonder dop te plukken; goed rijpe vruchten echter tamelijk gemakkelijk. Geschikt voor verse consumptie en indien gedopt, ook voor verwerking.

Licentiehouders:

J. Arends Azn., Hooiweg 94a, Paterswolde
J. C. Braber, Laône 20, Renesse (Zld.)
M. v. d. Burgt, Berkhoek 2, Boekel
G. Cerpentier, Het Zand 33, Koewacht
M. F. Duivenvoorden, Lisserdwarweg 716, Haarlemmermeer, P. Abbencs
M. W. van Dijk, Broekstraat 3, Dinther
B. A. Eggermont, Jac. de Waalstraat 28, Lamswaarde
H. J. van Enckevoort, Kronenberg F 84, Sevenum
H. Fleuren, Veldstraat 108a, Baarlo
A. M. Goossens, Eerenburg 20, Nispen
A. Henselmans, Kalenbergerweg 6-II, Luttelgeest, Post Emmeloord
S. Heykamp, Plettenburg 11, Jutphaas
M. Kanters, Statenweg 22a, Venhorst
Jb. Karsten, B 83a, Benningbroek
J. Konings-Goossens, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel
Fa. Le Feber & Co., Laag Boskoop 36a, Boskoop
W. v. d. Linden, Kooikamp 1, Sleeuwijk (N.Br.)
H. Litjens, Kempweg 13, Horst-Meterik
H. H. L. van Melick, Leropperweg 13a, St. Odiliënberg
L. W. H. Nelissen, Oude Boddendrockerweg 6, Oirlo
J. Oostergo, Zijtak Oostzijde 122, Nieuw-Amsterdam
A. P. J. van Overveld, Driehoekstraat 5, Roosendaal
A. de Pagter, Zandweg 17, Rittthem
C. Pleunis, Lochtstraat 3, Stamproy
W. P. Robben, Pr. Julianastraat 6, Berkel-Enschot
M. Sonneveld, Ziekenwei, 4, Rockanje
C. Spek, IJsseldijk 55, Veessen
Stichting Tuinbouwproef- en Selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

Stichting Selectie en Verm.bedrijf „Zeeland“, Prins Bernhardstraat 6, Wemeldinge
 Fr. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot
 G. Tielen, Hees E 26, Sevenum
 J. Tielen, Hees E 29, Sevenum
 C. Timmerman, Dorpsstraat 161, Broek op Langedijk
 L. Verschuren, Linieweg 1, Wageningen
 W. J. Th. Willems, Kronenberg F 29, Sevenum

X - Juspa — K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Wageningen, 1949. Gewonnen uit een kruising van Jucunda met Sparkle. Kw. r.: 1958. Geïnt. 1957; onder licentie in de handel.

Opnieuw als X-ras opgenomen omdat er feitelijk nog weinig ervaring mee is en er toch behoefte blijkt te bestaan aan een nieuw fabrieksras. Een *productief* ras met *goed doppende* vruchten, die veel overeenkomst vertonen met Jucunda, maar ongeveer 10 dagen eerder rijp zijn. De vruchten missen het typische Jucunda-aroma en hebben uitsluitend bij de eerste plukken enige neiging tot slechte vruchtzetting. Naast Jucunda het best doppende ras, dat *weinig vatbaar* is voor *vruchtrot*.

Groei: matig krachtig; kompakt. Veel uitlopers.

Bloei: middentijds. Bloemen onder het blad. Tweeslachtig. Vrij veel goed stuifmeel. Nachtvorstgevaar matig.

Productiviteit: groot.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: middelmatig groot, kegelvormig, oranje-rood. In het begin van de pluk kunnen misvormde vruchten voorkomen.

Kwaliteit: tamelijk stevig en weinig kwetsbaar; vrucht vlees lichtrood, matig sappig en matig van smaak.

Gebruik: verse consumptie en geschikt voor verwerking tot pulp en jam. Plukt zeer goed zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor rode-vlekkenziekte, vrij vatbaar voor zwart wortelrot, maar weinig vatbaar voor vruchtrot. Vrij gevoelig voor virus.

Opmerkingen: geschikt voor zomerplanting; bij voorkeur te telen als eenjarig gewas, uitsluitend op rijen of pollin.

Licentiehouders:

H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo
 A. M. Goossens, Eerenburg 20, Nispen
 Stichting Tuinbouwproef- en Selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch
 Fr. Theuns, „Adrianahoeve“, Oirschot

LAAT

A - Talisman — K.: R. D. Reid, Scottish Horticultural Research Institute, Auchincruive, Schotland. Ontstaan uit een kruising van een Amerikaanse selectie met Climax in 1946. Geïnt.: 1955. Vrij in de handel.

Talisman is een *zeer productief* ras met *laatrijpende* vruchten van *goede kwaliteit* die zeer geschikt zijn voor de *verse consumptie*. De vruchten zijn slecht zonder dop te plukken. Het gedopte produkt blijkt geschikt te zijn voor pulp. Geeft soms in de nazomer een sterke tweede bloei.

Groei: krachtig; tamelijk kompakt; ontwikkeling laat. Zeer veel uitloperplanten.

AARDBEI

Bloei: middentijds. Bloemen niet boven het blad; tweeslachtig met voldoende goed stuifmeel.

Productiviteit: zeer groot.

Vrucht:

Rijptijd: laat.

Uiterlijk: tamelijk lang kegelvormig; de eerste groot, soms breed wigvormig en diep gegroefd tot gespleten. Mooi van uiterlijk; helderrood.

Kwaliteit: stevig, sappig, vruchtvlees lichtrood, goed van smaak en aroma.

Gebruik: verse consumptie; geschikt voor verwerking tot pulp en jam.

Plukt zeer moeilijk zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: resistent tegen rood wortelrot; vrij vatbaar voor zwart wortelrot en vatbaar voor verwelkingsziekte. Gevoelig voor virus. Vruchten zeer vatbaar voor vruchtrot.

Opmerkingen: geschikt voor zomerplanting en teelt op rijen of pollen, niet op bedden; bij voorkeur eenjarig. Bespuiting tegen vruchtrot is noodzakelijk.

In een gunstig najaar kan nog een tweede oogst worden geplukt.

Eigenaren van goedgekeurde klonen:

N. Konijn, Zuiderweg 18a, Midden-Beemster

L. W. H. Nelissen, Oude Boddenbroekerweg 6, Oirlo

J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam

O - Jucunda — K.: J. Salter, Hammersmith, Engeland; $\pm$ 1854.

Door de *uitstekend doppende* vruchten en het goede aroma is dit ras jarenlang van grote betekenis geweest voor de pulp- en jamindustrie. Door de slechte oogstresultaten van de laatste tijd wordt het echter steeds meer verdrongen door nieuwere rassen, in het bijzonder door Senga Sengana.

De vruchtzetting laat vaak veel te wensen over, waardoor misvormde vruchten ontstaan. Het ras kan dan ook niet meer goed worden aanbevolen.

Groei: groeikracht vrij sterk. Uitloperontwikkeling laat en vrij sterk. Matig winterhard.

Bloei: laat, daardoor weinig kans op schade door nachtvorst. Bloemen wel tweeslachtig, maar met weinig goed stuifmeel, waardoor onder ongunstige weersomstandigheden onvoldoende bestuiving en slechte vruchtzetting kunnen voorkomen (misvormde vruchten).

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: laat.

Uiterlijk: grootte middelmatig, kegelvormig; steenrood van kleur met wit vruchtvlees.

Kwaliteit: vrij stevig, sappig, slechts matig van smaak, met een voor het ras typisch aroma.

Gebruik: geschikt voor verwerking tot pulp en jam. Plukt goed zonder dop.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor verwelkingsziekte, aaltjes en aardbeimijt; vrij vatbaar voor bladvlekken en meeldauw. Vrij gevoelig voor virus. Vruchten weinig vatbaar voor vruchtrot.

Opmerkingen: uitsluitend geschikt voor voorjaarsplanting; te telen als meerjarig gewas op rijen, pollen of bedden. De vruchtzetting zou

verbeterd kunnen worden door er rijen van een goede bestuiver tussen te planten.

Eigenaren van goedgekeurde klonen:

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch
Stichting Selectie- en Vermeerderingsbedrijf „Zeeland”, Prins Bernhardstraat 6,
Wemeldinge

REMONTERENDE OF DOORDRAGENDE RASSEN

Sinds enige jaren bestaat er een toenemende belangstelling voor remonterende aardbeirassen. Aanvankelijk werd gedacht, dat dit type aardbei niet van belang zou zijn voor de commerciële tuinbouw. Het is echter gebleken, dat in de vollegrond met remonterende aardbeirassen toch een goed lonende teelt mogelijk is, mits gezond plantmateriaal wordt gebruikt en op voedzame, vochthoudende grond wordt geplant. Geplant kan worden van augustus tot oktober of in het voorjaar. Bij late najaarsplanting en voorjaarsplanting de eerste bloemen verwijderen om de plant de kans te geven zich goed te ontwikkelen. De oogst kan men verwachten $\pm$ 2 maanden nadat de bloemen voor het laatst zijn weggenomen. Hiermede heeft men als het ware het tijdstip in de hand waarop men wil oogsten.

Hoewel de jonge uitloperplanten zeer snel bloeien en vrucht kunnen dragen, is het voor een goed resultaat aan te bevelen de uitlopers tijdig te verwijderen en *uitsluitend* van de moederplanten te oogsten.

De meeste ervaring is er met de rassen Repita en Revada.

De rassen Macherauchs Dauerernte en Heinemanns Unerschöpfliche (synoniem Schlüters Erntequelle) zijn ook wel interessant, maar lijken ons minder geschikt voor een commerciële teelt. Een groep-aanduiding voor Repita en Revada is nog niet aangegeven. Beide rassen hebben hun voor- en nadelen.

Repita - K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen, 1956. Gewonnen uit een kruising van Ada Herzberg met Auchincruive Climax. Geïnr.: 1960. Vrij in de handel.

Een tamelijk fors gewas. Bloemen verschijnen, na de laatste maal verwijderen, sneller dan bij enig ander remonterend ras. Begin oogst daarom eveneens een aantal dagen vroeger. De vruchten zijn, vooral in de eerste oogst groot, helderrood en goed van smaak. Gevoelig voor spint en *bladvlekkenziekte*.

Groei: tamelijk fors, breeduitgroeiend.

Geeft ruim voldoende uitloperplanten.

Bloei: van voorjaarsbloemen middentijds. Na verwijderen spoedig nieuwe bloei. Bloemen aan tamelijk lange, stevige bloeiwijzen boven het blad uitstekend. Bloeit ook op jonge uitloperplanten.

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: van eerste oogst middentijds.

Uiterlijk: middelmatig groot tot groot, kegelvormig, matig stevig, helderrood.

Kwaliteit: sappig, goed van smaak met tamelijk sterk aroma.

Gebruik: voor verse consumptie.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor spint en rodevlekkenziekte (*Diplocarpon earliana*). Vruchtrotbestrijding moet worden aanbevolen.

AARDBEI

Opmerkingen: Repita kan door zijn produktiviteit en grote vruchten, goede resultaten geven, doch vereist meer teeltzorgen dan Revada.

Revada - K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen, 1956. Gewonnen uit een kruising van Auchincruive Climax met Ada Herzberg. Geintr. 1960. Vrij in de handel.

Een fors gewas met tamelijk korte bloeiwijzen; iets onregelmatig kegelvormige, lichtrode, stevige vruchten, die friszuur en meer neutraal van smaak zijn. Bloeit iets trager dan Repita, waardoor de tweede oogst ook later is.

Groei: fors gesloten, breeduitgroeïend gewas met opvallend gezond blad. Geeft voldoende uitloperplanten.

Bloei: van voorjaarsbloemen middentijds. Na het ontbloemen begint de tweede bloei later dan bij Repita. Bloeiwijzen aanvankelijk iets onder het blad blijvend, doch later daar bovenuit stekend.

Produktiviteit: goed. Doordat het blad weinig vatbaar is voor bladziekten en door de sterkere groei, langer te oogsten dan Repita.

Vrucht:

Rijptijd: van eerste oogst middentijds.

Uiterlijk: middelmatig groot tot groot, iets onregelmatig kegelvormig, lichtrood, stevig.

Kwaliteit: matig sappig, friszuur met minder aroma dan Repita waardoor meer neutraal van smaak.

Gebruik: voor verse consumptie.

Ziekten en beschadigingen: weinig vatbaar voor meeldauw en blad-vlekkenziekten. Vruchtrofbestrijding is aan te bevelen.

Opmerkingen: door de goede stevigheid zijn de vruchten vooral in de nazomer goed houdbaar. Is gemakkelijk te telen. Het is belangrijk de uitlopers en de oude blad- en bloemstengels op tijd te verwijderen.

TEELT ONDER PLASTIC KAPPEN

Door geschikte rassen onder plastic te vervroegen kan men vruchten van goede kwaliteit oogsten in de periode tussen de aanvoer van koud glas en vollegrond. Hiervoor zullen in de eerste plaats de vroege en tamelijk vroege rassen in aanmerking komen.

A - Regina

Onder plastic kappen kunnen met dit ras zeer goede opbrengsten en gunstige resultaten worden verkregen. Waar in de vollegrond de eerste bloemen vaak bevrozen, komen deze onder plastic kappen volledig tot hun recht en leveren de grootste vruchten. De oogst komt ongeveer 10 dagen vroeger dan van de vollegrond. Zie verder blz. 9.

B- Glasa

Voldoet in Oost-Betuwe en in Limburg goed. De vrij korte trossen zijn een praktisch voordeel onder de tamelijk smalle kappen. Voor beschrijving zie blz. 19.

B - Cambridge Vigour

Met dit ras zijn onder plastic kappen gunstige ervaringen opgedaan. Voor beschrijving zie blz. 10.

TEELT ONDER GLAS**ZEER VROEG**

A - Glasa — K.: Vereniging tot Bevordering en Verbetering van de Tuinbouw in de Bommelerwaard (V.V.T.B.), Steenweg 79, Zaltbommel. Gewonnen uit een kruising van Howard 17 met Deutsch Evern. Kw.r.: 1958. Geintr.: 1957; onder licentie in de handel.

Een belangrijk ras voor de teelt onder glas daar het vroeger rijp is dan andere rassen en zich zeer goed leent voor forceren met warmte en licht. De grote glanzende vruchten leveren een mooi produkt.

Groei: tamelijk krachtig; open groeiwijze. Veel uitloperplanten.

Bloei: vroeg; bloemen groot aan korte bloeiwijzen. Tweeslachtig; veel goed stuifmeel.

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: zeer vroeg.

Uiterlijk: tamelijk groot, kegelvormig, glanzend helderrood. Weinig kwetsbaar. Eerste vruchten vaak dubbel, diep gegroefd of gespleten.

Kwaliteit: matig stevig; vruchtvlees rood-oranje met wit, weinig sappig; smaak matig.

Ziekten en beschadigingen: zeer gevoelig voor vruchttrot (*Botrytis*). Kan sterk worden aangetast door bladaaltjes.

Opmerkingen: Geschikt zowel voor sterk forceren als voor licht forceren onder staandglas en voor platglas. Bij sterk forceren wordt het verschil in vroegheid met andere rassen groter. Vraagt voor een goed resultaat een prima verzorging en dient zo vroeg mogelijk op wachtbed of op blijvende plaats te worden geplant.

Eigenaar van goedgekeurde klonen:

F. Theuns, Adrianahoeve, Oirschot

Licentiehouders:

J. Arends, Hooiweg 94a, Paterswolde

Bedrijfsstudiegroep Tholen en St. Philipsland, p/a J. M. van Dijk, Oudelandsepad 5, Tholen

Stichting „Boom en Vrucht“, Tielsestraat 97, Kesteren

J. C. Braber, Laône 20, Renesse (Z.)

M. v. d. Burgh, Berkhoek 2, Boekel

G. Cerpentier, 't Zand 33, Koewacht

Coöp. Veilingver. Geldermalsen e.o., Geldermalsen

M. W. v. Dijk, Broekstraat 5, Dinther

Fa. W. van Geest en Zn., Poelkade 32, Naaldwijk

A. M. Goossens, Eerenburg 20, Nispen

A. Henselmans, Kalenbergerweg 6-II, Luttelgeest

S. Heijkamp, Plettenburg 11, Jutphaas

Jb. Karsten, B 83a, Benningbroek

Jos Konings, St. Maartenstraat 1, Oud-Gastel

N. Konijn, Zuiderweg 18a, Midden-Beemster

W. v. d. Linden, Kooikamp 1, Sleeuwijk

H. Litjens, Kempweg 13, Horst-Meterik (L.)

L. W. H. Nelissen, Oude Boddebroekerweg 6, Oirlo-Venray

J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nieuw-Amsterdam

C. Pleunis, Lochstraat 3, Stamproy

AARDBEI

M. Sonneveld, Ziekenwei 4, Rockanje
A. v. d. Star, Zoetendijk 10, Reeuwijk
Stichting Selectie- en Vermeerderingsbedrijf „Zeeland”, Prins Bernhardstraat 6,
Wemeldinge
Fr. Theuns, „Adrianahoeve”, Oirschot
G. Tielen, Hees E 26, Sevenum
C. Timmerman Czn., Dorpsstraat 161, Broek op Langedijk
G. J. v. d. Velden, Bruhezerweg 5, Helmond-Brouwhuis
L. Verschuren, Linieweg 1, Wagenberg
G. Visser, Dijk 1, Huissen
Q. van de Vrie, Kwekerijweg 4, Rokel (post Schaesterbrug, Fr.)
W. J. Th. Willems, Kronenberg F 29, Sevenum

VROEG-TAMELIJK VROEG

A - Cambridge Vigour

Met dit tamelijk vroege ras kunnen onder staandglas goede resultaten worden verkregen. Het geeft een kwalitatief goed produkt van goede smaak. Een voordeel boven Glasa is, dat Cambridge Vigour *niet vroeg geplant* behoeft te worden, omdat een betrekkelijk licht gewas reeds een goede kg-opbrengst kan geven. Een niet te zwaar gewas kan vrijwel gelijktijdig met andere, vrij vroege rassen worden geoogst. Laat zich in de winter goed vanaf het wachtbed in de vaste kas planten. Kan sterk worden aangetast door bladaaltjes. Zie verder blz. 10.

B - Deutsch Evern — K.: J. Boettner, Duitsland, 1903.

Dit oude, goed smakende, vroege ras wordt de laatste jaren ook in de glasteelt steeds meer verdrongen door meer grootvruchtige rassen, die een minder kwetsbaar produkt geven. Bovendien is de teelt van Deutsch Evern niet gemakkelijk door de grote vatbaarheid voor Botrytis van planten (stengelrot) en vruchten (vruchtrot).

Groei: groeikracht matig; veel uitloperplanten. Matig winterhard.

Bloei: vroeg; bloemen tweeslachtig, met veel goed stuifmeel.

Productiviteit: matig.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg.

Uiterlijk: de eerste vruchten zijn vrij groot, de latere vrij klein; tamelijk lang kegelvormig; fris oranje-rood, aantrekkelijk.

Kwaliteit: matig stevig, kwetsbaar, vrij sappig, goed van smaak, vruchtvlees wit.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor grauwe schimmel (Botrytis) op bladeren en vruchten, aaltjes en aardbeimijt, maar weinig vatbaar voor verwelkingsziekte (Verticillium). Gevoelig voor virus.

Eigenaar van goedgekeurde klonen:

Stichting Tuinbouwproef- en selectiebedrijf, Visstraat 41, 's-Hertogenbosch

B - Regina

Geeft in enkele streken (Limburg) onder glas goede resultaten. Het ras maakt betrekkelijk weinig, grote bladeren.

De vruchten zijn slechts matig vatbaar voor vruchtrot. De *buitengewoon grote kelk* en de te trage kleuring van de onderkant der vruchten doen soms afbreuk aan de aantrekkelijkheid van het produkt. Zie verder blz. 9.

O - Macherauchs Frühernte

Is uiterst vatbaar voor diverse ziekten en kan voor de teelt onder glas slechts zeer beperkt worden aanbevolen, en dan nog uitsluitend bij gebruik van prima gezond plantmateriaal.
Zie verder blz. 8.

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst**X - Gorella**

Op enkele plaatsen zijn met Gorella gunstige resultaten verkregen in licht geforceerde of koude kassen. Een voldoende zwaar ontwikkeld gewas geeft een goede kg-opbrengst. Door de grote vruchten liggen de plukkosten relatief laag. Zie verder blz. 10.

Ook met verschillende produktieve middeleeuwse rassen zoals **Senga Sengana** en **Redgauntlet**, kunnen onder bepaalde omstandigheden gunstige resultaten onder koud staandglas worden verkregen.

APPEL

(Zie voor zoete appels blz. 43)

Voor de intensieve fruitteelt is een juiste rassenkeuze van een zeer groot belang. Gewenst is een matig sterke groei van de bomen met daarbij een vroege en grote produktie om de kg-opbrengst per ha op te voeren.

Het aantal door de N.A.K.-B. gewaarmerkte bomen geeft een duidelijk beeld van de rassen die het meest geplant worden (zie grafiek). Uit de grafiek blijkt dat het sortiment inkrimpt en zich voornamelijk beperkt tot vier hoofdassen t.w. Stark Earliest, James Grieve met de daaruit ontstane rode mutanten, Cox's Orange Pippin en Golden Delicious. Genoemde vier rassen namen 62 % van het aantal gewaarmerkte bomen voor hun rekening in 1955-1956, dit bedroeg 80 % in 1963-1964.

Het appelareaal in Nederland besloeg in 1964 een oppervlakte van ca. 34.000 ha.

In het seizoen 1955-1956 werden 1.014.000 bomen gewaarmerkt, in 1963-1964 meer dan het dubbele nl. 2.131.000 bomen. Deze stijging komt tot uiting in een toename van het nieuw aangeplante areaal dat steeg van 463 ha in 1955 tot 2064 ha in 1963, een oppervlakte dat in dat jaar het gerooide oppervlak (1822 ha) overtrof. Aangezien in de voorafgaande jaren meer werd gerooid dan nieuwgeplant nam het totale areaal sedert 1955 met 8,3 % af. Desondanks bleef de produktie ongeveer gelijk; deze bedroeg 261.200 ton jaarlijks over 1955-1959 en 274.800 ton over 1960-1964.

APPEL

PLUK- EN BEWAARTIJDENGRAFIEK

A - Hoofdrassen

Stark's Earliest (blz. 25)
James Grieve (blz. 25)
Cox's Orange Pippin (blz. 27)
Schone van Boskoop (blz. 28)
Golden Delicious (blz. 29)

B - Aanvullende rassen

Yellow Transparent (blz. 30)
Benoni (blz. 30)
Tydeman's Early Worcester (blz. 31)
Ingrid Marie (blz. 32)
Lombartsdalville (blz. 32)
Jonathan (blz. 33)
Laxton's Superb (blz. 34)
Winston (blz. 35)

N - Beproevenswaardige rassen

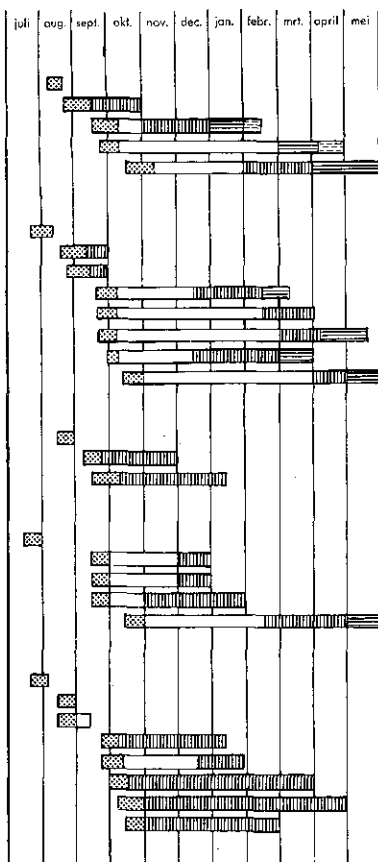
Mantet (blz. 35)
Double Red Wealthy (blz. 36)
Lord Lambourne (blz. 36)

O - Van zeer beperkte betekenis

Close (blz. 37)
Lobo (blz. 38)
Glorie van Holland (blz. 38)
Ellison's Orange (blz. 39)
Melrose (blz. 39)

X - Meer ervaring gewenst

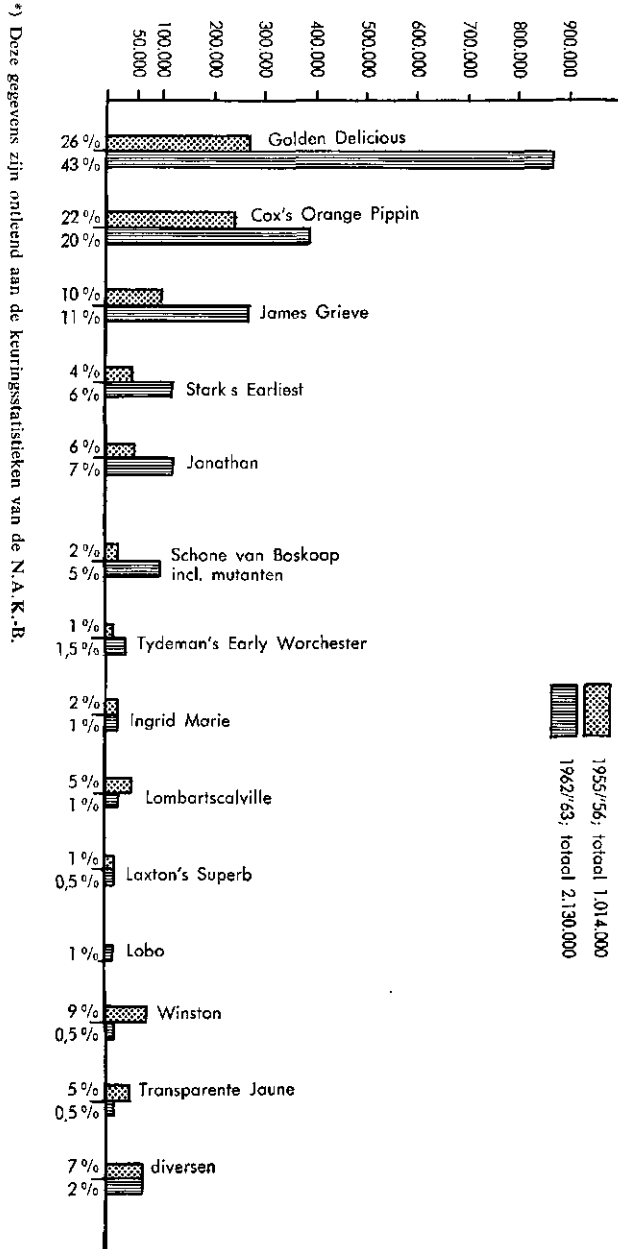
Lodi (blz. 40)
Mio (blz. 40)
Oriole (blz. 40)
Odin (blz. 41)
Millicent (blz. 41)
Jonade! (blz. 42)
Ivette (blz. 42)
Spencer (blz. 43)

Legenda

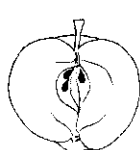
- pluktijd
- bewaarperiode in bewaarplaats
- verlenging van de bewaarperiode bij bewaring in koelhuis
- idem bij bewaring in gascel
- idem bij geschrubde gasbewaring

GRAFIEK VAN HET AANTAL DOOR DE N.A.K.-B. GEWAARMERKTE BOMEN IN DE PERIODEN 1955/56 EN 1962/63 *)

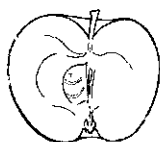

BESTUIVINGSTABEL

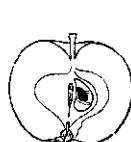
Rassen	Bestuivers
1. Benoni	3, 11, 20, 29, 32
2. Close	11, 17, 19, 29, 32
3. Cox's Orange Pippin	8, 9, 11, 13, 16, 18, 31
4. Dijkmanszoet	3, 8, 9, 11, 13
5. Double Red Wealthy	3, 11, 13, 16, 29, 32
6. Ellison's Orange	3, 11, 13, 18
7. Glorie van Holland	3, 11, 13, 16, 30
8. Golden Delicious	3, 7, 9, 11, 13, 15, 18, 30, 31
9. Ingrid Marie	3, 8, 11, 13, 15, 18
10. Ivette	3, 8, 9, 11
11. James Grieve	3, 6, 13, 16, 20, 29, 32
12. Jonadel	3, 11, 16, 18, 30
13. Jonathan	3, 7, 8, 11, 15, 18, 19
14. Jonwin	11, 29, 32
15. Laxton's Superb	3, 6, 8, 9, 13, 31
16. Lobo	3, 9, 11, 13, 18, 20, 30
17. Lodi	3, 11, 16, 29
18. Lombartscalville	3, 8, 9, 11, 13, 19, 30
19. Lord Lambourne	2, 11, 13, 16, 18, 28
20. Mantet	1, 3, 11, 16, 29, 32
21. Melrose	3, 8, 11, 13, 16, 18, 28
22. Millicent	3, 11, 13, 16, 18, 19, 30
23. Mio	3, 11, 16, 20, 30, 32
24. Odin Z 398 IVT	3, 8, 9, 11
25. Oriole	3, 11, 16, 18, 29
26. Robijn	11, 16, 29, 38
27. Schone van Boskoop	3, 7, 11, 13, 16, 17, 20, 29, 32
28. Spencer	3, 11, 13, 16, 18, 30
29. Stark's Earliest	3, 11, 13, 16, 17, 32
30. Tydeman's Early	1, 3, 8, 9, 11, 13, 16, 32
31. Winston	3, 8, 9, 13, 15
32. Yellow Transparant	3, 11, 16, 20, 29
33. Zoete Erngaard	8, 9, 11, 13, 16
34. Zoete Oranje	3, 13, 16, 17, 29

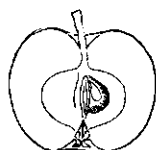
Stark Earliest

James Grieve

Cox's Orange Pippin

Schone v. Boskoop

A - Stark's Earliest. Ouders onbekend. Gevonden door Douglas Bonner te Orofino, Idaho, Ver. Staten van Amerika, 1938. In de handel gebracht in 1944 door Stark Brothers te Louisiana, Ver. Staten van Amerika.

Door de vroege rijptijd, goede smaak en goed uiterlijk is dit ras de laatste jaren naast James Grieve het meest aangeplante zomerras.

Groei: sterk, vormt tamelijk steil opgaande boom, is dicht bebladerd, geschikt voor struikvorm en spil op zwakke onderstammen. De vrucht blijft op sterke onderstammen te klein. Open snoei is gewenst.

Bloei: vroeg, gelijk met Yellow Transparent, stuifmeel goed.

Productiviteit: vroeg en behoorlijk vruchtbaar.

Vrucht:

Pluktijd: vroeg, ruim een week na Yellow Transparent. Verhandelbaar tot iets voor James Grieve.

Uiterlijk: middelmatig groot, platrond, iets onregelmatig van vorm. Kleur helderrood op bleekgele ondergrond.

Kwaliteit: vlees tamelijk vast, sappig, zeer goed aroma, lichtzuur, veel minder zuur dan Yellow Transparent.

Bewaarbaarheid: de vrucht wordt niet snel melig en is ongeveer drie weken verhandelbaar.

Opmerkingen: doorplukken is gewenst, daar dit ras tamelijk laat kleurt. Van Stark's Earliest komt een gestreepte vorm voor, zodat het noodzakelijk is het enthout te selecteren. Er is materiaal in de handel van geselecteerde bomen, onder de naam Stark's Earliest selectie Scarlet Pimpernel, die tot op heden geen gestreepte vruchten gaven. Er is echter geen garantie dat in dit geselecteerde materiaal in de toekomst geen gestreepte vormen zullen voorkomen, hoewel het vanzelfsprekend aan te bevelen is van geselecteerd hout uit te gaan.

A - James Grieve. K.: J. Grieve. In 1880 door het Schotse kwekershuis Dickson te Edinburgh in de handel gebracht.

Deze goede zomerappel wordt veel aangeplant, mede door zijn geschiktheid voor kleine boomvormen. Vraagt een *zorgvuldige behandeling* en moet voorzichtig worden geplukt; heeft een zeer tere schil, waardoor moeilijkheden optreden bij het vervoer.

Groei: tamelijk zwak, vormt een matig grote kroon. Op MIX is de groei uitgesproken zwak. Voor kleine boomvormen zijn tamelijk zwakke onderstammen aan te bevelen.

Bloei: middentijds, stuifmeel is goed.

Productiviteit: vroeg, regelmatig en goed.

APPEL

Vrucht:

Pluktijd: eind augustus tot eind september.

Uiterlijk: matig groot en regelmatig van vorm, de kleur is geel met rode strepen en soms rode blos.

Kwaliteit: vlees is gelig wit, zeer sappig en zacht met goed aroma.

Bewaarbaarheid: eventueel direct in koelhuis bij 6° C, temperatuur geleidelijk laten dalen tot deze na 14 dagen 4° C is.

Ziekten en beschadigingen: heeft last van junival en late val. Op droogtegevoelige gronden last van bladval. Is gevoelig voor fenson (PCPBS), vooral wanneer dit middel gespoten wordt in combinatie met fosforesters. Bespuiten tegen late val gewenst. Het ras kan op koude natte gronden sterk kankeren.

Er bestaan momenteel verschillende rode mutanten van James Grieve. Ze zijn niet tegelijk gevonden en daarom hebben enkele mutanten een voorsprong weten te verkrijgen.

Drie door de N.A.K.-B gekeurde mutanten zijn:

Erich Neumann's Rode James Grieve. K.: Erich Neumann, Zieverich, Duitsland. Kw.r.: 1959. Gerechtigde: fa. Pierre Lombarts, Bredaseweg 32, Zundert. Deze knopmutant is eerst gestreept rood, maar krijgt bij laat plukken een egale donkerdofrode blos op gele ondergrond. Rijpt ca. 10 dagen later dan James Grieve. Te vroeg plukken gaat ten koste van de kleur.

Licentiehouders:

Iz. van Dam, Dalwagenseweg 55, Opheusden

Fa. H. Fleuren, Veldstraat 108a, Baarlo

H. P. Gorissen, Katsberg 1a, Meyel

Fa. H. J. van Harn, „Vredehof", Krabbendijke

J. Heines en Zn. N.V., Grotestraat 175, Baarlo

Jac. Herygers, Heirseweg 15, Zundert

Fa. Gebr. Janssen, Strateris, Nederweert

N.V. Wed. P. de Jongh, Fr. den Hollanderlaan 25, Goes

Fa. Adr. Leys en Zn., Terheydensweg 232, Breda

C. v. d. Berg, h.o.n.v. resp. Fa. E. R. de Wilde en Comm. Venn. Constant

Wattez, Koedijklaan 25, Bussum

Fa. J. v. Willegen Gzn. en Zn., Bergsebaan 36, Wouw

Poelmans' Rode James Grieve. K.: A. A. M. Poelmans, Dreumel. Kw.r.: aangevraagd. Kleurt helderrood, iets meer egaal dan Erich Neumann. Te vroeg plukken gaat ook hier ten koste van de kleur. Rijpt evenals Erich Neumann ca. 10 dagen later dan James Grieve.

Licentiehouders:

H. Fleuren, Veldstraat 108a, Baarlo

H. R. Gorissen, Katsberg 1a, Meyel

J. Heines en Zn. N.V., Grotestraat 175, Baarlo

Fa. Adr. Leys en Zn., Terheydensweg 232, Breda

A. S. van Rijn, Boekelsedijk 5-7, Uden

P. M. van Rijn, Van Heemstraweg 103, Wamel

Wed. H. van Rijn & Zn., Hogeweg 23, Wamel

Fa. J. v. Willegen Gzn. en Zn., Bergsebaan 36, Wouw

James Grieve Lired. K.: Fa. A. van Liere, Maalstede 31, Kapelle-Biezelinghe. Naam nationaal en internationaal beschermd. Rijpt iets later dan James Grieve. Kleurt vroeg mooi helderrood en is niet gestreept zoals Erich Neumann's en Poelmans' Rode James Grieve.

Licentiehouders:

H. M. C. Aarts, Sambeekseweg 17, Boxmeer
 Fa. Joh. v. d. Berge, Gemetenpolder 37, Tholen
 H. Fleuren, Veldstraat 108a, Baarlo
 H. P. Gorissen, Katsberg 1a, Meyel
 Fa. H. J. van Harn, „Vredenhof“, Krabbendijke
 J. Heines en Zn. N.V., Grotestraat 175, Baarlo
 Jac. Herijgers, Meirseweg 15, Zundert
 N.V. Herijgers-Daemen, p/a Veldstraat 108, Baarlo
 N.V. Wed. P. de Jongh, Fr. den Hollanderlaan 25, Goes
 Fa. Adr. Leys en Zn., Terheydensweg 232, Breda
 Fa. Jac. Nijssen, Dijkweg 10, Kapelle (Z.)
 Gebr. A. en J. Peters, Batterijen 143, Opheusden
 A. F. H. Poels, „Hoverbos“, Swalmen
 Gebr. Rulkens, Hofstraat 8, Maasbracht
 A. S. van Rijn, Boekelsedijk 5 7, Uden
 P. H. M. Slits, Kempweg 5, Venray
 G. Timmermans, Dorpsstraat B 98, Maasbree
 Fa. J. Velumans & Zn., Heldensedijk 8, Meyel
 Fa. Gebr. J. C. en P. C. van 't Westeinde, „Westhof“, 's-Heer Arendskerke
 C. v. d. Berg, h.o.n.v. resp. Fa. E. R. de Wilde en Comm. Venn. Constant
 Wattez, Koedijklaan 25, Bussum
 Fa. J. v. Willegen Gzn. & Zn., Bergseweg 36, Wouwe

Opmerkingen: Erich Neumann's, Poelmans' Rode James Grieve en James Grieve Lived rijpen later dan James Grieve. Te vroeg plukken gaat ten koste van de kleur, de appels zijn dan te groen en te dof. De fruitteler die gebruik maakt van het later rijpen van deze mutanten kan een kleine spreiding in de pluktijd verkrijgen. De vruchten hebben verder dezelfde eigenschappen als die van James Grieve. Mutanten kunnen weer muteren naar hun oorspronkelijke kleur zoals bij Erich Neumann's reeds is waargenomen. Niet zelden kunnen zeer slecht gekleurde vruchten ontstaan.

A - Cox's Orange Pippin. K.: Cox te Colnbrook, Bucks, Engeland, in 1850 door Ch. Turner te Slough in de handel gebracht.

Eén van de meest aangeplante rassen. De produktie is matig. Het ras stelt *hoge eisen* aan grond en teler. De smaak der vruchten wordt *zeer gewaardeerd*.

Heeft, in tegenstelling tot Golden Delicious, een beperkt teeltgebied en is hoofdzakelijk aangeplant in Nederland, Engeland, België en Denemarken. Ook in Australië en Nieuw-Zeeland heeft Cox's enige betekenis, maar deze wordt buiten het Nederlandse exportseizoen in Engeland aangevoerd. Voor Nederland is het van belang dat Cox's Orange Pippin in West-Duitsland nog weinig geteeld wordt, maar het wordt nu veel aangeplant.

Groei: sterk, vormt een vrij brede open kroon, tamelijk ijl bebladerd. In verband met de grootte van de vrucht moet het gebruik van zeer sterke onderstammen worden afgeraden. Cox's geeft op M VII geeft vaak een teleurstellend resultaat zowel in Noord-Holland als op de Zuidhollandse Eilanden en in Zeeland. Over het algemeen voldoet M II goed.

Bloei: middentijds, stuifmeel is goed.

Produktiviteit: geeft een matige kg-opbrengst.

Vrucht: Pluktijd: half september tot begin oktober.

Uiterlijk: vrucht is tamelijk klein, enigszins platronde van vorm, bleekgroen van kleur, later geel met fraaie oranjerode blos en strepen.

Kwaliteit: vlees tamelijk vast, sappig, aangenaam zuur en zeer aromatisch, zeer goede handappel.

APPEL

Bewaarbaarheid: gevoelig voor lage temperatuurbederf; in verband hiermede niet voor half september plukken. Te bewaren in koelhuis; in bewaarplaats te snelle narijping. In het begin van de bewaarperiode de temperatuur handhaven op 6°C, later op 4°C. In gescrubde gasbewaring 1-2 % CO₂ en 4 % O₂. Hierdoor worden een betere kleur, een betere kwaliteit en dus betere bewaaruitkomsten verkregen.

Ziekten en beschadigingen: onder bepaalde omstandigheden, vooral bij vroege pluk veel stip, rotstip, steelrot en gebarsten vruchten. Zeer gevoelig voor koper, voor kwik vóór de bloei indien er reeds veel blad aanwezig is, voor kwik tijdens en na de bloei en, vooral in de gevoelige periode van de bomen kort na de bloei (mei-juni) voor zwavelbevattende middelen en dinitrorhodaanbenzeen. Laat bij warmte en droogte, vooral op droogtegevoelige gronden, vaak zijn blad vallen, zeer vatbaar voor stambasisrot. Plaatselijk komen bomen voor met zeer kleine en slecht gekleurde vruchten waarvan de oorzaak vermoedelijk een kleinvruchtigheidsvirus is.

De laatste jaren is een aantal kleurmutanten ontstaan. Over het algemeen is voor deze mutanten weinig belangstelling, zowel bij de fruittelers als bij de handel. Ze zijn alle minder fraai dan Cox's.

De drie meest bekende zijn:

Crimson Cox: de vruchten zijn roder en meer gestreept dan die van Cox's Orange Pippin, vaak te paars, terwijl ze meestal meer roest om de kelk hebben. De smaak is als van Cox's Orange Pippin. Is iets vruchtbaarder en iets sterker van boom. Over het algemeen maakt deze mutant geen opgang.

Cherry Cox: geeft donkerpaarsrode vruchten, die vaak iets hoger zijn dan die van Cox's Orange Pippin. Over het algemeen wordt deze kleur niet gewaardeerd. Iets langer houdbaar.

Superior Red Cox: minder paars dan Cherry Cox, minder gestreept dan Crimson Cox; heeft verder dezelfde eigenschappen.

Opmerking: Door terugmuteren kunnen zeer slecht gekleurde vruchten ontstaan. Dit is bij Crimson Cox reeds waargenomen.

A - Schone van Boskoop (Goudreinette). Herkomst onbekend.

Door het rooien van verouderde hoogstamboomgaarden loopt de aanvoer van dit ras terug. De sterke groei maakt dit ras minder geschikt voor het huidige spillensysteem. De vruchtbaarheid begint niet vroeg.

Groei: zeer sterk, vormt een zeer grote, brede boom met stevig hout. Geschikt voor hoogstam en struik, op matig sterke tot sterke onderstammen. Ook M IX wordt de laatste tijd gebruikt en voldoet goed mits gebruik wordt gemaakt van een stevige paal. De boom waait anders vaak scheef of breekt op de veredelingsplaats af.

Bloei: vroeg, stuifmeel slecht, triploid; is geen goede bestuiver voor andere rassen.

Productiviteit: laat intredend, maar dan zeer goed en vrij regelmatig.

Vrucht:

Pluktijd: eind september tot half oktober.

Uiterlijk: vrucht groot, regelmatig gevormd, groen tot groengeel van kleur met roest, soms ruw, vaak een bos.

Kwaliteit: vlees stevig en fris zuur, zeer goede hand- en moesappel; ook goed geschikt voor verwerking tot zoete most en gedroogd produkt.

Bewaarbaarheid: het op kleur sorteren tijdens de oogst vraagt extra aandacht. De groene vruchten kunnen i.v.m. de kleur het beste in de bewaarplaats tot maart, de gekleurde in de koelcel tot half april bewaard worden. In geschrubde gasbewaring met 0-3 % CO_2 + 3 à 4 % O_2 kunnen gekleurde vruchten tot eind april worden bewaard. In de koelcel gaat de smaak echter vaak achteruit. In bepaalde jaren zijn de groene vruchten gevoelig voor steelrot, terwijl de gekleurde vruchten bij te lange bewaring soms scald en bruinverkleuring rond het klokhuis vertonen.

Ziekten en beschadigingen: plaatselijk komt ruwschilligheidsvirus voor, vrij gevoelig voor nachtvorst. Vatbaar voor kanker; vrij veel last van bloedluis. Gevoelig voor koper en voor parathion in de gevoelige periode van de bomen kort na de bloei (mei-juni).

Opmerking: de Schone van Boskoop kan goed geteeld worden op de zwaardere rivierklei van 40-60 % afslibbaar en zelfs op nog zwaardere gronden. Van jonge aanplantingen in volle produktie van deze gronden komen de best bewaarbare appels van uitstekende kwaliteit.

Rode Mutanten

Van Schone van Boskoop komen enkele rode mutanten voor: Rode Boskoop Verheul, Schmitz Hübsch en Lambrechts. De selectie Schmitz Hübsch groeit iets zwakker dan de beide andere. Plaatselijk wordt de voorkeur gegeven aan een van deze rode mutanten boven de gewone Boskoop. De rode bos maakt deze mutanten aantrekkelijker.

A - Golden Delicious. K.: A. H. Mullins, West Virginia, Ver. Staten van Amerika. Door Stark Brothers, Louisiana, in 1916 in de handel gebracht.

De vroege en grote produktiviteit, de kwaliteit en de duurzaamheid van de vrucht maken dit ras tot het meest aangeplante in ons land. Dit ras wordt over een groot deel van de wereld geteeld.

Belangrijk is, dat levering uit het noordelijke en zuidelijke halfmond op de exportmarkten elkaar gedeeltelijk overlappen.

Groei: op jonge leeftijd sterk, later matig sterk, vormt een tamelijk grote regelmatige boom. In verband met de kleur verdient het geen aanbeveling gebruik te maken van sterke onderstammen. Geschikt voor spil.

Bloei: middentijds, tot tamelijk laat, stuifmeel is goed.

Produktiviteit: zeer vroeg intredend, regelmatig en zeer goed.

Vrucht:

Pluktijd: van half tot eind oktober. Doorplukken is aan te bevelen. De tweede pluk is beter in bewaarplaats te bewaren tot februari. In het koelhuis en de gascel kleuren ze niet bij.

Uiterlijk: middelmatig groot, regelmatig van vorm, heeft een zeer lange steel. De kleur is groengeel, later geel.

Kwaliteit: vlees tamelijk vast en zachtzuur op het laatst bijna zoet. Is een goede handappel doch verliest bij bewaring in de gewone bewaarplaats z'n smaak. Geschikt voor verwerking tot appelschijfjes.

APPEL

Bewaarbaarheid: vatbaar voor gloeosporiumrot. In koelhuis tot april, bij gasbewaring (9 % CO₂ + 12 % O₂) tot eind mei. Doorplukken of sorteren op kleur; groene vruchten opslaan in fruitbewaarplaats. Vooral als de vruchten in de gascel worden bewaard is doorplukken zeer gewenst daar de vruchten in de gascel niet of nauwelijks nakleuren. Gevoelig voor rimpelen, daarom extra letten op de relatieve vochtigheidsgraad in bewaarplaats en koelcel.

Ziekten en beschadigingen: rubberhoutvirus komt zeer veel voor; het ras is zeer vatbaar voor schurft. Op droogtegevoelige gronden last van bladval. Gevoelig voor parathion in de gevoelige periode van de bomen kort na de bloei (mei-juni) en voor mengsels van chloorfenson (PCPCBS) met vloeibare fosforesters of van dit middel met poedervormige fosforesters en een fungicide.

B - Yellow Transparent (Transparente Jaune). Komt uit de Baltische staten aan de Oostzee (vermoedelijk uit Lijfland).

Ondanks de bezwaren, zoals kanker en voortijdig vallen van de vruchten, is het nog steeds een van de vroegste rassen van redelijke kwaliteit mits niet te vroeg geplukt wordt. De belangstelling voor dit ras is over het algemeen matig. Het wordt alleen om zijn vroegheid nog als aanvulling geplant. In de noordelijke provincies zal het ras waarschijnlijk door latere appels uit het zuiden, b.v. Stark Earliest, sterk worden beconcurrerd. Ondervindt weinig concurrentie uit andere landen; wordt alleen in België en West-Duitsland geteeld.

Groei: tamelijk zwak, vormt een steile kroon, die dicht bebladerd is.

Bloei: vroeg, stuifmeel is goed.

Productiviteit: regelmatig en vroeg vruchtbaar doch geeft slechts matige opbrengsten.

Vrucht:

Pluktijd: eind juli-begin augustus, rijpt snel na.

Uiterlijk: middelmatig groot, iets onregelmatig van vorm, bleekgroen tot groengeel van kleur, tere schil.

Kwaliteit: vrij zuur, hand- en moesappel. Geschikt voor verwerking tot vruchtenwijn, matig geschikt voor appelschiffjes.

Ziekten en beschadigingen: veel last van kanker, voortijdige val en bloedluis. Wordt soms aangetast door neusrot. Is nachtvorstgevoelig.

B - Benoni. Herkomst Massachusetts, Ver. Staten van Amerika, ± 1800.

De prijzen die voor dit ras betaald worden, zijn steeds zeer hoog, zodat ondanks bepaalde bezwaren het ras financieel toch goede resultaten kan geven. De uitgesproken beurtjaren en het vaak te klein blijven van de vruchten manen echter tot grote voorzichtigheid. Op M IX op goede gronden in Utrecht schijnen deze beurtjaren door een goede teeltmethode gedeeltelijk te kunnen worden ondervangen.

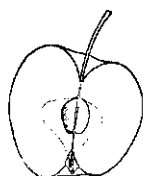
Groei: middelmatig sterk, steil opgaand, dicht bebladerd. Geschikt voor tamelijk zwakke en zwakke onderstammen.

Bloei: middentijds, stuifmeel goed.

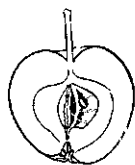
Productiviteit: vroeg intredend, maar met uitgesproken beurtjaren, uitbuigen en direct na de bloei dunnen van de vruchten is gewenst.

Vrucht:

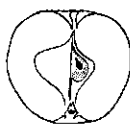
Pluktijd: eind augustus tot begin september.

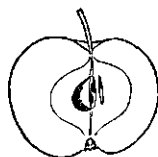
Golden Delicious

Yellow Transparent

Benoni

Tydeman's Early
Worcester**Benoni (vervolg)**

Uiterlijk: tamelijk klein tot middelmatig, geel met gestreepte helder-rode bloes, schil dik.

Kwaliteit: vlees geel, zeer vast, sappig, aromatisch, uitstekende hand-appel.

Ziekten en beschadigingen: het ras is onderhevig aan vroege val en heeft veel last van bloedluis.

B - Tydeman's Early Worcester. K.: H. M. Tydeman, East Malling Research Station, Kent, Engeland in 1929. Het is een kruising van Red McIntosh met Worcester Pearmain, droeg voor het eerst in 1936.

Een goede boomvorm is moeilijk te verkrijgen. Maar door de *gunstige rijptijd, bijzonder mooie kleur en goede kwaliteit* wordt dit ras meer aangeplant. De appels brengen meestal een goede prijs op. Matig vruchtbaar.

Groei: middelmatig sterk, vormt lange, kale takken, die op de uiteinden vruchten dragen; het is moeilijk de boom goed bekleed te krijgen.

Bloei: middentijds, stuifmeel goed.

Produktiviteit: treedt tamelijk laat in en is tamelijk goed, geeft geen hoge kg-opbrengst.

Vrucht:

Pluktijd: einde augustus-begin september, ongeveer gelijk met James Grieve.

Uiterlijk: de vrucht is middelmatig groot en regelmatig van vorm, fraai helderrood op cremekleurige ondergrond.

Kwaliteit: het vlees is wit, zacht, sappig, lichtzuur en aromatisch, een prima dessertappel, die goed te vervoeren is.

Bewaarbaarheid: kan enige tijd bewaard worden zonder zijn smaak te verliezen.

Ziekten en beschadigingen: het ras is zeer vatbaar voor kanker.

Opmerkingen: het ras is matig vruchtbaar. Alleen op M IX maakt men kans een redelijke hoeveelheid te oogsten. Op sterke onderstammen, evenals bij omenten op rassen op sterke onderstammen, zal de opbrengst waarschijnlijk te wensen overlaten. De groeiwijze is zodanig dat er slechts ten koste van veel snoei en buigwerk een vrije spil van gevormd kan worden.

Aangeraden wordt dit ras als vrije haag te telen; enkele draden zijn daarbij onmisbaar. Kan last hebben van een kleinvruchtigheidsvirus.

B - Ingrid Marie. Waarschijnlijk een zaailing van de Cox's Orange Pippin. Omstreeks 1910 gevonden in de hogeschooltuin te Flemlöse, Denemarken. Genoemd naar de dochter van de leraar K. Madsen. In 1936 door C. Matthiesen in de handel gebracht.

Moet ontraden worden op M IX op lichte zavel- en zandgronden, i.v.m. de scheurtjes bij de kelk en het vaak te donker worden van de vruchten. De vruchtbaarheid laat dan vaak ook te wensen over. Zeer geschikt op sterke onderstammen op zware gronden, en voor omenten van bomen op sterke en zeer sterke onderstammen.

Groei: tamelijk sterk, vooral in de jeugd; vormt een brede, dichte kroon.

Bloei: middentijds; het stuifmeel is goed.

Productiviteit: vroeg en goed vruchtbaar.

Vrucht:

Pluktijd: eind september-begin oktober.

Uiterlijk: is middelmatig groot, zeer regelmatig van vorm en donker-rood van kleur.

Kwaliteit: het vlees is groenig geelwit, zachtzuur, sappig, met een vrij goed aroma.

Bewaarbaarheid: in bewaarplaats tot half december, in koelhuis tot begin februari en bij gasbewaring met 5% CO₂ + 16 % O₂ tot begin maart. Kan eventueel bij Cox's Orange Pippin in geschrubde gasbewaring gezet worden. Bij lange bewaring wordt de smaak flauw. Gevoelig voor rimpelen.

Ziekten en beschadigingen: plaatselijk komen bomen voor met zeer kleine en slecht gekleurde vruchten, wat vermoedelijk veroorzaakt wordt door een kleinvruchtigheidsvirus. Wanneer Ingrid Marie gebruikt wordt voor omenten wordt dit verschijnsel in de hand gewerkt.

B - Lombartscalville. Door de familie Lombarts te Zundert onder de naam Lombartscalville in 1911 in de handel gebracht.

Door het grillige karakter loopt de aanplant van dit ras terug. Werd tot nu toe door de handel vrij goed gewaardeerd. Een bezwaar is dat de schil vettig is en daardoor tijdens de bewaring stoffig wordt. Draagt vaak in trossen, moet gedund worden.

Groei: middelmatig sterk, vormt een regelmatige flinke boom, is dicht bebladerd. M IX is vaak te zwak voor dit ras. Op zeer sterke onderstammen treedt de vruchtbaarheid laat in.

Bloei: middentijds tot tamelijk laat, stuifmeel is goed.

Productiviteit: op de meeste plaatsen goede, elders minder goede resultaten.

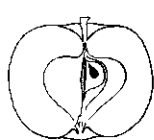
Vrucht:

Pluktijd: eind september tot half oktober. Eerst op kleur laten komen in de bewaarplaats. Bewaren in stofvrije ruimte.

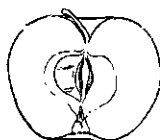
Uiterlijk: matig groot, meer breed dan hoog. De kleur is geelgroen, later geel, schil vettig.

Kwaliteit: smaak is goed, zachtzuur, het vlees is tamelijk zacht, roomwit van kleur, goede handappel. Moet voorzichtig behandeld worden.

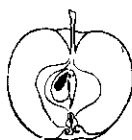
Bewaarbaarheid: tot begin februari in bewaarplaats, in koelcel tot eind maart. Is door zijn kleur meer geschikt voor de bewaarplaats dan voor de koelcel. In de koelcel gevoelig voor scald. Goede resultaten worden verkregen door ze eerst 4 tot 6 weken onder een afdak te plaatsen en pas daarna over te brengen naar het koelhuis.

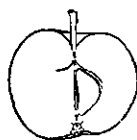
Ingrid Marie

Lombartscalville

Jonathan

Laxton's Superb

Lombartscalville (vervolg)

Ziekten en beschadigingen: grote vruchten hebben vaak last van glazigheid. Gevoelig voor dinitrorhodanbenzeen en voor PCPBS, vooral in combinatie met fosforesters. Plaatselijk op M IX gevoelig voor stip.

B - Jonathan, K.: Ph. Rick te Woodstock, New York, Ver. Staten van Amerika.

De bewaarmoeilijkheden, het vaak slecht op kleur komen, de matige smaak en de grote gevoeligheid voor meeldauw, hebben de belangstelling voor dit ras sterk doen dalen. Het is de vraag of verder aanplanten van de „gewone” Jonathan nog aan te bevelen is.

Voorzover Jonathan als aanvullend ras nog toekomst heeft, zal deze gezocht moeten worden bij de *rode mutanten* ervan. Deze hebben het voordeel dat ze vroeger en beter kleuren waardoor op tijd geplukt kan worden wat de smaak en de bewaarmogelijkheid ten goede zal komen. Evenals Golden Delicious wordt dit ras over de gehele wereld geteeld: Amerika, Italië, Hongarije, België, Australië en Nieuw-Zeeland; op de exportmarkt is het dus in meer of mindere mate onderhevig aan concurrentie.

Groei: matig sterk, vormt een middelmatige boom met veel slap-hangend hout, vormt gemakkelijk een harttak, welke behouden moet worden in verband met de hangende groeiwijze.

Bloei: middentijds, stuifmeel is goed.

Productiviteit: zeer vroeg, regelmatig en goed.

Vrucht:

Pluktijd: einde september-begin oktober, om bewaarmoeilijkheden deels te ondervangen. Doorplukken is gewenst.

Het optreden van bewaarziekten is in de verschillende jaren uiteenlopend. Wanneer de appels in het seizoen pas laat op kleur komen is de teler geneigd ze te laten hangen. Dit heeft tot gevolg dat de houdbaarheid sterk terugloopt. Zijn de appels bestemd voor directe consumptie dan is dit niet zo'n bezwaar. Voor bewaring is het raadzaam op tijd (d.w.z. aan de groene kant) te oogsten.

Uiterlijk: tamelijk klein, regelmatig gevormd, de kleur is geel met fraaie, effen rode blos.

Kwaliteit: vlees nogal vast, lichtzuur; matige handappel. Geschikt voor verwerking tot appelschijfjes en tot gedroogd produkt, matig voor moes, sap en vruchtenwijn.

Bewaarbaarheid: tot maart in bewaarplaats, in koelhuis tot half april, in gas (6 % CO₂ + 15 % O₂) tot half mei. De bewaarmoeilijkheden

kunnen door het kiezen van de geëigende temperatuur ten dele voorkomen worden. De napluk i.v.m. kleur niet in de koelcel, doch in de bewaarplaats zetten. De grote vruchten zijn zeer gevoelig voor Jonathanbederf; indien de rijpge oogste vruchten (welke geheel rood gekleurd zijn) in bewaarplaats of koelcel bewaard worden, zijn ze zeer vatbaar voor Jonathanspot; in de gascel heeft men hiervan geen last.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor koper en voor mengsels van chloorfensoon (PCPCBS) met vloeibare fosforesters of van dit middel met poedervormige fosforesters en een fungicide. Zeer vatbaar voor meeldauw.

Er zijn van Jonathan diverse rode mutanten bekend, bij enige hiervan is het echter niet zeker of ze onderling verschillen of verschillen van de uit Amerika afkomstige Red Jonathan. Omdat de verschillende herkomsten vanwege de invloed van onderstam en bodemsoort niet zonder meer op hun mogelijke verschillen beoordeeld kunnen worden, zijn er proeven met een aantal mutanten uitgezet op de proeftuinen te Kraggenburg, Wilhelminadorp en Elst.

Beschrijving van de mutanten:

Red Jonathan, herkomst V.S.A.: kleur helderrood op gele ondergrond.
Jon-A-Red, herkomst V.S.A.: kleur vrij donkerrood op groengele ondergrond.

Rode Jonathan, herkomst H. Fleuren: kleur vrij donkerrood op groengele ondergrond.

Rode Jonathan, herkomst J. Heines: kleur helderrood op gele ondergrond.

Rode Jonathan, herkomst Adr. Leijs: kleur helderrood op gele ondergrond.

Rode Jonathan, herkomst T. A. Vogelaar: kleur meer gestreept dan de overige typen.

Rode Jonathan, herkomst Fr. Theuns: kleur helderrood op gele ondergrond.

Rode Jonathan, herkomst Janse W. P.: meer geribd bij de kelk dan de overige typen, kleur donkerrood.

Prinkels Red. Jonathan: kleur helderrood op gele ondergrond.

De rode Jonathan's van Fr. Theuns en Janse W. P. zijn aangemeld bij de Raad voor het Kwekersrecht, van Prinkels Red Jonathan is de naam beschermd.

De N.A.K.-B. heeft moederbomen van diverse afkomsten gekeurd, zodat via deze instelling goed materiaal te verkrijgen is.

B - Laxton's Superb. K.: Laxton Brothers, Bedford, Engeland. Ontstaan uit een kruising van Wijker Pippin met Cox's Orange Pippin.

De belangstelling voor dit ras neemt af door het optreden van uitgesproken beurtjaren. Heeft minder last van nachtvorst dan vele andere rassen.

Groei: matig sterk tot sterk, vormt een tamelijk grote boom met slappe, neerhangende takken, sterk snoeien om takbreuk te voorkomen.

Bloei: middentijds, stuifmeel is goed.

Productiviteit: tamelijk vroeg intredend en goed, maar heeft uitgesproken beurtjaren, welke moeilijk zijn te voorkomen. Moet in draaggaren sterk gedund worden.

Vrucht:

Pluktijd: niet plukken voor eind september.

Uiterlijk: is middelmatig groot, regelmatig van vorm, groen met bruinrode bloes. Na bewaring valt de kleur vaak tegen.

Kwaliteit: kort na de pluk heeft dit ras een Cox's smaak; later is de smaak iets flauwer en minder aromatisch.

Bewaarbaarheid: gevoelig voor rimpelen, vooral bij te vroege pluk, daardoor minder geschikt voor bewaarplaats. Voldoet goed in gascel met 7 % CO₂ + 14 % O₂. Vooral de grove vruchten zijn gevoelig voor stip en rotstip. In verband met het voorkomen van nestrot is het noodzakelijk de opgeslagen kisten regelmatig te controleren.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor kaligebrek, op droogtegevoelige gronden last van bladval.

Opmerkingen: de uitgesproken beurtjaren maken de financiële resultaten met dit ras wisselvallig.

B - Winston. K.: William Pope te Wokingham, Engeland. Kruising van Cox's Orange Pippin met Worcester Pearmain.

De teelt heeft alleen kans van slagen op M IX en zeer goede gronden. Op matig sterke en sterke onderstammen blijft de appel in de regel te klein. Ondanks de goede bewaareigenschappen loopt de aanplant van dit ras terug.

Groei: tamelijk sterk, vormt een tamelijk steil opgaande kroon, is tamelijk dicht bebladerd, uitbuigen gewenst. Geschikt voor struikvorm op zwakke onderstammen.

Bloei: middentijds, stuifmeel is goed.

Productiviteit: vroeg intredend, regelmatig en behoorlijk.

Vrucht:

Pluktijd: niet plukken voor half oktober.

Uiterlijk: vrucht tamelijk klein, vrij regelmatig van vorm, donkergroen gekleurd, maar later geel met bloes en strepen.

Kwaliteit: vlees vast, dikke schil, goed van smaak.

Bewaarbaarheid: in bewaarplaats tot april; in koelhuis tot mei. Bij gasbewaring (7 % CO₂ + 14 % O₂) tot juni; de kleur blijft dan vaak achter. Eetrijp vanaf januari; kleurt in de fruitbewaarplaats vlugger na dan in het koelhuis. In het voorjaar dient op het rimpelen gelet te worden.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor captan en SM 55, en combinaties met deze middelen.

N - Mantet. K.: Dominion Experimental Station, Mordon, Manitoba, Canada, is een vrij bestoven zaailing van Tetofsky. Geselecteerd in 1928 en in 1929 in de handel gebracht.

Heeft nog steeds de belangstelling door zijn goede kleur en kwaliteit. Rijpt op een zeer gunstig tijdstip nl. na Stark Earliest en voor James Grieve. Vraagt evenals James Grieve een zeer zorgvuldige behandeling. Prima dessertappel die door de handel wordt gewaardeerd.

Groei: middelmatig sterk, is dicht bebladerd en vormt een opgaande kroon.

Bloei: middentijds, stuifmeel is goed.

APPEL

Productiviteit: treedt vroeg in en lijkt goed. Niet vrij van beurtjaren.

Vrucht:

Pluktijd: omstreeks half augustus, ongeveer 14 dagen voor James Grieve.

Uiterlijk: het is een enigszins hoge appel, die bij de kelk geribd is, tamelijk groot en regelmatig van vorm. De kleur is overwegend geel met gevlamde rode blos.

Kwaliteit: het vlees is wit, zacht en aromatisch.

Bewaarbaarheid: is niet lang houdbaar, moet evenals de meeste vroege rassen direct verhandeld worden.

Ziekten en beschadigingen: het ras is tamelijk gevoelig voor schurft en matig voor meeldauw. De vruchten zijn teer en transportgevoelig.

N - Double Red Wealthy. Deze knopmutant van Wealthy is ontstaan in de Ver. Staten van Amerika, gevonden in 1933 te Sodus, New York door James G. Case en in 1940 door Stark Brothers in de handel gebracht. Licentiehouders in Nederland: N. V. Wed. P. de Jongh, Goes.

De boom, bloei en vruchtbaarheid zijn gelijk aan Wealthy evenals de smaak en houdbaarheid. Het grote verschil komt tot uiting in de kleur; de rode mutant *kleurt vroeger en intensiever* dan Wealthy. Bij narijpen van de vruchten kleurt Double Red Wealthy bijna geheel rood. Heeft verder dezelfde eigenschappen als Wealthy. Wil men nog Wealthy planten dan verdient de rode mutatie de voorkeur.

Groei: tamelijk zwak tot middelmatig, vormt een pyramidale kroon die dicht bebladerd is.

Bloei: middentijds, stuifmeel is goed.

Productiviteit: draagt vroeg, regelmatig en goed, dunnen gewenst in verband met de zwakke groei.

Vrucht:

Pluktijd: half september.

Uiterlijk: middelmatig groot.

Kwaliteit: vlees zeer zacht, zachtzuur, goede handappel.

Bewaarbaarheid: kan in het koelhuis tot half november bewaard worden, vruchten kleuren mooi na.

Ziekten en beschadigingen: matig vatbaar voor schurft, heeft last van voortijdige val. Op oudere leeftijd valt de groei vaak tegen.

N - Lord Lambourne. K.: Laxton Brothers te Bedford, Engeland. Ontstaan uit een kruising van James Grieve met Worcester Pearmain.

Ondanks het fraaie uiterlijk van de vrucht, de goede smaak en vruchtbaarheid, is er weinig belangstelling voor dit ras. Een zeer groot nadeel is het optreden van rubberhout en kleinvruchtigheidsvirus. Wil men dit ras aanplanten, dan dient men uit te gaan van virusgetoetst materiaal. Men dient tevens uit te gaan van op virus getoetste onderstammen.

Groei: tamelijk sterk, maakt een stevige kroon, is tamelijk dicht bebladerd. Boom vormt gemakkelijk.

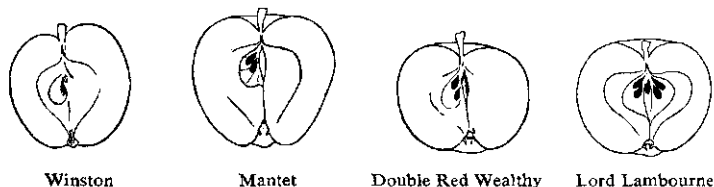
Bloei: vroeg, stuifmeel goed.

Productiviteit: vroeg, regelmatig en zeer goed.

Vrucht:

Pluktijd: tweede helft van september.

Uiterlijk: middelmatig groot, groter dan Cox's, regelmatig van vorm, kleur geel met fraai rode blos, soms iets gestreept.

Lord Lambourne (vervolg)

Kwaliteit: vlees geelwit, bros, sappig, zachtzuur met Cox's aroma, zeer goede handappel.

Bewaarbaarheid: in koelhuis bewaarbaar tot half januari; gevoelig voor lage temperatuurbederf, in verband hiermede niet voor half september plukken. In het begin van de bewaarperiode een temperatuur handhaven van 6°C later 4°C. In bewaarplaats te snelle narijping.

Ziekten en beschadigingen: in dit ras komt veel rubberhoutvirus voor, tamelijk vatbaar voor schurft. Gevoelig voor fenson (PCPBS) in combinatie met fosforesters. Plaatselijk komen bomen voor met zeer kleine en slecht gekleurde vruchten, vermoedelijk veroorzaakt door een kleinvruchtigheidsvirus.

Opmerkingen: in vruchten gegroeid op M IX op lichte gronden treedt zeer veel stip op. De beste resultaten komen van matig sterke en sterke onderstammen op zware gronden. Op lichte zand- en zavelgronden wordt dit ras ontraden.

O - Close. K.: C. P. Close, Arlington, Virginia, Ver. Staten van Amerika. De ouders zijn onbekend, het ras is in 1925 gewonnen en in 1938 in de handel gebracht.

Aanvankelijk bestond de mening dat dit ras ten dele Yellow Transparent zou kunnen vervangen. Het voortijdig vallen van de vruchten, het vaak niet op kleur komen en het snel versleten zijn van de appels zijn grote bezwaren. Kan door zijn vroege rijptijd alleen voor het zuiden van ons land als primeur enige betekenis hebben.

Groei: sterk, de boom is dicht gebladerd en vormt een pyramidale kroon.

Bloei: middentijds; het stuifmeel is slecht (triploid).

Produktiviteit: treedt vroeg in, maar is niet erg groot.

Vrucht:

Pluktijd: tweede week juli, een à twee weken voor Yellow Transparent. De vruchten zijn snel versleten.

Uiterlijk: is een hoge, onregelmatige, tamelijk grote appel met een donkerrode, iets gestreepte bloes. Bij te vroege pluk blijven de vruchten te dof.

Kwaliteit: het vruchtvlees is wit en friszuur van smaak. Hand- en moesappel. Veel holle vruchten.

Bewaarbaarheid: vruchten zijn niet bewaarbaar.

Ziekten en beschadigingen: het ras is matig vatbaar voor schurft en meeldauw.

Opmerkingen: voor de noordelijke provincies wordt dit ras ontraden, daar het voordeel van de vroege rijptijd daar wegvalt.

APPEL

O - Lobo. K.: Division of Horticulture, Central Experimental Farm te Ottawa, Ontario, Canada. Het is een vrij bestoven zaailing van McIntosh. Geselecteerd in 1906 en in 1930 in de handel gebracht.

Door de grote vruchtbaarheid en goede kleur heeft dit ras aandacht gekregen. Planten op koude natte gronden moet ontraden worden vanwege het optreden van kanker. Geadviseerd wordt dit ras niet op M IX te telen i.v.m. de zeer rijke vruchtdracht en de vaak te grote vruchten, terwijl tevens het gevaar bestaat voor uitputting van de boom. Lobo is zeer geschikt voor het omenten van niet gewenste rassen op sterke onderstam.

Groei: middelmatig sterk, maakt stevig hout en heeft een tamelijk steile groei, is zeer dicht bebladerd.

Bloei: middentijds, stuifmeel is goed.

Productiviteit: vroeg, regelmatig en zeer goed.

Vrucht:

Pluktijd: half september-begin oktober.

Uiterlijk: de vrucht is tamelijk groot en regelmatig van vorm, kleur bleekgeel met een donkerrode blos en blauwe waas, die naarmate de vrucht rijper wordt wegvalt.

Kwaliteit: vlees wit, zacht, sappig met een McIntosh aroma, smaak en consistentie van de vrucht matig.

Bewaarbaarheid: in de bewaarplaats wordt Lobo in oktober-november eetrijp, in koelhuis bewaarbaar tot januari mits op tijd geplukt. Is plaatselijk minder goed houdbaar.

Ziekten en beschadigingen: het ras is zeer vatbaar voor schurft en matig vatbaar voor spint terwijl het gevoelig is voor kanker. Bij transport kunnen de vruchten elkaar beschadigen door de stugge vruchstelen.

O - Glorie van Holland. K.: Hazelbag te Rockanje, omstreeks 1890.

De belangstelling voor dit ras neemt nog steeds af door het optreden van een ruwschilligheidsvirus en groeiemoeilijkheden.

Groei: vrij sterk, vormt een tamelijk grote boom, is dicht bebladerd.

Groei door grote vruchtbaarheid op oudere leeftijd vaak onvoldoende.

Bloei: middentijds, stuifmeel is goed.

Productiviteit: tamelijk vroeg intredend, regelmatig en zeer goed.

Vrucht:

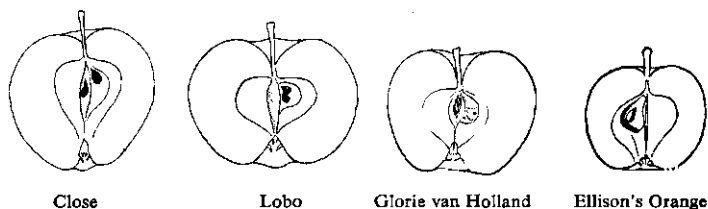
Pluktijd: omstreeks half september, eetrijp vanaf oktober.

Uiterlijk: vrucht middelmatig groot, regelmatig van vorm, fraai geel met rode blos en strepen.

Kwaliteit: lichtzuur, goede hand- en fabrieksappel.

Bewaarbaarheid: in bewaarplaats tot eind november, in koelhuis tot januari. Grove vruchten en vruchten van jonge bomen hebben veel last van stip; deze vruchten dan ook niet gebruiken voor bewaring. Na januari kunnen veelal bruine vlekjes (scald) ontstaan op die plaatsen, waar de vruchten tegen elkaar aanliggen; regelmatige controle is hierdoor noodzakelijk. De vruchten verliezen tijdens de bewaarperiode veel van hun aroma.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor magnesiumgebrek, plaatselijk komt een ruwschilligheidsvirus voor. Vatbaar voor kanker.

O - Ellison's Orange. K.: C. C. Ellison te Bracebridge en Wipf te Hartshorne Hall, Engeland. Een kruising van Cox's Orange Pippin met Witte Winter Calville. In 1911 in de handel gebracht door Pennell and Sons.

Dit ras kan plaatselijk voldoen. Een voorwaarde is echter dat de bomen op goed ontwaterde gronden, zoals b.v. in de N.O.-Polder, worden geplant; *anders te veel kanker*. Aanvulling voor Cox door verlenging van het seizoen. Heeft minder last van nachtvorst dan vele andere rassen.

Groei: middelmatig sterk en vormt een tamelijk grote steile boom.

Bloei: middentijds, stuifmeel goed.

Produktiviteit: tamelijk vroeg, tamelijk onregelmatig.

Vrucht:

Pluktijd: omstreeks half september.

Uiterlijk: is middelmatig groot, is hoger van vorm dan Cox's Orange Pippin; de kleur is geel met rode strepen, vaak een blos. De vette schil is een bezwaar.

Kwaliteit: vlees aangenaam zuur, aromatisch, goede handappel voor september tot februari.

Bewaarbaarheid: van half september tot november, rijpt in bewaarplaats snel na, in koelhuis tot februari; last van glazigheid, softscald en stip.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor kanker. Last van bladval op droogtegevoelige gronden.

Opmerking: de produktie wisselt van jaar tot jaar; nadelen zijn de vette schil en de geparfumeerde smaak.

O - Melrose. K.: Ohio Agricultural Exp. Station (F. S. Howlett), Wooster, Ver. Staten van Amerika. Geselecteerd in 1937. Het is een kruising van Jonathan met Delicious. In de handel gebracht in 1944.

Een goede winterappel die vooral aandacht verdient om zijn uitstekende houdbaarheid. Behoudt ook bij zeer lange bewaring zijn smaak. Op omgeënte bomen waarschijnlijk beter vruchtbaar. Rechtstreeks op onderstam geënt is de vruchtbaarheid wisselvallig en meestal onvoldoende.

Groei: tamelijk sterk, groeit als jonge boom tamelijk steil, maakt stevig hout en is dichtbebladerd; groeit later breed uit.

Bloei: middentijds, stuifmeel is goed.

Produktiviteit: begint tamelijk laat en is zeer wisselvallig.

Vrucht:

Pluktijd: half oktober.

Uiterlijk: de vrucht is tamelijk groot en regelmatig van vorm, heeft

APPEL

een donkerrode dekkleur op een groengele tot gele ondergrond.

Kwaliteit: het vruchtvlies is zacht, wit en sappig, minder zuur dan Jonathan. Zwak aromatisch.

Bewaarbaarheid: in koelhuis bewaarbaar tot juni. In sommige jaren komen tijdens de bewaring bruinverkleuringen voor.

Ziekten en beschadigingen: het ras is matig vatbaar voor schurft, meeldauw en heeft weinig last van spint. Soms komen netvormige verouwingen voor, waarvan de oorzaak nog onbekend is.

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst

X - Lodi. K.: New York State Agricultural Experiment Station (Richard Wellington), Geneva, Ver. Staten van Amerika. Een kruising van Montgomery met Yellow Transparent uit 1911. In 1924 in de handel gebracht.

Ondanks sterkere groei, hogere produktie en grotere vruchten dan die van Yellow Transparent is er nog weinig belangstelling voor dit ras, mogelijk omdat de vrucht evenmin gekleurd is.

Groei: tamelijk sterk, vormt een brede open kroon met afhangende takken.

Bloei: vroeg, ongeveer gelijk met Yellow Transparent.

Produktiviteit: vroeg intredend, veel produktiever dan Yellow Transparent.

Vrucht:

Pluktijd: begin augustus, gelijk of iets later dan Yellow Transparent.

Uiterlijk: vruchten groter en meestal wat groener van kleur dan van Yellow Transparent.

Kwaliteit: vlees wit, lichtzuur, bij goede rijpheid is de smaak zeker zo goed als die van Yellow Transparent.

Bewaarbaarheid: vruchten niet houdbaar, zijn vrij snel melig.

Ziekten en beschadigingen: het ras is tamelijk vatbaar voor schurft, gevoelig voor spuitzwavel. Heeft in sommige jaren last van neusrot.

Opmerkingen: het ras is ongeschikt voor de teelt op M IX op lichte gronden; aangeraden wordt dit ras op matig sterke onderstammen op zwaardere gronden te telen.

X - Mio. K.: Statens Trädgårdsförsöksinstitutet, Alnarp, Zweden. Een kruising van Worcester Pearmain met Oranie in 1932.

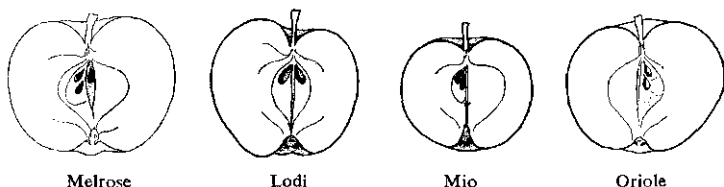
De boom groeit matig sterk, is dicht bebladerd en vormt een vrij losse kroon. Bloeit middentijds, gelijk met James Grieve. Het ras is vroeg vruchtbaar. De rijping valt omstreeks half augustus. De appel is enige tijd verhandelbaar. De vrucht is middelmatig groot, rondconisch, regelmatig van vorm, de kleur is zeer fraai bijna geheel helderrood op groengele tot gele ondergrond. Het vruchtvlies is wit, zacht en sappig; smaak goed; handappel. Het ras is matig vatbaar voor schurft en vrijwel onvatbaar voor meeldauw. Over de produktie is nog weinig bekend.

X - Oriole. K.: University of Minnesota, Fruit Breeding Farm, Excelsior, Ver. Staten van Amerika. Gezaaid in 1914 (Minnesota 714), geselecteerd in 1923, ouders onbekend.

De boom groeit middelmatig sterk, vormt een behoorlijke kroon met afhangende takken. Bloeit middentijds, stuifmeel is goed. De produk-

Odin

Melrose

Lodi

Mio

Oriole

Oriole (vervolg)

tiviteit begint matig vroeg en lijkt redelijk goed. De pluktijd valt in de tweede helft van augustus, meestal gelijk met de eerste pluk van James Grieve. De vrucht is tamelijk groot, iets hoogronnd van vorm en vrij regelmatig. De vrucht is overwegend geel met een gestreept blosje. Het vruchtvlees is gelig wit, zeer zachtzuur en goed van smaak. Niet lang houdbaar. Het ras is tamelijk gevoelig voor schurft en matig gevoelig voor meeldauw. Het ras lijkt minder produktief dan James Grieve.

X - Odin (5336-10). K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen. Het is een kruising van Golden Delicious met Ingrid Marie, gemaakt in 1953. Geselecteerd in 1959 door A. A. Schaap. In 1965 in de handel gebracht. Kw.r.: aangevraagd.

Door de zeer vroege en grote produktie van dit ras en de fraaie kleur van de vruchten, heeft het mogelijkheden ter aanvulling van het appelsortiment.

Groei: tamelijk sterk, vormt een bolvormige kroon die te vergelijken is met de groei van Ingrid Marie.

Bloei: middentijds, gelijk met Cox's Orange Pippin. Het stuifmeel is goed, maar wegens incompatibiliteit niet geschikt voor Ivette.

Produktiviteit: vroeg intredend en zeer goed, te vergelijken met Golden Delicious.

Vrucht:

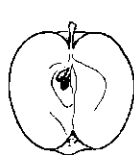
Pluktijd: eind september-begin oktober.

Uiterlijk: vrucht middelmatig groot en regelmatig van vorm, kleur geel met $\frac{3}{4}$ helderrode blos.

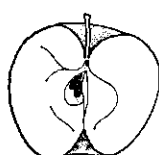
Kwaliteit: vruchtvlees crème wit, zacht, zeer sappig, zachtzuur met een fijn aroma.

X - Millicent. K.: N. F. Barnes, Eaton Hall, Chester, Engeland, 1923. Is een kruising van Cox's Orange Pippin met Gascogner Scarlet.

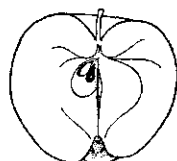
De boom groeit middelmatig sterk, vormt gemakkelijk. Blad tamelijk klein. De boom is dicht bebladerd. Bloeit middentijds, iets vroeger dan Cox's Orange Pippin, zowel op het oude als op het eenjarige hout. De produktiviteit treedt vroeg in en lijkt redelijk goed. De pluktijd valt eind september-begin oktober. Millicent is bewaarbaar in de koelcel tot eind februari. De vrucht is conisch, middelmatig groot, bijna geheel helderrood op een crémekleurige ondergrond. Het vruchtvlees is crémewit, zacht, sappig, direct na de pluk vrij zuur, na bewaring zeer zachtzuur; handappel. Het ras is matig gevoelig voor schurft en tamelijk gevoelig voor meeldauw.

Odin

Millicent

Jonadel

X - Jonadel. K.: Iowa State College, Ver. Staten van Amerika. Een kruising van Jonathan met Delicious, gemaakt in 1923. In 1955 in de handel gebracht.

Boom groeit middelmatig sterk, lijkt veel op Jonathan; takken tamelijk ijl bebladerd. Bloeit middentijds. De produktiviteit treedt vroeg in en lijkt matig.

De pluktijd valt begin oktober, de vruchten zijn in de koelcel tot eind maart bewaarbaar. De vrucht is regelmatig van vorm en ongeveer van dezelfde grootte als die van Jonathan. De kleur is helderrood op gele ondergrond (mooier dan Jonathan).

Het vruchtvlees is wit, vrij grof, zacht, sappig en iets aan de flauwe kant.

Het ras is matig vatbaar voor schurft en meeldauw.

Bewaarbaarheid: in koelhuis tot half januari.

Ziekten en beschadigingen: de boom geeft een zeer gezonde groei en bladstand. Is matig vatbaar voor schurft en meeldauw.

X - Ivette (5011-7). K.: Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen te Wageningen. Het is een kruising van Cox's Orange Pippin met Golden Delicious, gemaakt in 1950. Geselecteerd in 1958 door A. A. Schaap. Is in 1965 in de handel gebracht. Kw.r.: aangevraagd.

Door de zeer vroege en grote produktie en mede door de fraaie kleur en goede smaak kan dit ras misschien een aanvulling of verbetering van het appelsortiment worden.

Groei: middelmatig sterk, als die van Golden Delicious; de boom vormt zich gemakkelijk tot een pyramidale kroon.

Bloei: middentijds, gelijk met die van Cox's Orange Pippin; bloeit vrij lang door, stuifmeel goed.

Produktiviteit: vroeg en zeer goed, te vergelijken met die van Golden Delicious.

Vrucht:

Pluktijd: begin tot half oktober.

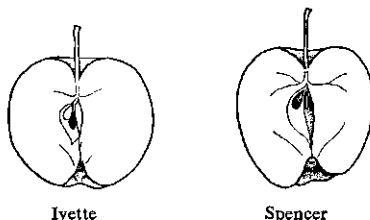
Uiterlijk: vrucht tamelijk groot tot middelmatig, iets ronder van vorm dan Golden Delicious, met minder lange vruchstelen.

De kleur is overwegend geel met oranje blos, kleurt tijdens de bewaring pas fraai.

Kwaliteit: vruchtvlees gelig wit, zacht en sappig, lichtzuur met een fijn Cox's aroma.

Bewaarbaarheid: in koelhuis bewaarbaar tot mei.

Ziekten en beschadigingen: matig gevoelig voor schurft en tamelijk gevoelig voor meeldauw.

X - Spencer. K.: Research Station, Summerland, B.C., Canada. Het is een kruising van McIntosh met Golden Delicious, gemaakt in 1926 (R. C. Palmer), geselecteerd in 1938 en verder beproefd in 1941 en 1942. Door A. J. Mann in 1960 uitgegeven.

Boom groeit tamelijk sterk, steil, later meer breeduit. Bloeit midden-tijds. De produktiviteit begint vroeg. Wordt eind oktober geplukt. De vruchten zijn waarschijnlijk bewaarbaar tot maart. De vorm van de vrucht gelijkt op die van Golden Delicious. Spencer is flink van stuk. De kleur is meestal driekwart helderrood op gele ondergrond. Het vruchtvlees is wit, zacht, sappig, met een McIntosh-aroma. Het ras is matig vatbaar voor schurft en meeldauw. Soms treedt, evenals bij McIntosh, inwendige bruine verkleuring op. Ervaring onder Nederlandse omstandigheden nog onvoldoende.

Afgevoerd:

Elton Beauty. Kleur en kwaliteit vallen tegen. Het is geen verbetering van het sortiment.

Megumi. Rijpt te laat. In de meeste zomers komt dit ras onvoldoende op kleur, de smaak is daarbij middelmatig.

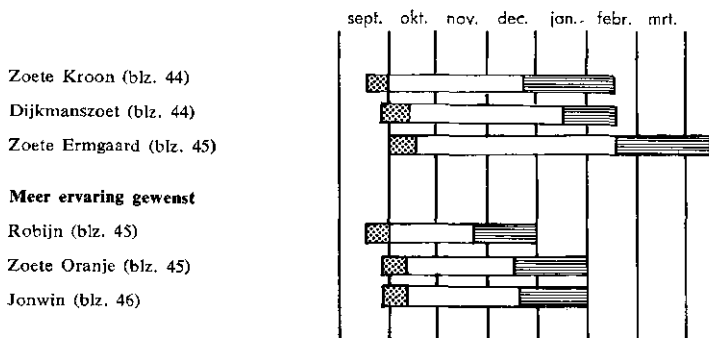
Schweizer Oranapfel. Dit ras is afgevoerd omdat de kleur, smaak en houdbaarheid niet voldoende blijken te zijn.

ZOETE APPELS

De grote aanvoer van zoete appels heeft de prijs indertijd zodanig doen dalen dat deze teelt voor de teler niet meer aantrekkelijk is. Werden er in 1951-1952 door de N.A.K.-B. nog ruim 16000 bomen gewaarmerkt, in 1962-1963 was dit aantal gedaald tot beneden 2000. Het planten van zoete appels beperkt zich nu tot enkele bomen per bedrijf, hoofdzakelijk om te voorzien in eigen behoefte. Het teveel gaat naar de veiling. Mits de aanvoer gering is brengen deze kleine partijen een redelijke prijs op. Alle zoete appels zijn gevoelig voor zwavelpreparaten.

APPEL

PLUK- EN BEWAARTIJDENGRAFIEK (ZOETE APPELS)

Legenda

- pluktijd
- bewaarperiode in bewaarplaats
- verlenging van de bewaarperiode bij bewaring in koelhuis

Zoete Kroon. Gevonden door S. H. Brouwer te Noordbroek (1870) en 20 jaar later in de handel gebracht.

Zoete appel van redelijke kwaliteit en houdbaarheid. De vruchten zijn vaak glazig en aan de kleine kant.

Groei: matig sterk; vormt een tamelijk grote boom. Geschikt voor struikvorm, desnoods voor hoogstam.

Bloei: laat, stuifmeel is goed.

Productiviteit: tamelijk vroeg, tamelijk regelmatig en goed. Is voor een zoete appel produktief, soms beurtjaren.

Vrucht:

Pluktijd: tweede helft september. Consumptietijd vanaf oktober. In het zuiden van ons land een herfstappel.

Uiterlijk: tamelijk klein, goudgeel met gestreepte rode blos, fraai.

Kwaliteit: behoorlijke hand- en kookappel, zoet. Vlees is gelig wit, vaak glazig.

Bewaarbaarheid: in het koelhuis bewaarbaar tot half februari.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor zwavel.

Dijkmanszoet. Vermoedelijk in de omgeving van Maurik of Wijk bij Duurstede ontstaan.

Zoete appel van goede kwaliteit, vruchtbaarheid en houdbaarheid. Heeft uitgesproken beurtjaren.

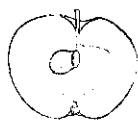
Groei: sterk en vormt een grote boom, geschikt voor hoogstam.

Bloei: tamelijk laat, stuifmeel is goed.

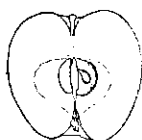
Productiviteit: draagt goed, maar tamelijk laat, heeft last van beurtjaren.

Vrucht:

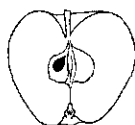
Pluktijd: eind september-begin oktober, consumptietijd vanaf oktober.

Zoete Kroon

Dijkmanszoet

Zoete Erngaard

Dijkmanszoet (vervolg)

Uiterlijk: middelmatig groot, groen, later geel met roodgestreepte bloz.

Kwaliteit: zoet, goede kook- en droogappel met hoge opbrengst.

Bewaarbaarheid: tot half januari, in koelhuis tot half februari.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor zwavel.

Zoete Erngaard. Vermoedelijk van Nederlandse herkomst, staat vermeld in de Nederlandse Boomgaard van 1864.

Zoete appel van goede kwaliteit en late vruchtbaarheid, die door zijn beurtjaren vrijwel niet meer wordt aangeplant.

Groei: sterk, vormt een grote hoogopgroeiende boom, maakt veel fijn hout. Komt voor als hoogstam en struik op sterke onderstammen.

Bloei: laat, stuifmeel is goed.

Produktiviteit: is laat vruchtbaar, in draagjaren overvloedig, draagt aan de toppen van de takken.

Vrucht:

Pluktijd: begin oktober.

Uiterlijk: vrucht middelmatig groot, onregelmatig van vorm, kleur is lichtgroen, later geel met rode bloz.

Kwaliteit: vlees is vast, wit, droog, zeer goede kookappel.

Bewaarbaarheid: in bewaarplaats tot half februari, in koelcel tot half april.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor zwavel en voor Karathane.

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst

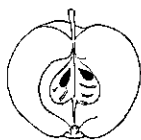
X - Robijn. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Het is een kruising van Cox's Orange Pippin met Jonathan.

De boom groeit krachtig, iets warrig en vormt vrij dun, slap hout. Bloeit middentijds en is goed vruchtbaar. De vrucht is half september plukrijp en bewaarbaar tot januari. Zij is vrij klein en regelmatig van vorm, geel van kleur met een grote, levendige bloz. Het vlees is roomwit en is kort na het plukken lichtzuur en aromatisch tot eind oktober, daarna zoet en te gebruiken als keukenappel. Het ras is matig vatbaar voor schurft.

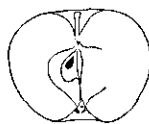
X - Zoete Oranje. K.: Laboratorium voor Tuinbouwplantenteelt te Wageningen. Het is een kruising van Sterappel met Cox's Orange Pippin.

De boom groeit sterk en bloeit middentijds. De vruchtbaarheid is goed. De vrucht is eind september plukrijp en bewaarbaar tot februari. Ze is matig groot en regelmatig van vorm. De kleur is geel met een rode bloz. Het vlees houdt tot half december een zachtzure smaak

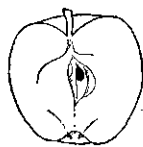
APPEL

Robijn

Zoete Oranje

Jonwin

Zoete Oranje (vervolg)

met veel aroma en wordt daarna zoet. De kookkwaliteit is zeer goed en als gedroogd produkt uitermate zoet.

X - Jonwin. K.: Alb. F. Etter in Ettersburg, Californië, Ver. Staten van Amerika. Is een kruising van Jonathan met Baldwin en geselecteerd in 1944.

De boom groeit middelmatig sterk, vormt een pyramidale kroon en is dichtbebladerd. Bloeit vroeg en gedurende een vrij lange periode; het stuifmeel is goed. Is vroeg en jaarlijks goed vruchtbaar. De vrucht is begin oktober plukrijp en kan in het koelhuis tot februari worden bewaard. De vrucht is middelmatig groot en zeer regelmatig van vorm; de kleur is geel met een half oranjerode blos en iets strepen. Het vlees is crème-wit en zoet; de kookkwaliteit is goed. Het ras is matig vatbaar voor schurft en meeldauw. Bij jonge bomen komt vaak stip voor dat, naarmate de bomen ouder worden, verdwijnt.

Afgevoerd:

Laxton's Early Crimson. De produktiviteit is tegengevallen.

ONDERSTAMMEN

Meer dan bij de andere fruitgewassen het geval is, is er bij de appel een ruim onderstammensortiment beschikbaar. Juist door deze ruime keuze-mogelijkheid kunnen aanvankelijke vergissingen tot minder goede uitkomsten of zelfs tot mislukking van de aanplant leiden.

De Nederlandse teler maakt voor zijn aanplantingen uitsluitend gebruik van vegetatief vermeerderbare onderstammen, waarvan de M en de MM serie de belangrijkste zijn. Van de Mallingserie zijn de typen M I t/m M XVI sedert jaren bekend en in gebruik. Het laatste type uit deze serie de M 26, verdient de aandacht wegens zijn vele goede eigenschappen.

De MM (Malling-Merton) typen die door gezamenlijk kweekwerk van het East Malling Research Station en het John Innes Institute tot stand gekomen zijn, zijn voor de Nederlandse fruitteelt relatief nieuw. De in deze rassenlijst vermelde gegevens betrekking hebbend op deze onderstammen berusten nog bijna uitsluitend op Engelse ervaringen. Onder Nederlandse omstandigheden opgezette proeven hebben tot nu toe nog geen cijfers opgeleverd, waarop een volledige beoordeling mogelijk is.

Veel onderstammen, in het bijzonder M IX, zijn met meerdere virus-sen geïnfecteerd.

Zowel in het buitenland, als in Nederland (P.D., I.P.O., I.V.T., N.A.K.-B.) is men doende door o.a. selectie, warmtebehandeling etc, een aantal onderstammen van de meest catastrofale virussen te zuiveren; deze onderstammen zullen daarna als virusgetoetste klonen, ter beschikking van de Nederlandse boomkwekers worden gesteld.

Vele virusziekten hebben een ongunstige invloed, die zich op verschillende manieren kan uiten o.a. door vermindering van het aantal en de grootte van de onderstammen op het moerbed, geringere slaging van de oculaties, de verminderde groei en produktiviteit van het er op geënte ras, verruwing van het uiterlijk van de vruchten, en door kleinvruchtigheid.

M IX (Metzer paradijs)

Geeft van alle in de praktijk gebruikte onderstammen de zwakste groei en de vroegste vruchtdracht. Vruchten van bomen op M IX munten uit door grootte en kleur. Nadelen zijn gelegen in de hoge eisen welke M IX aan de grond stelt en de goede verzorging, welke onontbeerlijk is. Deze onderstam voldoet op de lichte zeeklei en vocht-houdende zandgronden, doch stelt op rivierklei bijna altijd teleur. Het is noodzakelijk om de grond onder de bomen zwart te houden, althans gedurende een deel van het jaar. Verder geeft M IX een zeer slechte verankering. Bomen op M IX maken een open brede kroon, daarom kan men deze het beste kweken met een harttak, welke overeind gehouden wordt met een lange paal. Bomen op M IX zijn meer vatbaar voor kanker. Knaagdieren, speciaal muizen, hebben een opvallende voorkeur voor M IX. Deze onderstam wordt veel gebruikt voor vrije spillen, snoeren en haagsystemen in zeer intensieve beplantingen.

M VII

De groeikracht van deze onderstam verschilt weinig van die van M II. M VII geeft een goede verankering in de grond. Voldoet zeer goed bij herinplanting van zwaardere rivierkleigronden. Stelt op zeeklei veredeld met Cox's Orange Pippin vaak teleur.

Heeft op grotere bedrijven het voordeel een kleine spreiding in de pluk te geven door de iets latere rijptijd van de vruchten op deze onderstam.

M IV

Bomen op deze onderstam zijn meestal wat kleiner dan op M II. Geeft op rivierklei een goede produktie. Op lichte, kali- en kalkrijke gronden in de jonge Zeeuwse polders komen vele gebreksziekten voor, is niet geschikt voor gronden waar bodemmoeheid voorkomt. Een bezwaar van M IV is het eenzijdig wortelgestel, waardoor de bomen kans lopen scheef te waaien. Gevoelig voor wintervorst; in bijzonder de combinatie met het ras Jonathan.

M II

De groeikracht is tamelijk sterk, de produktiviteit treedt reeds vroeg in en is uitstekend. Dit geldt speciaal voor droge gronden en zandgronden. M II geeft de meeste voldoening op lichtere gronden; is gevoelig voor kaligebrek. Komt meer naar voren als onderstam voor Cox's Orange Pippin.

APPEL

M I

Een onderstam die een iets sterkere groei geeft dan M II. Voldoet minder op droge gronden. De vruchten zijn op M I groter en beter van kleur dan op M II. Minder last van kanker op natte gronden ten opzichte van andere onderstammen.

M XI

Daar waar nog een sterk groeiende onderstam wordt gevraagd, verdient deze onderstam de voorkeur boven M XVI. De vatbaarheid voor wortelknobbel valt erg mee. De produktiviteit op M XI is, behalve van Cox's Orange Pippin, zeer goed terwijl de vruchten veel kleur krijgen. Voldoet goed op zwaardere gronden.

M XVI

Geeft evenals zaailingen een sterke groei, doch de produktiviteit treedt vroeger in en is over het algemeen groter. M XVI geeft een stevige verankering in de grond, doch vormt geen mooie stam.

Onderstammen waarmee meer ervaring is gewenst

M XXV

Een kruising van Northern Spy met M II.

Deze onderstam bleek na herhaalde toetsing niet volkomen resistent tegen bloedluis, vandaar dat hij in de Mallingserie geplaatst werd. De groei-kracht komt overeen met die van M XVI, doch de produktiviteit treedt vroeger in en is bijzonder rijk.

M 26

Dit is een nieuwe onderstam van het East Malling Research Station in Engeland, die ontstaan is uit een kruising van M XVI met M IX. Eerder droeg deze onderstam het nummer 3436. De kruising werd in 1929 gemaakt en sindsdien zijn de eigenschappen onderzocht.

De groei-kracht van M 26 ligt tussen die van M VII en M IX, en is dus iets sterker dan M IX. De vruchtbaarheid treedt eerder in dan bij M VII. De verankering bij M 26 is beter dan bij M IX, echter niet zo goed als bij M VII, terwijl er enige overeenkomst bestaat met de verankering van M IV. Hierdoor is het noodzakelijk de bomen op M 26 van een paal te voorzien. De vermeerdering d.m.v. aanaarden is goed; de produktie van bewortelde afleggers is vergelijkbaar met die van M VII en M II. Bij oculaties en entingen op M 26 werd een normaal slagingspercentage bereikt. De vergroeiing is goed.

Het thans beschikbare materiaal van M 26 is vrij van rubberhoutvirus en mozaïek. De meeldauwresistentie van M 26 is te vergelijken met die van M II en M VII en is veel beter dan die van M IX. M 26 is wel gevoelig voor stambasisrot (*Phytophthora cactorum*).

MM 104

Een kruising van M II met Northern Spy.

Combineert de rijke vruchtdracht van M IV met een goede verankering in de grond. Op leemgrond is de groei belangrijk sterker dan van M IV. De groei-kracht is te vergelijken met die van M XVI; op zandgrond iets sterker dan M IV.

MM 106

Een kruising van Northern Spy met M I.

Vertoont wat groei en vruchtdracht betreft overeenkomst met M VII. Op leemgrond bleef de produktiviteit echter de laatste jaren achter bij M VII, terwijl op zandgrond de groei zwakker is dan op M VII, doch sterker dan op M IX.

MM 109

Een kruising van M II met Northern Spy.

De groeikracht is veel sterker dan die van M II, zowel op leem- als op zandgronden. Volgens de opgedane ervaringen is deze onderstam bijzonder geschikt voor droge gronden. Produktiviteit en verankering zijn als die van M II.

MM 111

Een kruising van Northern Spy met Merton 793 (Northern Spy $\times$ M II).

De groeikracht is gelijk aan of iets sterker die van M II, terwijl de produktiviteit net zo groot is als op M IV.

A 2

Een selectie van het Statens Trädgårdsförsöksinstitutet te Alnarp, Zweden. Geldt in Zweden als één van de meest waardevolle onderstammen o.a. in verband met de vorstresistentie.

Uit de daar verkregen resultaten valt op te maken dat de produktievroegheid van de bomen op A 2 te vergelijken is met die op M IV. Wordt als onderstam in de Nederlandse fruitteelt niet gebruikt.

BLAUWE BES

Onder blauwe bessen verstaat men de blauwe of blauwzwarte vruchten van struiken van het geslacht *Vaccinium*.

In Nederland komt daarvan in het wild voor *Vaccinium myrtillus*, de blauwe bosbes. In Noord-Amerika is het aantal wilde soorten veel groter; daar komen o.a. in het wild hoge bosbessensoorten voor met grotere vruchten, de z.g. „highbush blueberries”, *Vaccinium australe* en *V. corymbosum*.

Door selectie en kruising zijn deze de laatste 40 jaar belangrijk verbeterd, zodat er thans een aantal zeer goede produktieve cultuurrassen van bestaan, met mooie, grote vruchten van goede kwaliteit. Geregeld worden nog betere nieuwe rassen geïntroduceerd. Het sortiment wijzigt zich daardoor snel.

De blauwe bessestruiken kunnen een hoogte van 2 m of meer bereiken. Ze vereisen vochtige humeuze, zand- of veengrond met een pH 4,5-5. Op enkele plaatsen in ons land wordt de teelt met gunstige resultaten beoefend. De vruchten worden vers gegeten; ze zijn geschikt voor invriezen en verwerking op sap en zouden ook als geneesmiddel kunnen dienen bij ingewandstoornissen.

Alle hier te lande geteelde rassen zijn gekweekt in de Ver. Staten van Amerika. Daarnaast worden wel enkele Duitse zaailingpopulaties aangeplant, nl. de Goldtraube, een hoog groeiend type, en de Zuckertraube, een laag groeiend, min of meer kruipend type. Zuckertraube is

BLAUWE BES

echter een populatie, die niet kan worden aanbevolen en is daarom van de rassenlijst afgevoerd.

Opgemerkt moet worden dat de beschrijvingen enigszins kunnen afwijken van praktijkwaarnemingen als gevolg van de grote invloed van standplaatsverschillen.

De meeste beproevenswaardige rassen, van vroeg- tot laatrijpend, zijn:

Weymouth. Geïnr. 1936. Matige groeier. Grote, mooie en donker blauwe vruchten; matig van smaak.

Earliblue. Geïnr. 1952. Opgaand groeiende struiken. Zeer vroeg. Produktief. In alle opzichten beter dan de oudere Weymouth. Bessen lichtblauw, groot, goed van smaak; zeer stevig. Winterhard.

Stanley. Geïnr. 1930. Grote, krachtige, iets breeduitgroeiende struiken. Losse, matig grote trossen. Vruchten zijn klein, benauwd en hebben een goede smaak.

Concord. Geïnr. 1928. Krachtige groeier; zeer produktief. Bessen klein, maar van goede kwaliteit. Schil vrij teer, waardoor beschadiging bij het plukken kan optreden.

Bluecrop. Geïnr. 1952. Opgaande struiken. Middentijsds. Mooi lichtblauwe, grote, zeer stevige bessen met een matige smaak. Zeer winterhard en droogteresistent.

Ivanhoe. Geïnr. 1951. Middentijsds. Vruchten middelmatig van grootte, minder sterk bedauwd en daardoor niet zo licht blauw als enkele andere rassen. Dunne schil. Zeer goede smaak. Minder goed winterhard. Krachtige groeier.

Blueray. Geïnr. 1955. Krachtige groeier. Produktief. Vruchten groot, stevig, lichtblauw. Goed aroma. Goed winterhard.

Herbert. Geïnr. 1952. Grote, donkerblauwe bessen met een tere schil; goed van smaak.

Goldtraube. Een populatie afkomstig van Dr. W. Heermann, Grethem über Schwarmsted (Duitsland), en vermoedelijk ontstaan uit een kruising van *Vacc. corymbosum* en *Vacc. pensylvanicum*. Vruchten matig van grootte, produktief. Goede groeier. Kloonsselectie binnen deze populatie is in uitvoering.

Coville. Geïnr. 1949. Matige groeier. Laat. Grote lichtblauwe, stevige bessen met een matige smaak en een afwijkend aroma.

Berkeley. Geïnr. 1949. Middentijsds. Zeer grote, mooie, lichtblauwe, stevige bessen met een goede smaak. Produktieve krachtige groeier.

Jersey. Geïnr. 1928. Zeer krachtig groeiende struik met rechtopgaande takken. Lange, losse vruchttrossen. Vrij grote, blauwe, stevige bessen, die laat rijp zijn. Smaak matig; weinig aroma. Winterhard.

Dixi. Geïnt. 1936. Een krachtige groeier. Laat. Grote, stevige, sterk bedauwde, lichtblauwe vruchten met een tamelijk goede smaak. Vruchten barsten bij nat weer.

Ras waarmee meer ervaring is gewenst

X - Collins. Geïnt.: 1959. Een vroeg ras met een krachtige, opgaande groei. Bladeren donkergroen. De vruchten zijn afgeplat, lichtblauw, zeer stevig, lichtzuur met een goed aroma en zijn verzameld in matig grote, dichte trossen.

BRAAM

De teelt van bramen in ons land dateert pas van 1930. Hoewel de braam op verschillende grondsoorten goed groeit, wordt ze hoofdzakelijk in twee gebieden geteeld nl. in de Bommelerwaard en op Zuid-Beveland. Ongeveer 80 % van de totale produktie wordt hier verkregen. Een zeer groot gedeelte hiervan wordt verwerkt. Men teelt vrijwel uitsluitend het ras Himalaya. De onvoldoende winterhardheid en de vatbaarheid voor stengelziekten maken vervanging van dit ras evenwel dringend gewenst.

A - Himalaya (Theodoor Reimers, Black Diamond). Een selectie uit de wilde *Rubus procerus*. Omstreeks 1890 in Noord-Amerika geïntroduceerd door Luther Burbank als Himalaya, en in Duitsland door Reimers als Theodoor Reimers.

Vatbaar voor stengelziekten en rodevruchtziekte. *Afdekken* van de jonge scheuten in de winter is noodzakelijk om vorstschade te voorkomen. Hoofdzakelijk bestemd voor de verwerking op sap.

Groei: krachtig. Sterke bestekeling. Liggende scheuten. Aanbinden is noodzakelijk. Vermeerdering door bewortelde scheuttoppen of scheutstek. Niet voldoende winterhard.

Bloei: laat, rijkbloeiend.

Produktiviteit: groot.

Vrucht:

Rijptijd: van $\pm$ 2e helft juli-half september.

Uiterlijk: vrij grote, rondachtige tot kegelvormige vruchten, glanzend, zwartrood.

Kwaliteit: rijpe vruchten sappig, teer. Tijdens transport treedt gemakkelijk beschadiging op. Kort houdbaar. Smaak goed, fris zoet, met een matig braamachtig aroma.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor stengelziekten en rode vruchtziekte.

Ras waarmee meer ervaring is gewenst

N - Thornless Evergreen. Een *stekelloze* knopmutant uit de Oregon Evergreen (*Rubus laciniata*).

De *stekelloze* scheuten zijn gemakkelijk hanteerbaar. *Uitsluitend te vermeerderen door bewortelde scheuttoppen en scheutstek;* de wortelopslag is namelijk gestekeld. Lijkt iets beter winterhard dan Himalaya. De vruchten zijn later rijp dan die van Himalaya; steviger en daardoor

BRAAM-DRUIF

langer houdbaar en beter bestand tegen vervoer; zoeter, maar iets flauw van smaak met een sterk braamachtige aroma; tamelijk sappig. Goed geschikt voor verwerking.

DRUIF

De oppervlakte druiven loopt nog steeds terug. In 1958 was de oppervlakte 400 ha, in 1963 300 ha en in 1964 257 ha.

Als de bomen te oud worden en teruglopen in produktie wordt geroid, maar daarnaast zijn vele kassen versleten en worden niet meer vervangen. Het krenten is arbeidsintensief en men kan moeilijk vakmensen krijgen om dit op tijd te doen. Daarnaast past de teelt vaak niet meer op de bedrijven naast de sterk uitbreidende tomateteelt.

Het meest wordt het ras Black Alicante geteeld en soms nog geplant, omdat deze druif heel goed bewaard kan worden in het koelhuis. De oppervlakte schommelt rond 80 %. In gestookte plantenkassen teelt men het meest het ras Frankenthaler, omdat dit ras vroeger rijp is. Op minder groeikrachtige gronden teelt men het ras Gros Maroc.

Van de witte of gele rassen wordt het meest Golden Champion geteeld, terwijl op beperkte schaal Muscaat van Alexandrië voorkomt. De concurrentie van Zuidoepese druiven wordt steeds groter, juist in de periode als er veel Nederlandse druiven op de markt komen. Veel telers leggen zich daarom toe op het telen van druiven voor bewaring. Door het koelen krijgen we een goede spreiding van de aanvoer en is de teelt zeker lonend te noemen.

Het bewaren van druiven wordt eensdeels gedaan door de tuinders zelf in kleine koelhuisen op het eigen bedrijf of in de grote koelhuisen waar ruimte wordt gehuurd. Anderzijds worden veel druiven gekocht door kooplieden die de druiven in eigen koelhuisen bewaren of de ruimte huren bij veilingen of particulieren.

Black Alicante van de zwaardere gronden heeft een dikkere schil en wordt dan wel tot maart-april bewaard. De meeste partijen worden echter in december en januari geruimd. Gros Maroc wordt niet langer dan twee maanden bewaard, Golden Champion niet langer dan 6 tot 8 weken, terwijl Muscaat van Alexandrië ongeveer drie maanden bewaard kan worden.

Willen we goede koeldruiven telen dan moet de teelt het gehele seizoen goed worden verzorgd.

A - Frankenthaler (Blauer Trolinger, Black Hamburg, Frankenthal, Bla Frankendaler, Gross Vernach). Herkomst onbekend.

Dit ras wordt nog altijd gehandhaafd om zijn *vroegheid*. In stookkassen, die in het vroege voorjaar voor plantenteelt gebruikt worden, voldoet Frankenthaler goed. In koude kassen op de goede gronden kan Frankenthaler goede resultaten geven als de trossen vroeg geoogst worden. Er is dan nog geen concurrentie van Zuidoepese druiven.

Groei: sterk.

Produktiviteit: matig. Moet op horizontaal snoer geteeld worden en dan op 3 à 4 knoppen gesnoeid. In stookkassen is een langere snoei nodig dan kan in koude kassen. Dit geldt echter voor alle rassen. Soms goede ervaringen op schuine snoeren.

Vrucht:

Rijptijd: in koude kas half augustus tot begin september.

Uiterlijk: matig grote tros met lange steel. Matig grote bes en weinig dauw. Dunne schil. De kleur is blauw. Komt niet op kleur als er te veel trossen per boom hangen. Blijft dan rood en soms zelfs groen.

Kwaliteit: smaak goed.

Bewaarbaarheid: kan niet langer dan 6 tot 8 weken in het koelhuis bewaard worden.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor meeldauw. Oudere bomen hebben soms last van de dodearmziekte. Gevoelig voor lamsteligheid vooral op lichtere gronden en daar waar de waterstand wisselt; gevoelig voor oedeem bij een luchtvochtigheid van meer dan 80 %.

A - Golden Champion. K.: Thompson, Dalkeith, Engeland; 1863.

De Golden Champion is nog altijd *de beste witte druif*. De grote trossen en flinke bessen, die bij voldoende rijpheid doorschijnend geel zijn, zijn zeer aantrekkelijk en hebben een *hoge handelswaarde*. Vooral voor de stookkas; voor koude kas matig geschikt. Golden Champion *niet enten* op Frankenthaler en White Seedling; de trossen rijpen dan nl. later.

Groei: sterk.

Productiviteit: matig. Horizontaal snoer noodzakelijk. Moet op 4 à 5 knoppen gesnoeid worden.

Het stuifmeel is steriel. In koude kassen valt de vruchtzetting bij ongunstig weer tegen; het ras is in stookkassen dan ook beter op zijn plaats. Droogstoken in de nazomer is noodzakelijk. De bessen komen door stoken bovendien beter op kleur.

Vrucht:

Rijptijd: tweede helft van september tot in oktober. De rijptijd is bij dit ras sterk afhankelijk van de hoeveelheid trossen per boom, de voortelt en de verdere cultuurzorgen. De grootte van de bes is vooral afhankelijk van de vruchtzetting en de groeikracht van de bomen. Uiterlijk: grote brede tros met afhangende schouders. Kloeke bes, die bij voldoende rijpheid doorschijnend geel is, anders groengeel. Dunne schil en lange steel.

Kwaliteit: prima smaak. De kwaliteit is beter als de bessen een goudgele kleur hebben.

Bewaarbaarheid: wordt soms bewaard in het koelhuis, hoewel de bessen spoedig bruine vlekjes krijgen. De waarde daalt dan sterk.

Ziekten en beschadigingen: last van spint; vatbaar voor dodearmziekte, Botrytis en lamsteligheid; chlorose komt veel voor. De chlorose is meestal een gevolg van een tekort aan magnesium.

A - Black Alicante (Alicante, Spaanse, Blaue Alicante, Granacke, Granaxa). Herkomst Spanje.

In Nederland *de meest voorkomende druif*. Heeft zeer goede eigenschappen. De brede trossen en flinke bessen, die een *zeer stevige* schil en mooie waslaag bezitten, kunnen 2 tot 6 maanden in het koelhuis bewaard worden. Door de goede geschiktheid voor bewaring is Black Alicante thans nog door geen enkel ras te vervangen. Het voortijdig afsterven van de bomen op minder goede gronden is een nadeel. In stookkassen minder geschikt. Beter geschikt voor koude kassen. Zeer produktief ras. Laat rijp.

Groei: sterk.

DRUIF

Productiviteit: uitstekend. Kan zowel op staand, schuin als horizontaal snoer geteeld worden. Wordt op staand snoer wel op kraagoog of op één oog gesnoeid.

Op schuin snoer op één of twee knoppen en op horizontaal snoer op twee of drie knoppen snoeien. In kassen zonder, of met een zeer vroege, weinig schadelijke voorteelt, de hoogste produktie en de beste resultaten voor bewaring. Krent moeilijk, vooral als de temperatuur te laag wordt gehouden ('s nachts rond 9° C en overdag 15 à 18° C of lager).

Vrucht:

Rijptijd: tweede helft van september tot in oktober.

Uiterlijk: brede tros, goed geschouderd. Kloeke bes met dikke schil en mooie waslaag. Soms een gedrongen tros die erg dicht op het hout zit. In stookkassen soms minder mooie kleur door te hoge temperaturen.

Kwaliteit: bij voldoende rijpheid goede smaak.

Ziekten en beschadigingen: op oudere leeftijd vatbaar voor dodearmziekte. Gevoelig voor Alicanteziekte. De wortels sterven af door gebrek aan zuurstof.

A - Muscaat van Alexandrië (Muscat blanc d'Alexandrië, Muscat d'Alexandrie, Muscat of Alexandrië, Weisser Musc. v. Alexandrië).
Herkomst Middellandse Zeegebied.

Deze zeer naar muskus smakende druif *vraagt een prima verzorging*. Om te voorkomen dat de trossen leeg ruïen is tijdens de bloei een hoge luchtvochtigheid gewenst. Ook als de trossen reeds goed gezet zijn – wat door trillen kan worden bevorderd – blijft dit ras veel zorg vragen. Alleen de prima tuinder op een zeer goede grond zal door de jaren heen succes oogsten.

Voor stook en koude kas. De tros heeft een hogere handelswaarde als de bessen geel zijn. Daarom meer in stookkassen op haar plaats, zodat in het najaar tijdens ongunstig weer wat kan worden bijgestookt.

Groei: matig sterk.

Productiviteit: zeer goed. Aan een scheut komen twee soms wel drie of vier trossen voor. Op staand snoer kan op één knop en soms wel op kraagoog worden gesnoeid. Op horizontaal snoer is de scheutontwikkeling regelmatig, wat een gunstige invloed heeft op de zetting. Horizontaal snoer op 2 of 3 ogen snoeien.

Vrucht:

Rijptijd: eind september, oktober in de koude kas.

Uiterlijk: bij goede zetting mooie breed geschouderde tros. Vaak graterig. Grote geel-groene bes.

Kwaliteit: knappend vruchtvlees. Als de bessen geel zijn, een heerlijke muskussmaak. Bij een sterke groei neemt de muskussmaak af.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor meeldauw; last van spint en doodsteel.

B - Gros Maroc. Herkomst: Afrika. Waarschijnlijk via Engeland naar ons land gekomen.

Dit zeer krachtig groeiende ras is *gemakkelijk in de teelt*. Het krenten kost veel minder arbeid dan bij Black Alicante. Groeit op minder goede gronden veel beter dan de andere rassen. Omdat de bessen zeer groot zijn wordt dit ras op de veiling *goed betaald*, ondanks de min-

der goede smaak en de kleinere tros. Geschikt voor de koude kas. Kan niet langer dan 2 tot 3 maanden bewaard worden (ruien).

Groei: zeer sterk.

Productiviteit: alleen bij zeer lange snoei – 4 à 5 knoppen – voldoende vruchtbaar. Beslist op horizontaal snoer telen. Geeft weinig vervanghout.

Vrucht:

Rijptijd: eind september tot in oktober.

Uiterlijk: kleine tot matig grote trossen, zeer grote bessen die afgeplat zijn. Diep blauwe kleur met mooie waslaag.

Kwaliteit: smaak matig goed. Flauw. Vlezige bes, die al vroeg donker kleurt, maar dan nog niet rijp is.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor meeldauw en last van oedeem.

Afgevoerd:

Professor Aberson. De bessen van dit ras zijn gevoeliger voor barsten dan de meeste andere rassen. In verband hiermede geven we de voorkeur aan Golden Champion.

ONDERSTAMMEN

Door het vroegtijdig afsterven van het ras Black Alicante, werd sterk de behoefte gevoeld om dit ras op een sterke onderstam te veredelen. De laatste jaren wordt op de minder goede gronden meestal gebruik gemaakt van de sterk groeiende onderstam Foster's White Seedling. Soms zijn de bessen iets kleiner dan op eigen wortel.

Is de grond goed geschikt voor druiven dan is het beter om het ras op eigen wortel te telen. In meer of mindere mate blijken de ongunstige eigenschappen op het te verenten ras over te gaan. Zo blijkt Black Alicante op Frankenthaler op latere leeftijd vrij veel last van lamsteligheid te krijgen.

Golden Champion op Frankenthaler geeft meer trossen, wat gunstig is, maar rijpt later.

De zeer sterk groeiende druif Gros Maroc heeft een kleine tros, wat ook te zien is als Black Alicante erop geënt wordt. Soms is de kleur op deze onderstam beduidend minder.

Fosters White Seedling blijkt de beste resultaten te geven als Black Alicante hierop wordt geënt. Soms rijpen de bessen iets eerder dan op eigen wortel.

Op gronden waar de groei te zwak is, kan de onderstam West-Frisia de groei verbeteren. Deze onderstam groeit sterk, wat op bepaalde groeikrachtige gronden nadelig is in verband met de houdbaarheid. In bijzondere gevallen kunnen we deze onderstam m.o.m. aanbevelen.

FRAMBOOS

Frambozen groeien goed op zand en op niet te zware klei, mits de waterhuishouding in orde is.

Verreweg het belangrijkste teeltgebied van frambozen, met ruim 80% van de totale produktie, ligt op de zandgrond in westelijk Noord-Brabant. Verder worden frambozen geteeld op Zuid-Beveland en in kleine hoeveelheden elders.

Het grootste deel van de frambozen wordt verwerkt, hetzij tot pulp en jam, tot vruchten op sap, hetzij, in kleinere hoeveelheden, tot diep-

FRAMBOOS

vries of tot sap. Voor diepvries en vruchten op sap heeft men gave, stevige frambozen uit doosjes nodig. De frambozen die in tubs worden aangevoerd, worden als pulp gepreserveerd. Van verschillende rassen is goed gezond, geselecteerd, door de N.A.K.-B. gekeurd plant-materiaal verkrijgbaar.

Vroeg

A - Mallings Promise (blz. 56)

O - Mallings Exploit (blz. 56)

Middentijds-laet

A - Rode Radboud (blz. 57)

O - Preussen (blz. 57)

X - Jochems Roem (blz. 58)

Laet

N - Schönnemann (blz. 58)

VROEG

A - Mallings Promise. K.: N. H. Grubb, Proefstation te East Mallings, Engeland; 1937. Ontstaan uit een kruising van Newburgh met (Lloyd George x Pyne's Royal). Geïnt.: 1944. Vrij in de handel.

Een *zeer produktief, vroeg* ras met *mooie, grote* vruchten. Matig geschikt voor verwerking op sap. In Zeeland wordt het zeer gewaardeerd, maar op de Brabantse zandgronden zijn de uitkomsten zeer wisselvallig. Een ander bezwaar is daar, dat *de oogst* ervan *samenvalt met* die van de *late aardbeien*. Een bezwaar is de zeer grote hoeveelheid opslag; deze maakt een tijdig en geregeld verwijderen van overtollige scheuten noodzakelijk.

Groei: krachtig; sterk uithangende scheuten. Zeer veel opslag. Vroeg uitlopend.

Bloei: vroeg.

Produktiviteit: zeer goed.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg.

Plukbaarheid: tamelijk gemakkelijk.

Uiterlijk: zeer grote, langkegelvormige, normaal rode vruchten, waarvan de toppen soms groen blijven.

Kwaliteit: sappig; vrij goed van smaak en aroma. Tamelijk zacht, waardoor slechts matig geschikt voor verwerking op sap.

Ziekten en beschadigingen: betrekkelijk ongevoelig voor heksenbezem-virus; schijnbaar weinig gevoelig voor mozaïek-virus. Voldoet niet op natte grond. Verdere bezwaren zijn de grote vatbaarheid voor de frambozeschorsgalmug, en voor grauwe schimmel (Botrytis).

Opmerkingen: mogelijk minder geschikt voor zandgrond dan voor klei. Virusvrij plantmateriaal is aanwezig.

O - Mallings Exploit. K.: N. H. Grubb, Proefstation te East Mallings, Engeland, 1937. Een kruising van Newburgh met (Lloyd George x Pyne's Royal). Vrij in de handel.

De *produktie* van dit veel op Malling Promise gelijkende ras is *hoog* en de *vruchten* zijn nog iets *groter* dan die van Malling Promise; zij zijn evenwel nog *gevoeliger* voor *grauwe schimmel* (Botrytis). Een ander bezwaar zijn de vrij lange vruchttakken, die gemakkelijk uitwaaien of afbreken. De vruchten plukken daardoor vrij moeilijk. Evenals Malling Promise is het ras minder geschikt voor westelijk Noord-Brabant daar de oogst samenvalt met de oogst van de late aardbeien. Geregeld verwijderen van de opslag is ook bij dit ras vereist.

Groei: krachtig, met sterk uithangende scheuten. Veel opslag.

Bloei: vroeg.

Produktiviteit: zeer goed.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg.

Plukbaarheid: tamelijk moeilijk door de vrij lange vruchttakken die gemakkelijk afbreken.

Uiterlijk: vruchten nog iets groter dan die van Malling Promise; lang kegelvormig, lichter rood dan Malling Promise. Gelijkmatic rijpend.

Kwaliteit: stevigheid matig tot vrij goed; smaak en aroma vrij goed, tamelijk zacht, waardoor matig geschikt voor verwerking op sap.

Ziekten en beschadigingen: vruchten zeer vatbaar voor grauwe schimmel. Minder gevoelig dan andere rassen voor kalkrijke grond.

Opmerkingen: vraagt goede beschutting; virusvrij plantmateriaal is aanwezig.

MIDDENTIJDS - LAAT

A - Rode Radboud (Radboud C). K.: I. Rietsema, Breda.

Dit Radboud-ras onderscheidt zich van de paarsrode Radboud (Radboud A) doordat de scheuten uithangen, de vruchten vrij donkerrood gekleurd zijn en beter van de bloembodem loslaten. Het is het meest geteelde ras in Noord-Brabant en het voldoet uitstekend door de hoge produktie, de tamelijk late rijptijd en de geschiktheid voor verwerking.

Groei: tamelijk krachtig, maar minder zwaar dan Radboud A, matig veel opslag; scheuten slap.

Bloei: middentijds.

Produktiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds-laet.

Plukbaarheid: de vruchten laten matig goed los van de bloembodem.

Uiterlijk: tamelijk groot, tamelijk donkerrood, lang kegelvormig.

Kwaliteit: kleur dieprood, stevig; smaak flauw met weinig aroma. Zeer geschikt voor verwerking op sap.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor heksenbezemvirus en mozaiekvirus; matig vatbaar voor frambozeschorsgalmug.

Opmerkingen: gezond plantmateriaal is verkrijgbaar.

O - Preussen. K.: F. Fromme, Duitsland, 1915. Geïnt.: 1919.

Dit oude ras is vrijwel geheel verdrongen door de nieuwe rassen. Door de *matige produktiviteit* en de *grote gevoeligheid voor ziekten* zijn de resultaten vaak minder goed. De vruchten zijn echter van *goede kwaliteit*. Ook geschikt voor verwerking.

FRAMBOOS

Groei: gezonde planten hebben lange, krachtige, steil opgaande scheuten; echter weinig talrijk.

Bloei: middentijds.

Productiviteit: middelmatig; afhankelijk van de gezondheid.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Plukbaarheid: vrij gemakkelijk; de vruchten hangen niet verscholen.

Uiterlijk: middelmatig van grootte, kort kegelvormig, lichtrood.

Kwaliteit: meestal voldoende stevig; vrij sappig; zeer goed van smaak en aroma; vrij lichtrood sap.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor heksenbezem- en mozaïek-virus; zeer vatbaar voor stengelziekten.

Opmerkingen: virusvrij materiaal is beschikbaar.

X - Jochems Roem. K.: A. Jochems, Achmaalseweg 131, Zundert. Kw.r.: aangevraagd. Zou ontstaan zijn uit Malling Promise.

Ontwikkelt een zwaar gewas met lange vruchttrossen. Daardoor kunnen de vruchttrossen *gemakkelijk stukwaaien*. Productief. Rijptijd middentijds (tamelijk laat), ongeveer tegelijk met Rode Radboud. De vruchten zijn kegelvormig, groot en helderrood, tamelijk stevig en enigszins grof korrelig. Ze laten moeilijk los van de bloembodem en zakken na het plukken gemakkelijk in elkaar door de grote holte in de vrucht. Lijkt niet bijzonder geschikt voor verwerking op sap.

LAAT

N - Schönemann. K.: W. Schönemann, Feldbach bij Stuttgart, Duitsland. Ontstaan uit een kruising van Lloyd George met Preussen. Geïnt.: 1950.

Heeft in verschillende proeven bewezen *voldoende productief* te kunnen zijn. Kan mogelijk van waarde worden door zijn *late rijptijd*; de oogst valt vrijwel geheel na die van de aardbeien.

Groei: krachtig; voldoende, opgaande scheuten.

Bloei: laat.

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: laat, $\pm$ 4 dagen na Rode Radboud.

Plukbaarheid: tamelijk goed indien volledig rijp. Vruchttrossen enigszins hangend.

Uiterlijk: tamelijk groot, lang kegelvormig, iets dof donkerrood.

Kwaliteit: stevig, smaak matig, tamelijk zuur, doch met een vrij sterk aroma.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor meeldauw. Waarschijnlijk minder gevoelig voor stengelziekten dan Malling Promise.

KERS

Het totale areaal en de veilingaanvoer van kersen zijn nog steeds in een dalende lijn.

Waar belangstelling voor kersen bestaat, worden voornamelijk zure kersen (Morel) geplant. De oppervlakte Morellen neemt dan ook gestaag toe. Morellen danken hun succes in hoofdzaak aan de kleine bomen, de gemakkelijke pluk en de redelijke prijs die tot nu toe door de conservenindustrie wordt betaald. Mogelijk kan in de toekomst de kostprijs door toepassing van mechanisch oogsten worden gedrukt. Dit lijkt voor de toekomstige ontwikkeling ook zeer gewenst, want in het buitenland, met name in Oosteuropese landen, neemt de oppervlakte met zure kersen beplant sterk toe. De prijzen aldaar zijn voor de conservenindustrie steeds aantrekkelijk gebleken.

Voor de teelt van zoete kersen bestaat slechts een matig animo. Het blijkt zeer moeilijk nieuwe, kwaliteitsrassen ingang te doen vinden in de praktijk. Opmerkelijk is dat Schneiders Späte Knorpelkirsche, niet-tegenstaande zijn sterke neiging tot barsten, relatief veel wordt geplant. Gezondheidsredenen, nl. een goede resistentie tegen bacteriekanker, spelen hierbij zeker een rol.

A - Morel

De Morel is in Nederland, voorlopig althans, het belangrijkste ras van de groep zure kersen. Werd hij voorheen alleen aanbevolen als „wijker”, de laatste jaren komen steeds meer aanplantingen voor van uitsluitend Morel.

Evenals bij Meikers komen bij Morel „volgers” voor. Ze zijn later rijp dan de Morel waardoor de plukperiode wordt verlengd en de plukkosten per kg verhoogd. Sommige aanplantingen bestaan voor een zeer groot deel uit „volgers”. Uitgaan van door de N.A.K.-B. gekeurd materiaal is zeer belangrijk.

In de Morel komen verschillende typen voor.

Mede door de kleine boomvorm is de Morel goed plukbaar. Het produkt wordt zonder steel aangevoerd, hetgeen mogelijk is doordat de vruchten weinig bloeden. De Morel wordt uitsluitend geteeld voor de conservenindustrie, welke door de vermindering van het Meikerse-areaal steeds meer op de zure kers is aangewezen. Van de Morel wordt een speciaal soort jam gemaakt. Voor de fabricage van kersenjam worden voorlopig alleen zoete kersen en Meikersen gebruikt. Wanneer er in een jaar veel Meikersen zijn doet dit steeds de prijzen van de Morellen dalen.

Groei: zwak, met slap hout; draagt op eenjarige scheuten, zodat verangsnoei noodzakelijk is.

Bloei: zeer laat, gelijk met Wijnkers. Is zelffertil.

Productiviteit: zeer vroeg, zeer goed en regelmatig.

Vrucht:

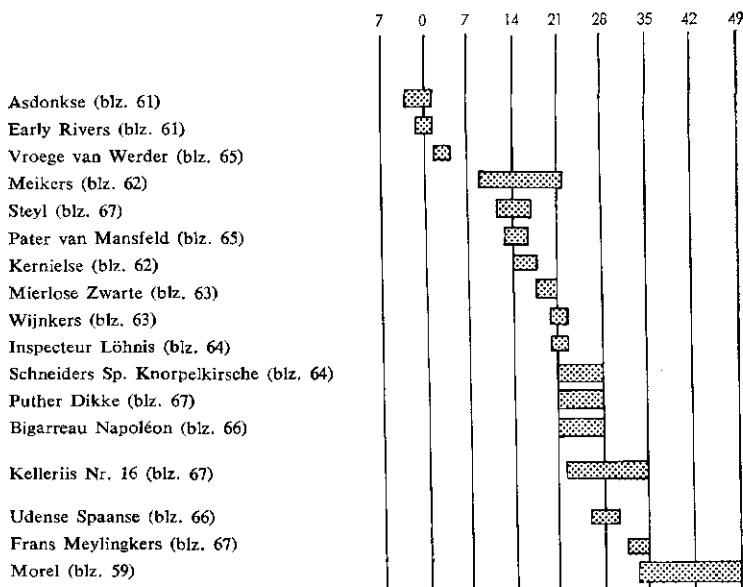
Rijptijd: zeer laat, ongeveer 5 weken na Early Rivers, rijpt gelijkmatig (mits men de vruchten lang laat hangen, hetgeen meestal geen bezwaar is).

Uiterlijk: matige tot grote, donkerbruine vrucht, even groot als Early Rivers.

KERS

RUPTIJDENGRAFIEK

(Rijptijden in dagen voor of na Early Rivers)

BESTUIVINGSTABEL

Rassen	Goede bestuivers
1. Asdonkse	3, 7
2. Bigarreau Napoléon	5, 12
3. Early Rivers	7, 9, 14
4. Frans Meyling	3
5. Inspecteur Löhnis	11, 12, 15
6. Kelleriis nr. 16	6
7. Kernielse	1, 3
8. Meikers	5, 8, 12, 13, 15
9. Mierlose Zwarte	3, 13
10. Morel	10
11. Pater van Mansfeld	2, 8, 13, 14
12. Schneiders Späte Knorpelkirsche	5, 8, 10, 13
13. Udense Spaanse	5, 12
14. Vroege van Werder	3
15. Wijnkers	2, 5, 8

Morel (vervolg)

Kwaliteit: het is een zeer zachte, zeer zure kers, die pas enigszins eetbaar wordt wanneer ze volkomen rijp is.

Ziekten en beschadigingen: vooral in natte jaren komt nogal wat loodglans voor. Bij de snoei dient men er op te letten, niet van zieke in gezonde bomen te knippen. Zieke bomen dienen tijdig te worden gemerkt. Heeft, indien koperbespuitingen achterwege blijven, soms last van tak- en vruchtmonilia.

B - Asdonkse (No. 501).

Komt op verschillende plaatsen in Limburg en het rivierkleigebied voor, in het buitenland waarschijnlijk nergens. Rijpt voor Early Rivers. Plukt gemakkelijk; de iets lichtere kleur is, i.v.m. de prijs, een nadeel t.o.v. Early Rivers; ze moet daarom zo mogelijk vóór de Early Rivers geruimd worden en brengt dan hoge prijzen op. Is waarschijnlijk iets gevoeliger voor regen dan Early Rivers. Indien te rijp geplukt (of na warm en zonnig weer), moeilijk te oogsten en te vervoeren, en slecht houdbaar. Het is een zwakke kers.

Groei: sterke groei, boomtype lijkt op dat van Early Rivers.

Bloei: vroeg, gelijk met Early Rivers.

Produktiviteit: goed en regelmatig.

Vrucht:

Rijptijd: enkele dagen voor Early Rivers, vrij gelijkmatig.

Uiterlijk: matig grote kers, iets kleiner dan Early Rivers, langwerpig van vorm; kleur roodbruin, sterk glanzend, iets lichter dan Early Rivers.

Kwaliteit: de vrucht is zacht, zachter dan die van Early Rivers; smaak is goed; is reeds vroeg op smaak; mag niet te rijp worden, is dan enigszins flauw; kleine pit.

Ziekten en beschadigingen: weinig last van bacteriekanker, ook op lichte gronden; matig last van Monilia.

B - Early Rivers (Vroege Duitse)

Een Engels ras, dat in Frankrijk, België en overal in Nederland op behoorlijke schaal te vinden is.

Van de verschillende typen die van dit ras voorkomen, is o.a. de selectie Alfheim aanbevelenswaardig. Deze wordt ook door de N.A.K.-B. gekeurd.

Pluksnelheid vrij gering: prijzen vrijwel altijd goed (de laatste jaren werkt import van Early Rivers nogal eens prijsdrukkend).

Vrij sterke kers, die goed bestand is tegen regen; is goed vervoer- en houdbaar.

Groei: zeer sterk, met hangende takken; vormt hoge en brede bomen.

Bloei: vroeg.

Produktiviteit: matig vroeg, regelmatig en goed.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg, omstreeks half juni, variërend met het jaar, de streek en de grondsoort; rijpt ongelijkmatig.

Uiterlijk: matig grote tot grote kers, een van de grootste vroege kersen; donkerbruin van kleur.

KERS

Kwaliteit: de vrucht is zacht, heeft een goede smaak.

Ziekten en beschadigingen: het tegenwoordig door de N.A.K.-B. gekeurde type heeft weinig last van bacteriekanker en is weinig vatbaar voor Monilia.

B - Meikers

De Meikers wordt voornamelijk geteeld in de rivierkleigebieden, waar het een goed ras is.

Zowel in Nederland als in het buitenland komen verschillende typen Meikers voor. Het is belangrijk van N.A.K.-B. gekeurd materiaal uit te gaan. Deze bomen zijn niet alleen gegarandeerd rasecht, ze zijn ook gezonder en bieden minder kans op het optreden van de zgn. „volgers”.

Deze volgers treden onregelmatig op; ze zijn spitzer, zuurder en meestal ook groter dan de Meikers. Ze komen verspreid aan Meikersbomen voor; soms vindt men takken die uitsluitend „volgers” geven. Volgers rijpen van 1½ tot 3 weken na de Meikers.

Voor de Meikersen worden de laatste jaren weer goede prijzen genoteerd. Het ras wordt, zoals uit de grafiek op blz. 78 te lezen is, in ongeveer dezelfde hoeveelheid aangeplant als enige jaren geleden. Er worden echter zoveel oude percelen gekapt, dat het areaal toch terugloopt.

De plukbaarheid van de Meikers is slecht door de onregelmatige rijping en de dracht in dichte trossen.

Mede door de hoge pluk- en sorteerkosten is de kostprijs hoger dan die van andere kerserassen.

De Meikers is een zwakke kers, die slecht houdbaar is en moeilijkheden bij vervoer geeft.

De belangstelling van de zijde van de industrie voor de Meikers is nog groot. De Meikers wordt nl. zeer gewaardeerd voor de verwerking tot jam en vruchten op sap o.a. omdat hij zoeter is dan de Morel.

Groei: matig sterk, de steile opgaande dunne gesteltakken, die meestal op één punt ontspringen, zijn kenmerkend.

Bloei: middentijds tot laat, met zeer veel bloesem; zelffertil, maar zou bij kruisbestuiving beter dragen.

Productiviteit: vroeg, regelmatig en zeer goed bij een goede snoei (mits men het goede type heeft).

Vrucht:

Rijptijd: per type zeer onregelmatig rijpend over een lange periode, eerste pluk soms al 1 à 1½ week na Early Rivers. Volgers rijpen zeer ongelijkmatig ± 1½ tot 3 weken na de eerste Meikersen.

Uiterlijk: matig groot, meest kleiner dan Early Rivers, rond, donkerrood van kleur.

Kwaliteit: zeer zachte kers, smaakt zeer goed, iets zuur, zeer aromatisch.

Ziekten en beschadigingen: heeft last van takmonilia. Op verschillende plaatsen de laatste jaren veel sterfte, waarvan de oorzaak nog onbekend is. Bij regen weinig barsten, veel last van vruchtmonilia.

B - Kernielse (Dikke Loen).

Komt voornamelijk in Zuid-Limburg en in geringe mate in de omgeving van Uden voor.

Er zijn veel rassen, die Loen genoemd worden en die vaak ook veel op dit ras lijken, maar er toch niet gelijk aan zijn.

Een redelijk goed ras voor Limburg. In Noord-Brabant voldoet de Mierlose Zwarte zeker zo goed. Op de rivierklei is geen behoefte aan een ras op dit tijdstip, daar de Kernielse gelijk met de laatste Meikersen rijpt en de Wijnkers de Meikers mooi opvolgt.

Matig goed plukbaar; brengt redelijke prijzen op.

Matig gevoelig voor regen; indien zeer rijp, of na slecht weer vrij slecht vervoer- en houdbaar.

Groei: sterk, hoge en vrij brede bomen, lijkt in groei iets op Inspecteur Löhnis, doch is minder dicht.

Bloei: vroeg, ongeveer ongelijk met Early Rivers.

Productiviteit: begint vrij laat, maar is later goed en regelmatig.

Vrucht:

Rijptijd: 2 à 2½ week na Early Rivers, iets na Pater van Mansfeld en iets voor Mierlose Zwarte; vrij ongelijkmatig.

Uiterlijk: middelmatig tot groot, ongeveer even groot als Early Rivers; enigszins hartvormig, zeer moeilijk te onderscheiden van Mierlose Zwarte; kleur is zwart.

Kwaliteit: een zachte kers met matige smaak, vrij sterk aroma, iets zurig; wanneer niet geheel rijp minder bitter dan de Mierlose Zwarte.

Ziekten en beschadigingen: matig last van Monilia.

B - Mierlose Zwarte (Udense Zwarte).

Komt voornamelijk voor in de omgeving van Uden en Mierlo (waar hij resp. Udense en Mierlose Zwarte heet) en hier en daar verspreid in andere gebieden.

Van dit ras bestaan zeer waarschijnlijk een aantal moeilijk van elkaar te onderscheiden typen (rassen).

Goed ras voor Brabant, waar overigens de Loen ook geteeld zou kunnen worden. Voor de andere gebieden niet aan te bevelen, omdat daar geen behoefte is aan een ras met deze rijptijd en smaak.

Vrij lastig te plukken (o.a. nogal los aan de steel, wanneer volledig rijp); brengt in Uden de beste prijzen op, elders kan hij lang niet tegen de Wijnkers (en de Meikers) op.

Matig gevoelig voor regen; bij slecht weer zeer moeilijk vervoerbaar en houdbaar.

Groei: vrij sterk en steil, met veel vrij dunne gesteltakken.

Bloei: tamelijk vroeg, iets na Early Rivers.

Productiviteit: begint vrij laat te dragen, maar doet het daarna goed en regelmatig.

Vrucht:

Rijptijd: 2½ à 3 weken na Early Rivers, ongeveer een halve week na Kernielse, rijpt gelijkmatig.

Uiterlijk: matig groot (meest iets kleiner dan Early Rivers); enigszins hartvormig, moeilijk te onderscheiden van Kernielse, zwart.

Kwaliteit: een zachte kers, met matige smaak, vrij sterk aroma; wanneer niet geheel rijp, bitter.

Ziekten en beschadigingen: last van Monilia.

B - Wijnkers.

Waarschijnlijk een Nederlands ras; komt vrijwel alleen voor op rivier-

KERS

klei. Wordt ook wel Blanser, Platter, Blinker of Glimmer genoemd. Het is niet uitgesloten, dat er meer typen voorkomen, gezien o.a. de sterke verschillen in vruchtbaarheid.

In alle opzichten een zeer goed ras op zwaardere gronden; de wisselende vruchtbaarheid staat de aanplant op grote schaal echter in de weg. Wanneer men van zeer vruchtbare bomen uitgaat en een goede bestuiver plant, is de kans op mislukking evenwel gering.

Plukt vrij gemakkelijk, kan meestal in één keer geplukt worden en behoeft weinig sortering. Valt echter, indien zeer rijp, nogal van de steel; brengt in de Betuwe altijd hoge prijzen op. Geen last van regen; een sterke kers. Goed vervoerbaar en houdbaar.

Groei: zeer sterk, vrij ijl, met enkele zware, onregelmatige, in de breedte groeiende gesteltakken, daardoor moeilijk te vormen.

Bloei: zeer laat, de laatste der zoete kersen.

Productiviteit: begint vrij laat, maar kan goed zijn; soms met grote nog niet verklaarbare verschillen.

Vrucht:

Rijptijd: ongeveer 3 weken na Meikers en Mierlose Zwarte, zeer gelijkmatig.

Uiterlijk: matig tot groot; kleur donkerbruin, mooi glanzend.

Kwaliteit: een zachte kers met een zeer goede smaak; iets rinzig; zeer sappig.

Ziekten en beschadigingen: op zwaardere gronden weinig last van bacteriekanker.

B - Inspecteur Löhnis.

Een Nederlands ras. Komt weinig voor, voornamelijk op de rivierklei en in Brabant. Lijkt veel op Wijnkers. Een goed ras, doch kan i.v.m. zijn gevoeligheid voor regen en Monilia slechts op vrij kleine schaal aanbevolen worden als bestuiver van de Wijnkers. Redelijk goed te plukken; brengt goede prijzen op. Gevoelig voor regen. Indien niet gebarsten goed vervoerbaar, doch slechts matig houdbaar.

Groei: sterk, kroon is dicht en bolvormig.

Bloei: laat, na Meikers, maar voor Wijnkers.

Productiviteit: vrij vroeg, regelmatig en zeer goed.

Vrucht:

Rijptijd: ongeveer gelijk met Wijnkers (bij grote dracht soms iets later), rijping vrij gelijkmatig.

Uiterlijk: matig tot grote, donkerbruine kers; iets langwerpiger dan Wijnkers.

Kwaliteit: vrij vast, iets harder dan Wijnkers; smaak zeer goed, iets zoeter dan Wijnkers.

Ziekten en beschadigingen: zeer veel last van Monilia.

B - Schneiders Späte Knorpelkirsche. Wordt *ten onrechte* ook wel Hedelfinger Riesenkirsche genoemd; dit ras heeft echter geheel andere eigenschappen dan Schneiders Späte Knorpelkirsche. Is van Duitse herkomst.

Komt verspreid over het land voor. Hoewel de vruchten zeer gemakkelijk barsten, kan het ras door zijn goede opbrengsten, hoge veilingprijzen en uitstekende smaak worden aanbevolen. Plukt redelijk snel, vooral door de zwaarte der vruchten; heeft tot nu toe relatief hoge

prijzen opgebracht. Alleen drooggeplukte en niet gebarsten kersen kunnen redelijk vervoerd worden en zijn ook enigszins houdbaar.

Groei: matig tot sterk, de kroon is vrij ijl en vierkant.

Bloei: laat, gelijk met Inspecteur Löhnis en Bigarreau Napoléon, na Meikers, vóór Wijnkers.

Productiviteit: vrij vroeg, regelmatig, maar door een langdurige rui-periode vaak slechts matig; soms echter goed.

Vrucht:

Rijptijd: vrij onregelmatig, meest iets na Inspecteur Löhnis, 3 à 4 weken na Early Rivers; rijpt ongelijkmatig.

Uiterlijk: zeer grote, roodbruine kers (de grootste, in Nederland ge-teelde).

Kwaliteit: hard, knappend en sappig, smaakt zeer goed, met een goed aroma (één van de fijnste harde kersen); reeds vroeg op smaak.

Ziekten en beschadigingen: geen last van bacteriekanker; zeer vatbaar voor vruchtrot wanneer de vruchten gebarsten zijn.

O - Vroege van Werder (Zeeuwse Bruine).

Een Duits ras; heeft niet veel verspreiding gevonden in andere landen. Komt bij ons meest in Zuid-Limburg voor, ook hier en daar in het rivierkleigebied en Zeeland („Zeeuwse Bruine”). Een redelijk goed ras op zwaardere gronden, op lichtere gronden niet gezond te houden. Komt in de Betuwe meestal slechts iets vóór de eerste Meikersen. De grote verspreiding in Limburg vindt zijn oorzaak in het feit dat hij enigszins de ruimte tussen Early Rivers en Kernielse opvult.

Plukbaarheid is matig (vrij slecht, als de boom zeer vol hangt). Iets gevoelig voor regen (vooral indien goed uitgegroeid), kan toch lang blijven hangen. Is goed houdbaar en geeft geen moeilijkheden bij ver-voer. Zeer gevoelig voor bacteriekanker.

Groei: sterk; vaak zeer grote bomen, met zware gesteltakken; sterk hangende takken als Early Rivers.

Bloei: iets later dan Early Rivers.

Productiviteit: begint vrij vroeg en is dan zeer goed en regelmatig.

Vrucht:

Rijptijd: vrij gelijkmatig, $\pm 1\frac{1}{2}$ week na Early Rivers en meestal ge-lijk met het begin van Dubbele Meikers; bij grote dracht later en ongelijkmatig.

Uiterlijk: matig tot grote vrucht, ongeveer als Early Rivers; indien erg dicht behangen kleiner; roodbruin, iets lichter dan Early Rivers.

Kwaliteit: een zachte kers, redelijk van smaak, met vrij weinig aroma: de huid is iets knappend; moet goed uitgegroeid en niet te rijp zijn.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor bacteriekanker; op zwaardere gronden nog redelijk tot goed te telen. Weinig last van Monilia, soms last van smalbladigheid.

O - Pater van Mansfeld (Markies).

Een Nederlands ras. Elders treft men hem soms aan onder foutieve namen. Het is een redelijk goed ras van prima kwaliteit, maar op lichtere gronden niet gezond te houden. De vruchten zijn dikwijls voor een flink deel gebarsten; in de Betuwe komt hij tegelijk met de Meikersen en in Limburg vlak voor de Kernielse.

Plukt vrij goed wanneer de vruchten goed van stuk zijn; brengt vaak

KERS

hoge prijzen op, behalve daar waar men zwarte kersen wenst. Zeer gevoelig voor regen, overigens sterke kers.

Groei: sterk, vormt een vrij brede boom.

Bloei: middentijds tot laat, vrij onregelmatig.

Productiviteit: vrij vroeg, zeer goed en regelmatig.

Vrucht:

Rijptijd: vrij gelijkmatig, $\pm$ 2 weken na Early Rivers en iets na Vroege van Werder; is al vroeg op smaak, maar de kleur is dan nog vrij licht; bij zeer dicht behang vaak wat later rijp.

Uiterlijk: matige tot grote, roodbruine kers, indien niet te dicht behangen even groot als Early Rivers; kleine pit.

Kwaliteit: een vaste vrucht, knappend, de smaak is zeer goed, aromatisch en sappig.

Ziekten en beschadigingen: heeft veel last van bacteriekanker, op zware gronden nog redelijk goed te telen.

O - Bigarreau Napoléon (Gascogner, Rouaan).

In Duitsland, Frankrijk, België, Engeland en de Verenigde Staten zeer bekend. Komt nog wel in Limburg en op de rivierklei (o.a. als Rouaan) voor. Het ras heeft zeer veel last van bacteriekanker en wordt praktisch niet meer aangeplant. Als bonte kers is Udense Spaanse wellicht te verkiezen door betere gezondheid.

Plukt vrij snel. Springt sterk bij regen. Droge niet gesprongen kersen kunnen goed worden vervoerd en zijn ook goed houdbaar.

Groei: sterk, de boom is vrij groot, hoog en ijl.

Bloei: laat, gelijk met Inspecteur Löhnis en Schneiders Späte Knorpelkirsche.

Productiviteit: vrij vroeg, regelmatig en zeer goed.

Vrucht:

Rijptijd: 3 à 4 weken na Early Rivers, ongeveer gelijk met Schneiders Späte Knorpelkirsche; wordt vaak lang voordat hij rijp is geplukt (slechts een geringe consumptie als tafelkers); rijpt vrij ongelijkmatig.

Uiterlijk: grote tot zeer grote, bonte, soms bijna rode kers, bijna zo groot als Schneiders Späte Knorpelkirsche.

Kwaliteit: hard, smaakt bij volle rijpheid goed.

Ziekten en beschadigingen: op lichte gronden zeer veel last van bacteriekanker; last van vruchtmonilia.

O - Udense Spaanse.

Waarschijnlijk een Nederlands ras. Komt voornamelijk rondom Uden voor.

Iets minder vruchtbaar dan Bigarreau Napoléon.

Plukt gemakkelijk. Misschien iets beter bestand tegen regen dan Bigarreau Napoléon. Vervoerbaarheid en houdbaarheid van droge, niet gebarsten kersen goed.

Op plaatsen waar de industrie koopt zijn de prijzen goed.

Groei: vrij sterk, de boom is hoog en vrij smal. Het blad is vaak sterk omgekruld.

Bloei: vrij laat, gelijk met Meikers.

Productiviteit: begint matig laat, is goed maar nogal onregelmatig.

Vrucht:

Rijptijd: enkele dagen na Bigarreau Napoléon, ongeveer 4 weken na Early Rivers; rijpt vrij ongelijkmatig.

Uiterlijk: grote tot zeer grote kers, misschien iets kleiner dan Bigarreau Napoléon; geel met weinig tot veel rood (als Bigarreau Napoléon).

Kwaliteit: een harde, iets zure kers, met een matige smaak; is voornamelijk voor verwerking bestemd.

Ziekten en beschadigingen: over het algemeen gezond, hierom boven Bigarreau Napoléon te verkiezen.

O - Frans Meylingkers.

Een Nederlands ras. Wordt vrijwel alleen in het Land van Maas en Waal aangetroffen. Als men een laat ras wil hebben zou men Frans Meylingkers kunnen nemen, mits men rekening houdt met de matige kwaliteit en vruchtgrootte. Plukt vrij moeilijk. Matig last van regen. Is goed houdbaar en geeft weinig moeilijkheden bij vervoer.

Groei: sterk tot zeer sterk; vormt een vrij breeduthangende kroon, hoog, met enkele steilopgaande takken.

Bloei: vroeg, gelijk met Early Rivers.

Productiviteit: goed en regelmatig.

Vrucht:

Rijptijd: zeer laat, $4\frac{1}{2}$ à 5 weken na Early Rivers; rijpt ongelijkmatig. Behoort tot de laatste zoete kersen.

Uiterlijk: matig grote (iets kleiner dan Early Rivers), donkerbruin tot zwarte kers.

Kwaliteit: een harde, zoete kers met een matige smaak.

Ziekten en beschadigingen: weinig bacteriekanker op zware gronden, elders onbekend; vrij weinig last van vruchtmonilia.

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst

X - Steyl (Leenderskers). K.: N.V. Gebr. Leenders, Tegelen; 1935. Kw.r.: 1960.

Tamelijk krachtig groeiende boom, vormt een brede kroon. De bloei valt tamelijk vroeg, de rijptijd ligt tussen Early Rivers en Schneiders Späte Knorpelkirsche. De kers is bijzonder gemakkelijk plukbaar, is groot, roodzwart gekleurd en heeft rood sap. De vrucht gaat zonder beschadiging van de steel. Bij vochtig weer vertoont deze kers geen neiging tot barsten. Geplukte vruchten zijn vrij goed houdbaar. Volgens reeds opgedane ervaringen is de weerstand tegen nachtvorst en tegen ziekten in het algemeen zeer goed.

X - Puther Dikke. Afkomstig uit Puth (L.).

Het is een gezonde sterke boom met tamelijk brede kroon. De rijptijd valt laat middentijds, gelijk met Schneiders Späte Knorpelkirsche. De vrucht is iets kleiner dan Schneiders Späte Knorpelkirsche, sappig en knappend met rode sapkleur en kleine steen. Niet gevoelig voor regen en zeer goed te vervoeren. De vruchtbaarheid is goed.

X - Kelleriis Nr. 16. Wordt in Duitsland Morellenfeuer genoemd. K.: D. T. Poulsen, Kwistgaard, Denemarken. Geselecteerd uit een populatie die ontstaan was door vrije bestuiving van Ostheimer met Früheste der Mark in 1945. Geïntroduceerd 1956. Gerechtigd in Nederland C. v. d. Berg, h.o.n.v. Fa. E. R. de Wilde en Comm. Venn. Constant Wattez, Koedijklaan 25, Bussum.

KERS-KRUISBES

Kellerijs Nr. 16 behoort evenals Morel, tot de zure kersen. Bloeit ongeveer gelijk met Morel. Zelf-compatibel. Is 5-10 dagen eerder rijp dan Morel.

De vrucht is donkerrood, matig groot en zuur. Het sap is donkerrood. De stelen zitten zeer vast aan het hout, waardoor hij voor stropen geschikt is dan voor plukken met steel.

Licentiehouders:

H. Fleuren, Veldstraat 108a, Baarlo
Fa. H. J. van Harn, „Vredenhof“, Krabbendijke
J. Heines en Zn. N.V., Grotestraat 175, Baarlo
Jac. Herijgers, Meirsegweg 15, Zundert
N.V. Herijgers-Daemen, p/a Veldstraat 108, Baarlo
N.V. Wed. P. de Jongh, Fr. den Hollanderlaan 25, Goes
Fa. Adr. Leys en Zn., Terheydensweg 232, Breda
Fa. A. van Liere en Zn., Maalstede 31, Kapelle (Z.)
Fa. Gebr. A. en J. Peters, Batterijen 143, Opheusden
Fa. Gebr. Rulkens, Hofstraat 8, Maasbracht
A. S. van Rijn, Boekelsdijk 5-7, Uden
Fa. Wed. H. van Rijn, Hogeweg 23, Wamel
Fa. J. Velmans en Zn., Heldensdijk 8, Maasbracht
Fa. Gebr. J. C. en P. C. van 't Westeinde, „Westhof“, 's-Heer Arendskerke
Fa. J. v. Willegen Gzn. & Zn., Bergsebaan 36, Wouw

Afgevoerd:

Seneca. Dit ras blijkt zeer vatbaar te zijn voor bacteriekanker.

ONDERSTAMMEN

De keus is beperkt tot zaailingen van de Limburgse Boskriek en de vegetatief vermeerderbare onderstam, F 12/1, geselecteerd door het East Malling Research Station in Engeland. Beide onderstammen geven een sterke groei.

Limburgse Boskriek.

Als zodanig worden alleen zaailingen gekeurd, welke afkomstig zijn uit zaad van goedgekeurde moederbomen.

Waar vóór alles op gelet wordt is een zo groot mogelijke resistentie tegen bacteriekanker. Zaailingen, welke niet afkomstig zijn van goed-gekeurde moederbomen worden gekeurd als zaailingkers.

F 12/1.

Een sterk groeiende onderstam, welke in hoge mate resistent is tegen bacteriekanker. De verankering is uitstekend en men heeft verder het voordeel van mooie uniforme stammen. De geringe opslag op het moerbed heeft een snelle verspreiding tegengewerkt.

KRUISBES

In vergelijking met andere fruitsoorten heeft de kruisbes slechts geringe betekenis. Kruisbessen worden rijp geplukt voor de verse consumptie, en voor een klein deel onrijp voor export bestemd voor de industrie. De bloei valt in het algemeen in de tweede helft van april, de pluktijd in de tweede helft van juli. Naast de gebruikelijke teelt als struik bestaat er mogelijk enig perspectief voor de teelt aan draad.

- A - Whitesmith
- A - Whinham's Industry
- B - Crown Bob
- X - Achilles

A - Whitesmith (Engelse Witte, Weisse Triumphbeere). Een oud ras, reeds vóór 1817 in Engeland gewonnen.

Wordt meestal onrijp geplukt voor Engeland ten behoeve van de industrie.

Groei: tamelijk sterk.

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: tamelijk grote, bleekgroene, fijndonzig behaarde vruchten; dunne schil.

Kwaliteit: goed van smaak.

A - Whinham's Industry (Rote Triumphbeere). K.: R. Whinham, Morpeth, Northumberland, Engeland; omstreeks 1835.

Wordt zowel voor verse consumptie als voor de fabriek geteeld.

Groei: tamelijk krachtig.

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: tamelijk grote, donkerpaarsrode vruchten, kortviltig behaard met verspreide borstelhaaren.

Kwaliteit: tamelijk goed van smaak.

B - Crown Bob (Lentse Blonde). Een oud ras, gewonnen in Engeland vóór 1823.

Wordt geteeld voor verse consumptie, en dus rijp geplukt.

Groei: middelmatig krachtig, iets uithangend.

Productiviteit: vrij goed.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Uiterlijk: middelmatig grote, donkerpaarsrode, zwak borstelig behaarde vruchten.

Kwaliteit: matig van smaak.

Ziekten en beschadigingen: tamelijk vatbaar voor Amerikaanse kruisbessemeeldauw.

Ras waarmee meer ervaring is gewenst

X - Achilles. Herkomst onbekend.

Tamelijk sterke, uithangende groeiwijze. Produktief. Rijptijd middentijds. Vruchten tamelijk groot, paarsrood, glad, iets donzig behaard. Goed van smaak; iets flauwer dan van Whinham's Industry. Door uithangende groei geschikt voor teelt aan draad dan als struik.

PEER

(voor stoofperen zie blz. 83)

Het areaal peren is tussen 1960 en 1964 met ca. 3 % afgenomen van 10.833 tot 10.521 ha. De meeste belangstelling hebben de rassen Conference, Charnoux, Doyenné du Comice en Triomphe de Vienne (zie ook de grafiek op blz. 72). Bij het bestuderen van de grafiek moet er rekening mee worden gehouden dat Beurré Hardy veel als tussenstam wordt gebruikt en dat dus vele, aanvankelijk als Beurré Hardy gekeurde bomen later worden omgeënt. Vroege peren zoals Précoce de Trévoux en Clapp's Favourite worden veel minder gevraagd; deze worden voornamelijk in het zuiden en het midden van ons land aangeplant.

Nu de economische eenwording van West-Europa zich steeds verder ontwikkelt, is het waarschijnlijk dat wij op de Westeuropese markten een toenemende concurrentie zullen ondervinden vanuit Italië en Frankrijk. Vooral de Italianen bezetten o.a. met hun vroege peren een sterke positie; later in het seizoen worden onze kansen beter alhoewel de laatste paar jaar in Italië nogal wat Passe Crassane, een late peer, is geplant. De hierboven geconstateerde verschuiving naar herfst- en winterperen lijkt dan ook wel juist. Onze positie zou nog versterkt worden als aan ons sortiment een of enkele winterperen van goede kwaliteit toegevoegd zouden kunnen worden. De aandacht van het I.V.T. is daarom bij de peer in de eerste plaats op dit probleem gericht.

Een groot deel van de peren die de industrie nodig heeft wordt uit Italië en Frankrijk ingevoerd. De rassen die thans in Nederland in voldoende hoeveelheden worden aangeplant, blijken minder geschikt te zijn voor de verwerking (voornamelijk inblikken). Het ras Williams wordt hier, maar vooral in het buitenland, zeer veel door de industrie gebruikt; onder Nederlandse omstandigheden geteeld laten smaak en aroma dikwijls te wensen over. Het vinden van rassen, via de veredeling hier of elders, die zowel voor verse consumptie als voor verwerking goed geschikt zouden zijn, zou de afzetmogelijkheden voor onze peren belangrijk verbeteren. Misschien maakt Packham's Triumph een kans.

De ervaringen met de in dit hoofdstuk genoemde mutanten zijn nog *zeer gering*. Wij hebben gemeend ze toch te moeten opnemen omdat er nogal belangstelling bestaat voor deze nieuwe rassen. Voorzichtigheid met het aanplanten is echter geboden.

PLUK- EN BEWAARTIJDENGRAFIEK

A - Hoofdrassen

Precoce de Trevoux (blz. 73)
 Clapp's Favourite (blz. 73)
 Triomphe de Vienne (blz. 74)
 Beurré Hardy (blz. 74)
 Bonne Louise d'Avranches (blz. 75)
 Charneux (blz. 76)
 Conference (blz. 76)
 Doyenné du Comice (blz. 77)
 Beurré Alexandre Lucas (blz. 77)

N - Beproeverswaardige rassen

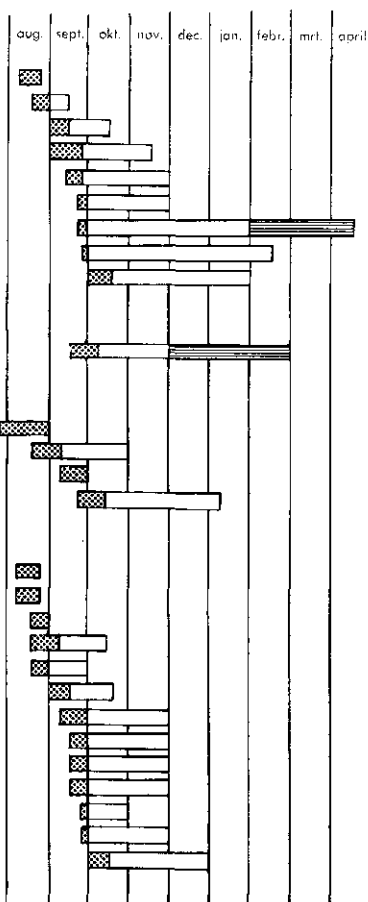
Packham's Triumph (blz. 78)

O - Van zeer beperkte betekenis

Kruidenierspeer (blz. 78)
 Williams (blz. 79)
 Beurré Lebrun (blz. 79)
 President Loutreuil (blz. 80)

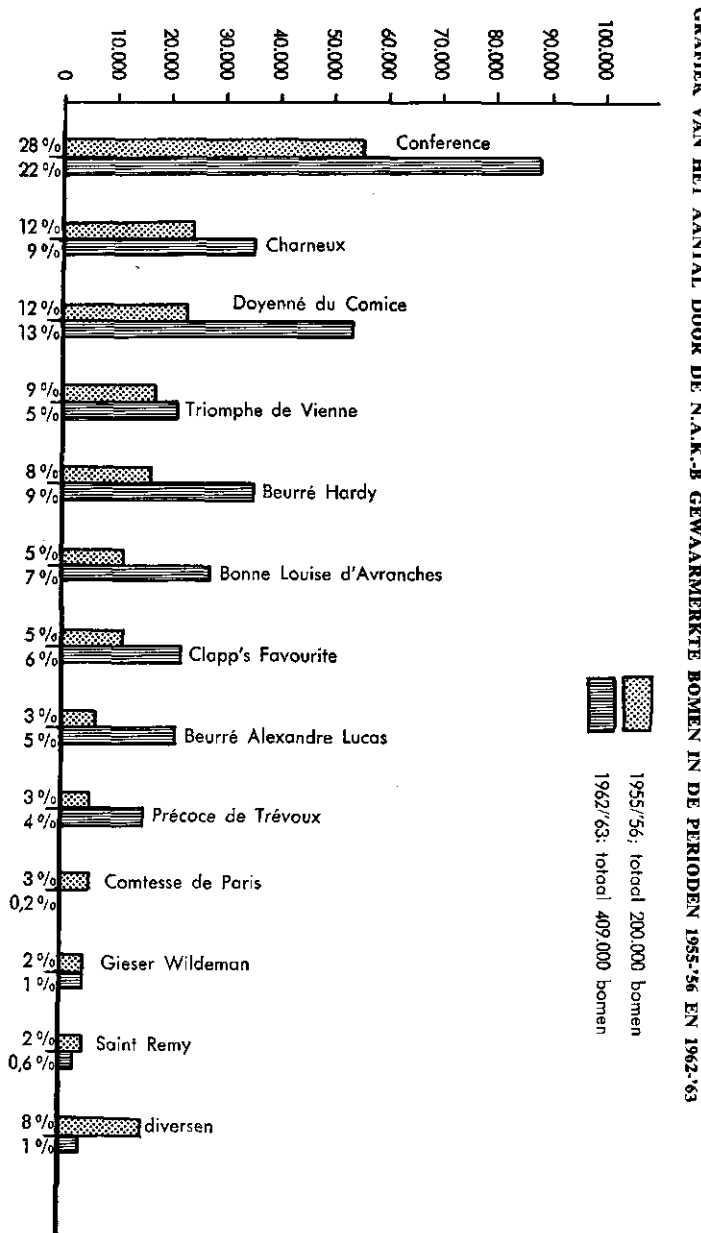
X - Meer ervaring gewenst

Supertrévoux (blz. 80)
 Précoc van Wilhelminadorp (blz. 80)
 Butirra Précoc Morettini (blz. 81)
 Santa Maria (blz. 81)
 Merton Pride (blz. 81)
 Bronskl. Triomphe de Vienne (blz. 82)
 Dubbele Bonne Louise (82)
 Dubb. Conf. T. de Meulemaester (82)
 Dubb. Conference Fleuren (blz. 82)
 Ewart (blz. 82)
 Gorham (blz. 82)
 Bronskl. Doyenné du Comice (blz. 82)
 Lucas Bronzée (blz. 83)

Legenda

- pluktijd
- bewaarperiode in bewaarplaats
- verlenging van de bewaarperiode bij bewaring in koelhuis

BESTUIVINGSTABEL

Te bestuiven rassen	Goede bestuivers
1. Beurré Alexandre Lucas	4, 5, 6, 11, 12 13
2. Beurré Hardy	5, 6, 8, 13
3. Beurré Lebrun	2, 5, 6
4. Bonne Louise d'Avranches	5, 6, 8, 11
5. Charneux (Légipont)	2, 6, 8, 11, 13
6. Clapp's Favourite	2, 5, 7, 11, 12, 13
7. Conference	2, 4, 5, 6, 8, 12, 13
8. Doyenné du Comice	2, 5, 6, 7, 11, 13
9. Kruidenierspeer	5, 6, 7, 8, 12
10. Packham's Triumph	2, 5, 7, 8, 11, 12
11. Précoce de Trévoux	2, 4, 13
12. Triomphe de Vienne	2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 13
13. Williams	2, 5, 6, 8, 11

Over de ontbrekende rassen zijn nog onvoldoende gegevens bekend.

A - Précoce de Trévoux. K.: M. Treyve, Trévoux (Ain), Frankrijk. Voor het eerst in 1862 vermeld.

Dit is nog steeds *het vroegste ras* van behoorlijke kwaliteit. In de noordelijke provincies ondervindt Précoce concurrentie van de Clapp's Favourite uit de zuidelijke provincies. Voldoet het beste in Zeeland, Limburg en Zuid-Holland.

Groei: matig sterk. Vormt een vrij grote, brede boom, geschikt voor struik, bij voorkeur op kwee A, tussentam is niet noodzakelijk. Vervangsnœi is noodzakelijk.

Bloei: vroeg, stuifmeel is goed.

Productiviteit: vroeg, regelmatig en goed, draagt vooral aan de top van de takken; ook indien bevruchting achterwege blijft of de bloemen door nachtvorst worden beschadigd nog redelijk produktief doordat gemakkelijk parthenocarpe vruchten worden gevormd. Op zaailing later vruchtbaar.

Vrucht:

Pluktijd: omstreeks midden augustus.

Uiterlijk: tamelijk groot, regelmatig, kleur groen, later groengeel met lichte blos.

Bewaarbaarheid: niet lang houdbaar, spoedig buikziek.

Kwaliteit: behoorlijke frisse handpeer, voor de eerste helft van augustus; kwaliteit op kwee beter dan op zaailing.

Ziekten en beschadigingen: het ras heeft veel last van schurft; ringvlekkenmozaïek komt veel voor. Gevoelig voor dinitrorhodaanben-zen.

A - Clapp's Favourite. K.: Th. Clapp, Dorchester, Mass., Ver. Staten van Amerika, voor 1860.

Wordt *door het gehele land geteeld* en is bekend bij de consument. Deze peer is niet lang bewaarbaar en *zeer schurftgevoelig*; moet op tijd worden geplukt, anders snel beurs. Gevraagd door verwerkings-industrie.

Groei: sterk op zaailing, op kwee A met tussenstam goed. Het gebruik van een tussenstam is noodzakelijk daar de verenigbaarheid met kwee onvoldoende is; vormt veel slap neerhangend hout.

Bloei: laat, stuifmeel goed.

Productiviteit: vrij laat maar dan goed vruchtbaar; op zaailing laat vruchtbaar.

Vrucht:

Pluktijd: tweede helft van augustus.

Uiterlijk: vrucht groot, regelmatig, kleur groen tot geelgroen met fraaie blos.

Kwaliteit: zeer sappige, goede handpeer, tamelijk flauw.

Bewaarbaarheid: eventueel voor industrieverwerking tot half september in koelhuis bewaren.

Ziekten en beschadigingen: matig gevoelig voor droogte, gevoelig voor dinitrorhodaanbenzeen. Zeer vatbaar voor schurft.

A - Triomphe de Vienne. K.: M. Jean Colland, Monhagnan (Isère), Frankrijk. In de handel gebracht door Cl. Blanchet te Vienne.

Dessertpeer van *uitstekende kwaliteit*. Door „korte snoei” en het gebruik van zachte bestrijdingsmiddelen is een regelmatige en hoge productie mogelijk, doch de vruchten blijven dan vaak groen. Wordt algemeen geteeld, het meest in het midden van ons land: Gelderland, Utrecht en Zuid-Holland.

Groei: tamelijk sterk, vormt een vrij brede boom; de meest gewenste onderstam is Kwee A met tussenstam, rechtstreeks op Kwee A is de groei te zwak wegens onvoldoende verenigbaarheid. Geschikt voor struik.

Bloei: tamelijk laat, stuifmeel is goed.

Productiviteit: draagt onregelmatig, vruchtdunnen gewenst.

Vrucht:

Pluktijd: eerste helft van september.

Uiterlijk: vrucht groot, regelmatig, kleur groen tot bronskleurig.

Kwaliteit: goed, sappig, zoet, uitstekende handpeer voor september.

Bewaarbaarheid: in koelhuis tot midden oktober.

Ziekten en beschadigingen: veel last van late schurft. Op droogtegevoelige gronden minder op z'n plaats. Gevoelig voor koper en, vooral in combinatie met fosforesters, voor fenson (PCPBS). Regelmatig gebruik van captan en TMTD geeft gladde en groene vruchten, welke door de handel meestal minder gewaardeerd worden.

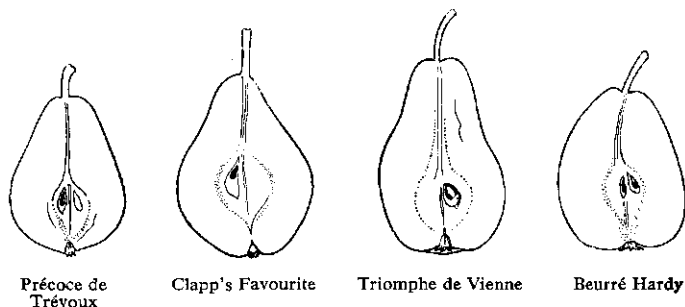
A - Beurré Hardy. K.: M. Bonnet, Boulogne-sur-Mer, Frankrijk. In de handel gebracht door J. L. Jamin, Bourg la Reine (Seine).

Wordt door de handel en consument zeer gewaardeerd door de *goede kwaliteit*, is goed vervoerbaar en behoorlijk houdbaar. Komt vooral voor in Zeeland en in Zuid- en Noord-Holland maar is de laatste jaren ook in andere delen van ons land veel geplant. Wordt bovendien steeds meer gebruikt als tussenstam.

Groei: sterk, vormt een vrij steile en weinig vertakte boom; zaailing onderstam is beslist ongeschikt. Groeit op Kwee A tamelijk sterk. Door de sterke groei is uitbuigen en vormsnoei noodzakelijk.

Bloei: tamelijk laat, stuifmeel goed.

Productiviteit: tamelijk laat, maar dan goed en regelmatig.

Beurré Hardy (vervolg)

Vrucht:

Pluktijd: eerste 3 weken van september. Bij te vroege pluk holle vruchten.

Uiterlijk: vrucht matig groot, kleur roestbruin, schil stevig.

Kwaliteit: vlees zacht, sappig, zoet en aromatisch, bijzonder goede handpeer.

Bewaarbaarheid: in koelhuis tot half november. Direct na de pluk overbrengen naar het koelhuis. Bij te lange bewaring ontstaan vaak holten rond het klokhuis (lage temperatuurbederf).

Ziekten en beschadigingen: minder geschikt voor droogtegevoelige gronden. Vatbaar voor schurft. Gevoelig voor koper. Regelmatig gebruik van captan en thiram (TMTD) geeft gladde en groene vruchten, die door de handel meestal minder gewaardeerd worden. Ringvlekkenmozaiek komt veel voor. Er zijn evenwel aanwijzingen dat het lijnervirus ernstiger gevolgen heeft dan het ringvlekkenmozaiek.

A - Bonne Louise d'Avranches. K.: M. Longueval, Avranches, Frankrijk. Droeg voor het eerst rond 1780-1788.

Stelt hoge eisen aan bodem en verzorging. Op droge gronden is de groei vaak te zwak. Op kalkrijke gronden komt chlorose voor. Schurftgevoelig en zeer droogtegevoelig.

Groei: matig sterk, vormt een smalle, steilopgaande boom met een sterke harttak. De meest gewenste onderstam is Kwee A met tussenstam, rechtstreeks op Kwee A is de groei te zwak en treedt onverenigbaarheid op. Op zaailing niet aan te raden, vruchten blijven dan te groen, terwijl de schurftgevoeligheid toeneemt.

Bloei: middentijds, stuifmeel goed.

Produktiviteit: vroeg, tamelijk regelmatig en behoorlijk, gemiddelde kg-opbrengst voldoende, doch niet hoog.

Vrucht:

Pluktijd: omstreeks half september.

Uiterlijk: tamelijk klein, slank, kleur groen met fraaie donkerbruin-rode bloes.

Kwaliteit: goede handpeer, iets zuur, sappig en met een aangenaam aroma.

Bewaarbaarheid: in koelhuis tot eind november te bewaren; zeer ge-

voelig voor overrijpheid, om deze reden direct na de pluk naar het koelhuis brengen. Verliest iets van zijn aroma tijdens en na de bewaring.

Ziekten en beschadigingen: minder geschikt voor droogtegevoelige gronden, vatbaar voor schurft, op kalkrijke gronden chlorose, gevoelig voor koper en dinitrorhodaanbenzeen.

A - Charneux (Légipont, Fondante de Charneux). K.: M. Légipont, Charneux bij Luik, België; rond 1800.

Zeer goede handpeer, die vooral in Limburg veel wordt geteeld. Voldoet in Groningen, Friesland en het noorden van Drente minder goed. Bomen op zaailing worden er veel mee omgeënt; komt vrijwel in het gehele land voor, past op zaailing minder goed in intensieve aanplantingen.

Groei: op zaailing tamelijk sterk, op Kwee A met tussenstam tamelijk zwak; als onderstam zijn zowel zaailing als Kwee A met tussenstam geschikt. Is moeilijk te vormen vanwege de sterke harttak, steile groei. *Bloei:* middentijds, stuifmeel goed.

Productiviteit: laat, maar dan tamelijk regelmatig en goed.

Vrucht:

Pluktijd: tweede helft van september.

Uiterlijk: matig groot, bleekgroen, later meer geel.

Kwaliteit: vlees zacht, smeltend en zoet, goede handpeer.

Bewaarbaarheid: in koelhuis tot december te bewaren, kleine vruchten tot ongeveer half januari. Verliest bij bewaring veel van zijn aroma. Grove vruchten gevoelig voor overrijpheid.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor Californische pap en koper. Vatbaar voor schurft. De virusziekte stenigheid komt in toenemende mate voor.

A - Conference. K.: M. Rivers, Sawbridgeworth, Engeland, vóór 1885. In 1894 in de handel gebracht.

De hoge kg-opbrengst en het gemak waarmede dit ras kan worden geteeld hebben hem tot één der meest geteelde rassen in het land gemaakt. Kan goed gekoeld worden en rijpt na gasbewaring goed na.

Groei: matig, geschikt voor struik en spil op zaailing en Kwee A, tussenstam niet noodzakelijk, maar wordt in vele gevallen wel aangeraden; vruchten waaien gemakkelijk af.

Bloei: tamelijk laat, stuifmeel goed, vaak parthenocarpe vruchten.

Productiviteit: draagt vroeg, regelmatig en zeer goed, vruchtdunnen gewenst.

Vrucht:

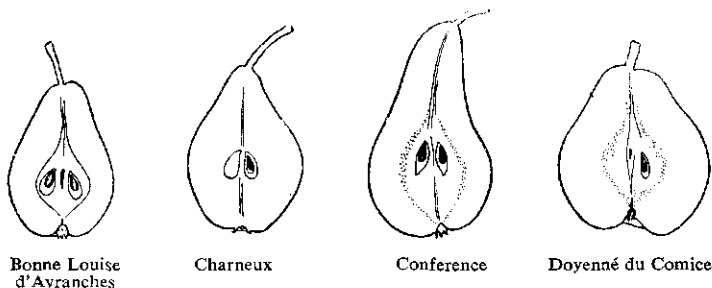
Pluktijd: tweede helft september.

Uiterlijk: matig groot, onregelmatig, flesvormig; kleur groen, later groengeel met veel roest.

Kwaliteit: vruchtvlees licht oranje, sappig en zoet, zeer goede handpeer, schil dik.

Bewaarbaarheid: in koelhuis tot februari te bewaren, met gasbewaring (3 % CO₂ + 18 % O₂) tot half maart, rijpt goed na. Op tijd plukken komt de bewaarbaarheid ten goede.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor Californische pap en koper. Minder geschikt voor droogtegevoelige gronden. Ringvlekkenmozaïek komt veel voor.

A - Doyenné du Comice. K.: Tuinbouwbond, Angers, Frankrijk.
Droeg voor het eerst in 1849.

Deze zeer *fijne handpeer* wordt door de handel en de consument hoog gewaardeerd. Door het gebruik van zachtere bestrijdingsmiddelen kan men hogere kg-opbrengsten verkrijgen.

Groei: op zaailing sterk en daardoor te onvruchtbaar; de meest gebruikte onderstam is Kwee A, tussenstam niet noodzakelijk. Vormt een opgaande, steile kroon.

Bloei: laat, stuifmeel goed.

Productiviteit: vrij laat en matig, door het gebruik van zachtere bestrijdingsmiddelen hogere en regelmatig opbrengst.

Vrucht:

Pluktijd: einde september tot begin oktober.

Uiterlijk: groot, breed, onregelmatig van vorm; kleur geelbruin, soms met zwakke blos.

Kwaliteit: bijzonder *fijne handpeer*, vlees zeer sappig, smeltend zoet en aromatisch, schil zeer teer, gevoelig voor windbeschadiging.

Bewaarbaarheid: in koelhuis tot februari. Direct na de oogst in koelhuis plaatsen. In gascel (5 % CO₂ + 16 % O₂) te bewaren tot half februari.

Ziekten en beschadigingen: last van junival; gevoelig voor koper- en voor zwavelbevattende middelen.

A - Beurré Alexandre Lucas. Gevonden rond 1870 in een bos te Blois (Loire-et-Cher), Frankrijk. In de handel gebracht in 1874.

Wordt gewaardeerd om zijn *late rijptijd*, *goede houdbaarheid* en behoorlijke vruchtgrootte. Rijpt in het noorden van het land onvolgende.

Groei: matig sterk, heeft een tamelijk brede kroon, met hangende takken, vormt moeilijk. Kwee A met tussenstam wordt veel gebruikt. De laatste tijd zijn er nogal wat bomen met een tussenstam van Beurré Hardy doodgegaan. Zaailing is goed bruikbaar, vooral daar waar de groei te wensen overlaat.

Bloei: zeer vroeg, stuifmeel slecht; dit ras is triploïd.

Productiviteit: tamelijk vroeg en regelmatig, behoeft zelden gedund te worden. Kg-opbrengst loopt nogal uiteen, maar is meestal voldoende.

PEER

Vrucht:

Pluktijd: eerste helft van oktober.

Uiterlijk: vrucht groot, regelmatig, kleur groen, later geel.

Kwaliteit: middelmatige handpeer, vlees grof, brokkelig, tamelijk sappig en matig zoet.

Bewaarbaarheid: in koelhuis tot februari.

Bij bewaring in bewaarplaats veel last van inwendig bruin, meer geschikt voor koelen. Ongeschikt voor gasbewaring.

Ziekten en beschadigingen: op droogtegevoelige gronden minder goed op z'n plaats. Ringvlekkenmozaïek komt vrij veel voor.

N - Packham's Triumph. K.: C. H. Packham, Australië, rond 1806.

Ontstaan uit een kruising van Uredale St. Germain met Williams.

Wordt in Zuid-Afrika zeer veel geteeld, in ons land plaatselijk. Een ras van goede kwaliteit en goede vruchtbaarheid. Deze peer is zeer goed bruikbaar als handpeer (bewaarpeer) en voor de conserven-industrie.

Gebleken is dat hij op zaailing op latere leeftijd minder bobbelig is dan in zijn jeugd en op kwee A.

Groei: middelmatig sterk; vormt spoedig hangende takken door de zeer grote vruchtdracht. Het ras is bijzonder vruchtbaar, zelfs in die mate dat men er op kwee, al of niet met tussenstam, nauwelijks een boom van kan kweken. Aanbevolen wordt daarom deze peer op zaailingonderstam te kweken.

Bloei: middentijds.

Productiviteit: vroeg, regelmatig en zeer goed.

Vrucht:

Pluktijd: tweede helft september.

Uiterlijk: matig groot; kleur groengeel, later geel; iets onregelmatig van vorm, bobbelig.

Kwaliteit: zeer sappig, vlees wit, iets muskussmaak. Goede dessert-peer. Geschikt voor de verwerkingsindustrie.

Bewaarbaarheid: tot eind februari. Iets beter houdbaar in de gascel dan in de koelcel. Blijft sappig en rijpt na de bewaring goed na.

O - Kruidenierspeer (Oomskinderenpeer). Waarschijnlijk een Zuid-hollandse aanwinst rond het midden der vorige eeuw.

Is onze vroegste peer, wordt goed betaald. Nadeel is een laat intredende en matige produktie. Kruidenierspeer heeft alleen betekenis als vroege peer voor de binnenlandse markt.

Groei: sterk, vormt grote brede boom. Geschikt voor struik op Kwee A met tussenstam of Kwee A.

Bloei: laat, stuifmeel goed.

Productiviteit: begint laat en dan nog vaak onregelmatig.

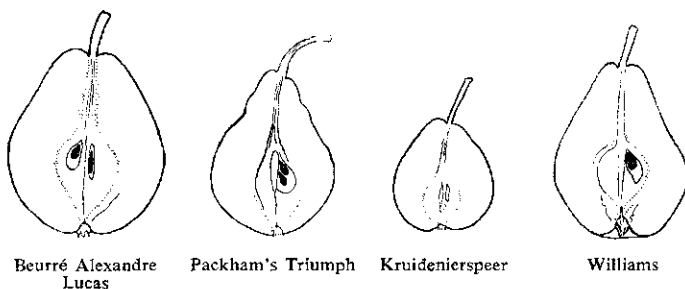
Vrucht:

Pluktijd: eind juli-begin augustus, is kort houdbaar.

Uiterlijk: vrij klein, regelmatig van vorm.

Kwaliteit: vrij goed, wordt gauw melig.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor schurfft.

O - Williams (Bon Chrétien Williams, Bartlett). K.: M. Stair, Aldermaston, Berkshire, Engeland; rond 1770. Door Williams te Turnham in de handel gebracht.

Is *speciaal geschikt voor de verwerkingsindustrie* en moet daarom in flinke partijen aangevoerd worden. De smaak en het aroma van de in Nederland geteelde Williams is evenwel niet zo goed als van de Williams uit Italië en Zuid-Frankrijk. Heeft een sterke muskussmaak en is daarom als handpeer niet erg in trek.

Groei: tamelijk sterk; de aanbevolen onderstam is kweegend hout. Geschikt voor struik op zaailing maar vooral op Kwee A met tussenstam.

Bloei: laat, stuifmeel goed.

Productiviteit: tamelijk vroeg, regelmatig en goed, op zaailing minder produktief.

Vrucht:

Pluktijd: eerste helft september, is kort houdbaar, rijpt gelijkmatig. Uiterlijk: matig groot, regelmatig van vorm; kleur geel.

Kwaliteit: matig, vlees zacht, sappig, sterke muskussmaak (speciaal op Kwee A), zeer goede fabriekspeer. Heeft geen last van stenigheid.

Bewaarbaarheid: in koelhuis tot november. Kleurt bij bewaring mooi na. Na bewaring is de schil zeer gevoelig voor beschadiging. Sortering met de hand verdient de voorkeur.

Ziekten en beschadigingen: dit ras is minder gevoelig voor stenigheid dan andere rassen.

O - Beurré Lebrun. K.: M. Gueniot in Troyes. Ontstaan uit een kruising van Doyenné d'hiver met Beurré d'Hardenpont; 1863.

Zeer lange, grote peer van behoorlijke kwaliteit. Zou zich waarschijnlijk niet kunnen handhaven wanneer er voldoende andere fabriekspieren werden geteeld.

Groei: tamelijk sterk, de aanbevolen onderstam is kwee.

Bloei: middentijds, stuifmeel goed.

Productiviteit: begint middelmatig vroeg en is verder regelmatig en goed.

Vrucht:

Pluktijd: begin tot eind september.

Uiterlijk: zeer groot en lang met een zeer lange steel; kleur groengeel met onregelmatige groene vlekken, soms iets roestig.

PEER

Kwaliteit: vlees wit, sappig, smeltend, muskussmaak; industriepeer.

Bewaarbaarheid: tot half oktober.

Ziekten en beschadigingen: weinig last van schurft.

O - Président Loutreuil (Pierre Corneille). Herkomst onbekend.

Goed vruchtbaar ras van behoorlijke kwaliteit, zeer vatbaar voor schurft. Bij laat oogsten snel beurs, zeer gevoelig voor inwendig bruin en verkleuring van de schil. *Zeer tere schil*, moeilijk vervoerbaar.

Groei: tamelijk sterk, vormt een tamelijk kleine boom. Geschikt voor struik, zowel op zaailing als Kwee A met tussenstam.

Bloei: middentijds, stuifmeel goed.

Productiviteit: vroeg, regelmatig en zeer goed. Dunnen noodzakelijk.

Vrucht:

Pluktijd: eind september-begin oktober.

Uiterlijk: matig groot, kleur oranjebruin, schil glad, dun en teer.

Kwaliteit: vrucht fijnvlezig, sappig en sterk gemuskeerd.

Bewaarbaarheid: in koelhuis tot de eerste week van januari.

Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor captan en voor mengsels van thiram (TMTD) met Karathane, zeer vatbaar voor schurft.

Rassen waarmee meer ervaring is gewenst

X - Supertrévoux. K.: N.V. Wed. P. de Jongh, Goes. Kw.r.: 1963. Een mutant van Précoce de Trévoux.

De groeikracht van de boom is minder dan van Précoce. De rijptijd is gelijk aan die van Précoce. De vruchten zijn groter dan van de Précoce, iets stomper van vorm en donkerder van kleur. De vruchten van de gewone Précoce zijn dikwijls aan de kleine kant, waardoor Supertrévoux een verbetering zou kunnen zijn. Supertrévoux is op Kwee A moeilijk te oculeren.

Licentiehouders:

H. M. C. Aarts, Sambeekseweg 17, Boxmeer

Fa. Joh. v. d. Berge, Gemetenpolder 37, Tholen

H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo

H. P. Gorissen, Katsberg 1a, Meyel

Fa. H. J. van Harn, „Vredenhof”, Krabbendijke

J. Heines en Zn. N.V., Grotestraat 175, Baarlo

Jac. Herijgers, Meirweg 15, Zundert

N.V. Herijgers-Daemen, p/a Veldstraat 108, Baarlo

Fa. Adr. Leys en Zn., Terheydenseweg 232, Breda

Fa. A. van Liere en Zn., Maalstede 31, Kapelle (Z.)

Fa. Pierre Lombarts, Bredaseweg 32, Zundert

Fa. Jac. Nijssen, Dijkweg 10, Kapelle (Z.)

Fa. Gebr. A. en J. Peters, Batterijen 143, Opheusden

A. F. H. Poels, „Hoverbos”, Swalmen

Fa. Gebr. Rulkens, Hofstraat 8, Maasbracht

A. S. van Rijn, Boekelsdijk 5-7, Uden

Fa. Wed. H. van Rijn, Hogeweg 23, Wamel

P. H. M. Slits, Kempweg 5, Venray

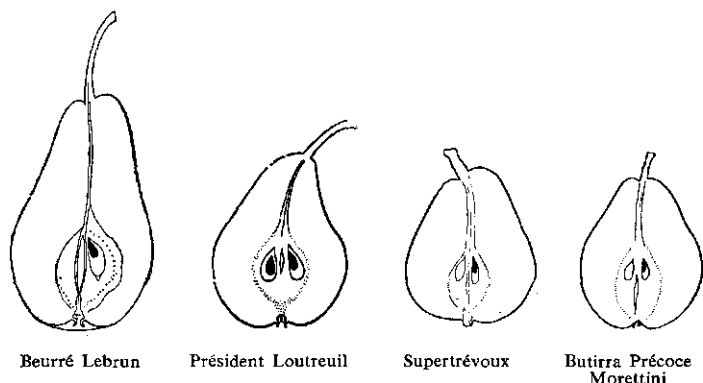
Fa. J. Veltmans en Zn., Heldensdijk 8, Meyel

Fa. Gebr. J. C. en P. C. van 't Westeinde, „Westhof”, 's-Heer Arendskerke

C. v. d. Berg, h.o.n.v. resp. Fa. E. R. de Wilde en Comm. Venn. Constant Watzel, Koedijklaan 25, Bussum

Fa. J. v. Willegen Gzn. & Zn., Bergschaan 36, Wouw

X - Précoce van Wilhelminadorp. K.: Proefstation voor de Fruitteelt in de Vollegrond, Wilhelminadorp. Kw.r.: aangevraagd. Een mutant van Précoce de Trévoux.

Precoce van Wilhelminadorp (vervolg)

De boom groeit iets zwakker en wat meer gedrongen dan Précoce de Trévoux. De twijgen zijn dik en stug. Het blad is leerachtig en min of meer schotelvormig.

Evenals voorgaande gekenmerkt door grotere vruchten. De schil is iets roder en gladder dan van Supertrévoux.

X - Butirra Précoce Morettini. K.: Prof. A. Morettini, Centro di Studio Miglioramento Piante da Frutto e da Orto, Firenze, Italië. Een kruising van Coscia met Williams. 1932.

Rijptijd gelijk met de Clapp's Favourite (2e helft augustus). De vruchten zijn echter belangrijk kleiner waardoor de verwachtingen niet hoog zijn.

X - Santa Maria. K.: Prof. A. Morettini, Centro di Studio Miglioramento Piante da Frutto e da Orto, Firenze, Italië. Een kruising van Williams met Coscia. 1931.

De boom groeit goed op Kwee A en zaailing. Is vroeg en goed vruchtbaar, vormt een brede kroon. Rijpt iets na de Clapp's Favourite, eind augustus. Is in de koelcel bewaarbaar tot half oktober. De vrucht is bij het plukken lichtgroen, later bij rijpheid geel met aan de zonzijde een rode blos. De smaak is de eerste jaren matig maar wordt aan oudere bomen beter.

X - Merton Pride. K.: John Innes Institute, Bayfordbury, Hertford, Herts, Engeland. Een kruising van Beurré d'Hardenpont met Williams.

De boom groeit tamelijk sterk, groeit goed op Kwee A, is vroeg en goed vruchtbaar; bloeit middentijds; het ras is triploid en kan dus niet als een bestuiver dienen. Rijpt eind augustus, bewaarbaar tot eind september. De vrucht is fraai van vorm, middelmatig groot, geel, overdekt met fijn roestbruin.

De voorlopige indruk is goed. Zou een vervanger kunnen worden van Triomphe de Vienne vanwege zijn goede smaak en vruchtbaarheid.

X - Bronskleurige Triomphe de Vienne. K.: N.V. Zeeuwse Fruitteelt Mij, Goes. Een mutant van Triomphe de Vienne. Kw.r.: aangevraagd. Onderscheidt zich van Triomphe de Vienne door de bronskleurige schil.

X - Dubbele Bonne Louise. K.: Fa. van Liere, Kapelle (Z.). Een mutant van Bonne Louise d'Avranches. Kw.r.: aangevraagd.

Geeft zwaardere vruchten dan de gewone Bonne Louise d'Avranches. Daar de vruchten van laatst genoemd ras aan de kleine kant zijn zou Dubbele Bonne Louise d'Avranches wel eens een verbetering kunnen zijn.

X - Dubbele Conference, herkomst Testers de Meulemeester. K.: Mevr. Testers de Meulemeester, Zundert. Een mutant van Conference. Kw.r.: aangevraagd.

Onderscheidt zich van Conference door grotere vruchten en een meer gedrongen groeiwijze.

X - Dubbele Conference, herkomst Fleuren. K.: H. Fleuren, Baarlo (L.). Een mutant van Conference. Kw.r.: aangevraagd.

Geeft grotere vruchten dan Conference.

X - Ewart. Ouders onbekend, ontstaan bij Mortimer Ewart, East Akron, Ohio, Ver. Staten van Amerika.

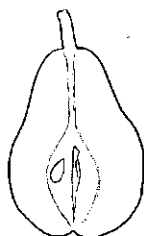
Groeit goed op Kwee A en vormt een vrij brede boom; bloeit middentijds. Goed en vroeg vruchtbaar. Pluktijd half tot eind september, ongeveer anderhalve maand bewaarbaar (tot begin november), dus iets langer dan Bon Chrétien Williams. De vrucht is middelmagig tot groot, regelmatig van vorm, dik peervormig, type Bon Chrétien Williams. De steel is middelmagig lang, de kleur is groengeel. De kwaliteit is goed. Het vlees is sappig en fijn, met enkele steencellen bij het klokhuis.

X - Gorham. K.: New York State Agricultural Experiment Station (Richard Wellington), Geneva, Ver. Staten van Amerika. Ontstaan uit een kruising van Bartlett met Joséphine de Malines, 1910.

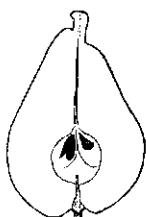
Boom groeit sterk, de bloei valt middentijds. De vruchtbaarheid is jaarlijks goed. De vrucht is eind september plukrijp. De vrucht is langer van vorm dan Bartlett, heeft minder blos en is doffer groen. Het vlees is wit, zeer sappig, zoet, niet melig bij rijpheid. Het ras is tamelijk vatbaar voor schurft. Over de bewaarbaarheid in het koelhuis is nog te weinig bekend.

X - Bronskleurige Doyenné du Comice. K.: Gebr. J. C. en P. C. van 't Westeinde, 's-Heer Arendskerke (Z.). Een mutant van Doyenné du Comice. Kw.r.: aangevraagd.

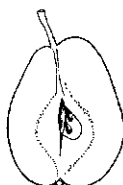
Onderscheidt zich van Doyenné du Comice door de bronskleurige schil. Zou een verbetering kunnen zijn doordat beschadiging van de vruchtschil door schuren van bladeren en takken minder opvallen.

Santa Maria

Ewart

Gorham

X - Lucas Bronzée. K.: Gebr. Lindenbergh, Wemeldinge. Een mutant van Beurré Alexandre Lucas. Kw.r.: 1964.

Onderscheidt zich van Beurré Alexandre Lucas door de bronskleurige schil. De kleur is fraai maar afgewacht moet worden of de bronskleur hoger gewaardeerd wordt.

Afgevoerd:

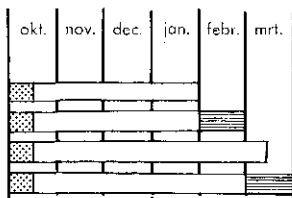
Herfstpeer van Genlle. Geen kwaliteit.

STOOFPEREN

Op oudere bedrijven vinden we nog wel eens een flink aantal stoofperen, maar meestal beperkt deze teelt zich tot een rijtje langs een sloot, een windscherm of tot een deel van het bedrijf waar de grond minder geschikt is voor ander fruit.

PLUK- EN BEWAARTIJDENGRAFIEK

Winterrietpeer (blz. 84)
Gieser Wildeman (blz. 84)
Zoete Brederode (blz. 85)
Saint Remy (blz. 85)

Legenda

- pluktijd
- bewaarperiode in bewaarplaats
- verlenging van bewaarperiode bij koelhuusbewaring

PEER

In het seizoen 1959-'60 en 1963-'64 werden door de N.A.K.-B. de volgende aantallen bomen geplombeerd:

Gieser Wildeman	3395	2885
Saint Remy	3059	3344
Kleipeer (Winterjan)	834	473
Zoete Brederode	627	542
Brederode	323	221
Winterrietpeer	148	202
Totaal	8386	7667

Winterrietpeer. Is waarschijnlijk een zeer oude peer, herkomst onbekend.

Stoofpeer van uitstekende kwaliteit en *grootte*, komt op enkele bedrijven als oude boom voor en men vraagt zich af, waarom dit ras niet meer wordt aangeplant.

Groei: middelmatig sterk, opgaande boom met afhangende takken. Geschikt voor hoogstam en struik, op zaailing en Kwee A.

Bloei: middentijds.

Productiviteit: vroeg, regelmatig en goed vruchtbaar, dunnen gewenst.

Vrucht:

Pluktijd: begin oktober.

Uiterlijk: vrucht groot, regelmatig, kleur bruin.

Bewaarbaarheid: in bewaarplaats tot februari; beter niet in koelhuis bewaren, daar de vruchten dan inwendig bruin verkleuren.

Kwaliteit: uitstekende stoofpeer.

Ziekten en beschadigingen: op natte gronden last van kanker, de jonge vruchtjes zijn zeer koudegevoelig.

Gieser Wildeman. K.: Wildeman, wonende nabij het riviertje de Giesen bij Gorinchem. Door het Boskoopse kwekershuis v. d. Willik en Zonen in de handel gebracht.

Veel last van rotneuzen en droogtegevoelig. De minder goede gezondheid van de boom en de *vaak kleine vruchten* maken dit ras minder aantrekkelijk.

Groei: op zaailing tamelijk zwak, vormt een kleine gedrongen boom. Geschikt voor hoogstam en struik. Flink snoeien om groei te bevorderen.

Bloei: middentijds, stuifmeel goed.

Productiviteit: draagt vroeg, tamelijk regelmatig en goed, blijft in produktie bij andere stoofperen achter, soms beurtjaren.

Vrucht:

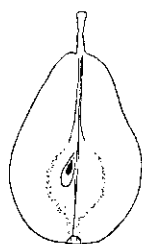
Pluktijd: begin tot half oktober.

Uiterlijk: tamelijk klein, bruingeel met veel roest.

Kwaliteit: zeer goede stoofpeer, zachtvlezig, korrelig.

Bewaarbaarheid: in bewaarplaats tot eind januari, in koelhuis tot eind februari. Vatbaar voor steelrot.

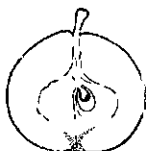
Ziekten en beschadigingen: gevoelig voor Californische pap; minder geschikt voor droogtegevoelige gronden.

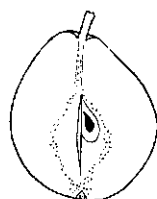
Winterrietpeer

Gieser Wildeman

Zoete Brederode

Saint Remy

Zoete Brederode. Zeer waarschijnlijk van Nederlandse herkomst, $\pm$ 19e eeuw, vermoedelijk gevonden in de gemeente Appelteren.

Kan *zeer gemakkelijk geteeld* worden. Heeft vaak een knobbeltje bij de steel. Kwaliteit als stoofpeer goed.

Groei: matig sterk, vormt een grote boom, met veel slap neerhangende takken, op Kwee A is de groei tamelijk zwak; het meest geschikt voor struikvorm.

Bloei: vroeg, stuifmeel goed.

Produktiviteit: tamelijk laat vruchtbaar, maar dan regelmatig en goed.

Vrucht: Pluktijd: begin oktober.

Uiterlijk: vrucht matig groot, platrond, kleur groen met roestbruine dekkleur.

Kwaliteit: stoofpeer van goede kwaliteit, iets rins.

Bewaarbaarheid: in bewaarplaats tot half maart.

Ziekten en beschadigingen: ringvlekkenmozaïek zeer algemeen, gevoelig voor captan, veel last van knoprot.

Saint Remy. Waarschijnlijk van Belgische of Franse herkomst.

Stoofpeer van behoorlijke kwaliteit, maar door zijn *zeer sterke groei* en zijn matige verankering op kwee, wordt hij niet meer aangeplant.

Groei: sterk, vormt een grote brede boom op zaailing, op kwee breekt dit ras vaak af, met tussenstam nog onvoldoende verankering.

Bloei: vroeg, stuifmeel slecht; het ras is triploid.

Produktiviteit: draagt tamelijk vroeg en tamelijk regelmatig, moet gedund worden.

Vrucht:

Pluktijd: begin oktober.

Uiterlijk: groot, breed peervormig, groen, later geel.

Kwaliteit: stoofpeer, rins.

Bewaarbaarheid: in bewaarplaats tot maart, in koelhuis tot april.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor schurft, veel neusrot en veel voortijdige val.

ONDERSTAMMEN

Het sortiment pereonderstammen is klein. We onderscheiden twee groepen nl.:

1. generatief vermeerderbare;
2. vegetatief vermeerderbare.

De generatief vermeerderbare (zaailing)onderstam. De praktijk geeft de voorkeur aan Frans zaad, aangezien de daaruit afkomstige zaailingen in het algemeen minder wortelknobbel hebben en o.a. daardoor een betere groei vertonen dan die van Nederlandse origine. De sterke groei gaat echter doorgaans gepaard met een vrij laat intredende vruchtbaarheid. De zaailingonderstam verdraagt grasbedekking van de grond goed en heeft zelden last van wintervorst.

Op zwaardere, natte gronden waar kwee-onderstammen niet tot hun recht komen voldoen zaailingonderstammen het best, daar ze minder kieskeurig zijn wat de grond betreft dan kwee.

Als nadeel zij nog vermeld dat op slechtere gronden de zogenaamde zaailingziekte kan optreden, b.v. bij Zwijndrechtse Wijnpeer, Conference en enkele stoofperen.

De vegetatief vermeerderbare onderstammen. Hiervan worden in de praktijk drie typen gebruikt nl. Kwee A, Kwee d'Angers en Kwee C.

Kwee A

Als Kwee A wordt alleen die Kwee A aangemerkt waarvan aange-toond kan worden dat ze rechtstreeks of indirect (nabouw) afkomstig is van het proefstation te East Malling, Engeland. Deze onderstam geeft een zwakkere groei dan de zaailing en de vruchtbaarheid treedt vroeger in. Daarom lenen bomen op Kwee A zich voor spillen, snoeren en andere kleine boomvormen. De vruchten worden op Kwee A vaak groter van stuk, beter van kleur, vroeger rijp en zijn veelal beter van smaak.

Kwee A voldoet echter minder goed op droge en op zeer kalkrijke gronden; groeit daarentegen vrij goed op zwaardere klei. In verband met de gevoeligheid voor droogte moet de grond zwart gehouden worden.

Sommige rassen zijn niet voldoende verenigbaar met Kwee A. In deze gevallen moet gebruik worden gemaakt van een tussenstam van een peer die wel goed vergroeit met Kwee A. Gewoonlijk worden daarvoor Beurré Hardy of Curé genomen.

Volgens Duitse ervaringen zijn bomen met een tussenstam beter bestand tegen vorst dan dezelfde rassen rechtstreeks op kwee.

De „Advies- en regelingscommissie voor het verkrijgen van virusvrij teeltmateriaal van fruitgewassen” van de N.A.K.-B. heeft uit Engeland (East Malling Research Station) een op virus getoetste kloon van Kwee A geïmporteerd. Deze wordt vermeerderd en zal t.z.t. de thans in gebruik zijnde Kwee A vervangen.

Kwee d'Angers

Deze kwee is direct of indirect van import uit Frankrijk afkomstig. De praktische betekenis is ongeveer gelijk aan die van Kwee A. In de

boomkwekerij wordt Kwee d'Angers graag gebruikt om de goede groei. Ze is gemakkelijker door stekken te vermeerderen dan Kwee A.

Kwee C

Groeit alleen op zeer goede gronden. Kan in het algemeen niet worden aanbevolen, aangezien op minder goede gronden de verenigbaarheid van ent en onderstam en op oudere leeftijd de groei te wensen overlaat. Is veel gevoeliger voor wintervorst dan Kwee A en Kwee d'Angers.

Vermeerdering door winterstek geeft goede resultaten.

PERZIK

DE TEELT ONDER GLAS

(Zie voor de teelt in de vollegrond blz. 93)

De oppervlakte perziken schommelt rond de 40 ha. De afzet is vooral gericht op het binnenland; de export van perziken is van geringe betekenis. De import van perziken wordt steeds groter. In 1960 werd ruim 1700 ton geïmporteerd, in 1963 was dit opgelopen tot 4200 ton. In augustus en september is de invoer het grootst. Deze invoer heeft een grote invloed op de prijs van het binnenlandse produkt. In de maanden juli en augustus komen ook hier de meeste perziken op de veiling. Hierdoor daalt de prijs in deze maanden; in de maanden juni en september ligt de prijs meestal wat hoger. In juli blijft de prijs tot nu toe constant, worden meer perziken ingevoerd dan is een daling te verwachten.

De perziken worden vrijwel uitsluitend in serres geteeld; in pasgebouwde warenhuizen worden geen perziken geplant.

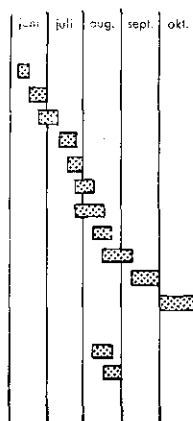
RUIPTIJDENGRAFIEK

A - Hoofdrassen

- Victor (blz. 88)
- Amsden (blz. 88)
- Duke of York (blz. 88)
- Gloire Lyonnaise (blz. 89)
- Lady (blz. 89)
- Peregrine (blz. 89)
- Champion (blz. 90)
- Witte Montagne (blz. 90)
- Schone uit het Westland (blz. 90)
- Tardive de Brunel (blz. 91)
- Salwey (blz. 91)

B - Aanvullende rassen

- J. H. Hale (blz. 91)
- Vilmorin (blz. 92)

PERZIK

A - Victor (Le Vainqueur). Einde van de vorige eeuw in Texas, Ver. Staten van Amerika gewonnen.

Dit ras *rijpt vóór Amsden* en heeft daarom zeker nog wel waarde. De vrucht is iets hoger dan Amsden en bijna even groot. Het typische is, dat dit ras veel minder gevoelig is voor knopval dan Amsden. Geschikt voor stookkas en vooral voor vroege koude kassen.

Groei: sterk.

Productiviteit: door de mindere knopval draagt dit ras regelmatig dan Amsden.

Vrucht:

Rijptijd: in koude kas tweede week van juni.

Uiterlijk: vrucht matig groot, praktisch rond met vrij veel blos.

Kwaliteit: matig goed, wit vruchtvlees.

Ziekten en beschadigingen: weinig last van knopval en minder last van holpitten dan Mayflower.

A - Amsden (Amsden June). K.: L. C. Amsden te Carthago, Missouri, Ver. Staten van Amerika; 1888.

Veel voorkomend ras. *Eén van de beste vroege rassen.* De rassen die vroeger rijpen hebben te veel nadelen, terwijl bovendien de vruchten meestal te klein van stuk zijn.

Zeer geschikt voor zowel koude- als stookkas. Kan in warenhuizen ook geteeld worden maar rijpt dan wat later.

Groei: matig sterk.

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: in de koude kas in de tweede helft van juni.

Uiterlijk: de vrucht is matig groot, ongeveer rond en heeft tamelijk veel blos. De kleur is mooier naarmate de vrucht meer in de zon hangt. In stookkassen krijgt de vrucht een hoge vorm en een duidelijke punt als de temperatuur te hoog gehouden wordt.

Kwaliteit: vlees is wit van kleur; smaak matig goed.

Ziekten en beschadigingen: matig last van holpitten, vrij veel last van knopval.

A - Duke of York. In 1902 door Rivers te Sawbridgeworth, Engeland in de handel gebracht.

Dit ras wordt door de praktijk hoog gewaardeerd. De vruchtbaarheid is uitstekend en *de vrucht is een klasse groter dan Amsden*, ook als de mooi gekleurde vruchten iets dikker hangen. Een waardig opvolger van Amsden. Zeer geschikt voor koude kas. Matig geschikt voor stookkas omdat de rijptijd iets later valt.

Groei: matig sterk.

Productiviteit: uitstekend.

Vrucht:

Rijptijd: in de koude kas eind juni — begin juli.

Uiterlijk: de blos is helder van kleur. De vrucht is iets hoger dan breed.

Kwaliteit: vlees is wit van kleur; smaak matig goed.

De vrucht zit vast aan het hout en plukt daardoor wat moeilijker; dit is echter geen groot nadeel.

Ziekten en beschadigingen: weinig last van knopval en holpitten.

Opmerkingen: het heeft weinig zin dit ras later dan de 3e week van februari te gaan stoken: de rijptijd valt dan te laat. Als een vrij grote oppervlakte perziken in de stookkas geplant wordt, heeft het zeker zin om ook Duke of York aan te planten. De oogst wordt dan gespreid en de grotere vruchten — in vergelijking met Amsden — worden goed betaald.

A - Gloire Lyonnaise.

Zeer goed ras. De mooie vruchten met stevig vruchtvlees worden zeer gewaardeerd door tuinder en handel. Komt al lang in de perzikgebieden voor en wordt om zijn goede eigenschappen nog steeds geplant. Geschikt voor koude kas en warenhuis.

Groei: sterk.

Productiviteit: regelmatig en goed.

Vrucht:

Rijptijd: in koude kas rond half juli. De kop van de vrucht rijpt eerder dan de basis. Daarom oppassen voor beschadiging. Zoveel mogelijk de vruchten die met de top naar het glas staan wegduwen.

Uiterlijk: de vrucht is vrij groot, iets hoog van vorm en op de kop afgeplat met hoorntje.

Kwaliteit: vlees is wit van kleur, smaak matig goed.

Ziekten en beschadigingen: soms last van knopval.

A - Lady (Lady Palmerston, Vroege Lady Palmerston). Mag niet verward worden met Lord Palmerston, dat een ras met slechte eigenschappen is. Herkomst niet met zekerheid bekend, waarschijnlijk een sterke verwarring van namen.

Na de oorlog *zeer veel aangeplant*. Dit is begrijpelijk als we letten op de vele goede eigenschappen die dit ras bezit. Geschikt voor koude kas en warenhuis.

Groei: matig sterk.

Productiviteit: regelmatig en goed doch minder dan Peregrine.

Vrucht:

Rijptijd: in de koude kas in de tweede helft van juli.

Uiterlijk: de vrucht is groot, meer breed dan hoog en toont na verpakt te zijn daardoor meer. Mooie bloes.

Kwaliteit: goed smakende perzik, met iets geel-wit vruchtvlees.

Ziekten en beschadigingen: soms last van knopval.

A - Peregrine. In de handel gebracht door Rivers te Sawbridgeworth, Engeland.

Een der meest geplante rassen van na de oorlog. De zeer goede vruchtbaarheid en de donker gekleurde vruchten maken dit ras aantrekkelijk. Geschikt voor koude kas en warenhuis.

Groei: matig sterk.

Productiviteit: regelmatig en goed.

Vrucht:

Rijptijd: eind juli.

Uiterlijk: de kloekke vrucht is iets hoger dan breed en toont hierdoor iets minder dan Lady. De bloes kan zelfs donkerrood worden. Aantrekkelijk.

PERZIK

Kwaliteit: smaak matig goed, vlees wit van kleur.

Ziekten en beschadigingen: soms wat last van knopval.

A - Champion (Amerikaanse Champion). Verkregen uit een kruising van Old Mixon Free met Early York in 1880.

Deze krachtige groeier die zeer vruchtbaar is en een grote vrucht levert, is de laatste jaren verreweg *het meest geplant*. Waar de afzet gericht is op vakantiecetra een heel goed ras om te planten. Goed geschikt voor koude kas en warenhuis.

Groei: zeer sterk.

Productiviteit: uitstekend.

Vrucht:

Rijptijd: in koude kassen eind juli; het meerendeel der vruchten rijpt echter in de eerste weken van augustus.

Uiterlijk: de grote tot zeer grote vrucht is sterk behaard en bezit alleen wat blos als deze in de zon hangt. Door de vruchten na het verpakken te plumen, neemt men het pluus voor een groot deel weg, waardoor de vrucht aantrekkelijker wordt.

Kwaliteit: uitstekend. Eén der best smakende perzikrassen. Vruchtvlees wit, doch iets draderig.

Ziekten en beschadigingen: vertoont weinig afwijkingen, soms last van knopval, vooral als de groei sterk is.

A - Witte Montagne (Montagne, Madeleine, Madeleine Blanche, Magdalene, Montauban, Enkele Vroege Montagne en Dubbele Vroege Montagne). In de praktijk wordt de naam Blanke Montagne gebruikt om onderscheid te maken met Rode Montagne, wat een geheel ander ras is. Witte Montagne is vermoedelijk van Franse herkomst. Zeer oud ras.

Dit ras is *helaas aan het verdwijnen*. Wat de smaak betreft is de echte Witte Montagne *het beste ras van het gehele sortiment*.

Er zijn zaailingen in de praktijk te vinden, die wel wat op de Witte Montagne gelijken maar toch geheel anders zijn. De praktijk preferiert in het algemeen Champion boven Montagne omdat de vruchten groter en steviger zijn en dit ras produktiever is. Geschikt voor koude kas en warenhuis.

Groei: sterk.

Productiviteit: soms goed, veelal maar matig.

Vrucht:

Rijptijd: in koude kas rond half augustus.

Uiterlijk: vrucht groot, breed, praktisch geen blos. Tere huid.

Kwaliteit: uitmuntend. Heerlijk, zacht wit, smeltend vruchtvlees.

Ziekten en beschadigingen: vrij veel last van knopval en vatbaar voor wit. De tere vrucht wordt bij het vervoer gemakkelijk beschadigd.

A - Schone uit het Westland. Een oud ras van onbekende herkomst.

Dit ras verdient meer belangstelling. Als opvolger van Witte Montagne kan zij de toets der kritiek ruimschoots doorstaan. De vrucht is kloek, heeft een mooie blos en is *veel beter van kwaliteit* dan de in dezelfde tijd veel voorkomende Sea Eagle. Bij voorkeur in de koude kas, aan de zonzijde.

Groei: sterk.

Productiviteit: goed en regelmatig.

Vrucht:

Rijptijd: in koude kas tweede helft van augustus tot in september.

Uiterlijk: iets hoge vrucht met klein hoorntje. Matig veel blos.

Kwaliteit: goede tot zeer goede smaak. Smeltend vruchtvlees.

Ziekten en beschadigingen: vertoont weinig afwijkingen.

A - Tardive de Brunel (Rode Baltet). Onbekende herkomst.

Dit late ras levert een typisch hoge vrucht met duidelijke punt. Wordt in die tijd gewaardeerd om de *mooie kleur*. Alleen geschikt voor kas-sen. Komt in warenhuizen te laat.

Groei: sterk.

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: rijpt vanaf half september.

Uiterlijk: grote, hoge, ovale vrucht met punt. Zeer veel blos.

Kwaliteit: voor de tijd van het jaar vrij goede smaak. Vlees wit, rood geaderd.

Ziekten en beschadigingen: vatbaar voor wit, last van late val en barsten.

Opmerkingen: tegen de oogst in verband met het barsten weinig gieten. Buiten de kas zorgen voor een goede afwatering.

A - Salwey. Door Colonel Salwey, Engeland, gewonnen en in 1851 door Turner te Slough, Engeland in de handel gebracht.

Dit matig groeiende ras levert *een zeer grote, mooie gekleurde vrucht*. Het is jammer, dat de vruchtbaarheid nogal eens tegenvalt, hoewel kruisbestuiving de vruchtzetting verbetert. Alleen in kassen (liefst houten). In warenhuizen te laat en de belichting te slecht. Kan $\pm$ 6 weken in het koelhuis bewaard worden.

Groei: matig sterk.

Productiviteit: matig.

Vrucht:

Rijptijd: oktober.

Uiterlijk: brede gele vrucht, die mooier kleurt naarmate deze meer in het licht hangt. Bladplukken in deze tijd van het jaar is aan te bevelen.

Kwaliteit: smaak voor de tijd van het jaar goed. Geel vruchtvlees.

Ziekten en beschadigingen: heeft iets last van late val.

B - J. H. Hale. K.: J. H. Hale, Glastonbury, Connecticut, Ver. Staten van Amerika. In 1912 in de handel gebracht.

Dit ras levert grote oranje, hoog ovale vruchten, die *zeer aantrekkelijk* zijn. De beste oranjeperzik die onder glas voorkomt. Voor koude kas of warenhuis; wordt graag verwerkt in etalages en fruitmanden om de aantrekkelijke kleur, ook geschikt om te wekken.

Groei: sterk. Het blad valt op door de min of meer oranjeachtige tint.

Productiviteit: goed. Vraagt kruisbestuiving.

Vrucht:

Rijptijd: in koude kas rond half augustus.

Uiterlijk: grote hoge ovale vruchten met vaak mooie blos.

Kwaliteit: smaak matig goed. Is nooit zo sappig als een witvlezige perzik.

PERZIK

Ziekten en beschadigingen: last van late val. Druipt het meest van alle onder glas voorkomende rassen.

B - Vilmorin. K.: Alexis Lepère, Montreuil, Frankrijk; in 1880 in de handel gebracht door A. Chatenay.

Dit ras valt op door de *grote vruchtbaarheid*. De vrucht is voor de tijd van het jaar matig groot, maar de zetting is bijna altijd zeer goed. Geschikt voor koude kas en warenhuis.

Groei: matig sterk.

Productiviteit: uitstekend.

Vrucht:

Rijptijd: in de koude kas tweede helft van augustus.

Uiterlijk: ronde vrucht, afgeplat op de kop. Meestal weinig gekleurd. Hangt de vrucht in de zon, dan komt een gepoederde blos voor.

Kwaliteit: goed.

Ziekten en beschadigingen: weinig vatbaar voor ziekten.

ONDERSTAMMEN VOOR DE TEELT ONDER GLAS

De rassen, die onder glas gekweekt worden, kunnen niet door middel van zaad voortgekweekt worden.

Bij het zaaien krijgt men andere rassen terug die niet of weinig gelijken op de moederboom. De pitten van Montagne kiemen erg gemakkelijk en hierdoor komen op verschillende bedrijven zaailingen van dit ras voor. Zij wijken echter allen af van de moederboom, hoewel er soms gelijkenis bestaat. De groei-kracht en het uiterlijk wijken vaak sterk af van de meest gebruikte onderstammen; wij geven daarom de voorkeur aan deze laatste.

Gele of Rode Kroos.

Deze onderstam, die altijd gele kroos wordt genoemd, is het meest belangrijk. Zolang de perzikteelt bestaat is de gele kroos al gebruikt en met succes. De vergroeiing tussen ent en onderstam is in het algemeen goed, terwijl deze onderstam zowel op lager als hoger uit het water liggende gronden gebruikt kan worden. De meeste schade door afsterven ontstaat bij een wisselende waterstand; dit kan door drainage geregeld worden.

Gele Kroos is virusdrager; het uit zich door het vormen van grillige gele vlekken in het blad; soms krijgt het blad een spikkelig uiterlijk. Of dit twee verschillende viren zijn is niet bekend. Schadelijk is dit virus in het algemeen niet, omdat het vrijwel nooit in ernstige mate voorkomt. Men tracht thans virusvrij onderstammateriaal te selecteren. Het oculatiehout wordt genomen van moerbomen die virusvrij zijn, om besmetting te voorkomen.

De boomkwekers kweken de onderstammen op moerbedden, terwijl de uitlopers zelfstandig worden voortgekweekt.

Niet altijd slagen de oculaties even goed, terwijl er ook verschil is tussen de rassen onderling. De weersomstandigheden zijn hierop van grote invloed.

Meestal worden de boompjes als éénjarige oculaties verhandeld. Gele Kroos blijkt ondanks enkele nadelen één van de beste onderstammen te zijn.

Blauwe Kroos.

De groei van deze onderstam gaf aanzienlijke verschillen te zien, daarom werd gedacht aan bepaalde typen Blauwe Kroos. De meest voorkomende groeit echter zwak, wat een nadeel is; de vruchttwijgen blijven korter en de vruchten kleiner. Ook produceert een grotere boom meer vruchten. Het voordeel van zwakke onderstammen — zoals bij de fruitteelt in de vollegrond — gaat onder glas niet op. De sterkere Gele Kroos is even snel vruchtbaar en geeft grotere vruchten.

Op het Proefstation te Naaldwijk gaf Blauwe Kroos in een stookkas en in een koud warenhuis aanmerkelijk minder en kleinere vruchten dan Gele Kroos, St. Julien G. en Brompton.

Het is mogelijk dat Blauwe Kroos op zeer groeikrachtige gronden voordelen biedt; gezien de ervaringen in de praktijk, wagen we dit echter te betwijfelen.

Brompton.

Op minder groeikrachtige gronden heeft het zeker zin deze sterk groeiende onderstam te gebruiken.

We denken hier vooral aan kassen, waarin al jaren fruit gestaan heeft. Op maagdelijke gronden kan de groei te sterk zijn en bestaat het gevaar dat bij gevoelige rassen meer knopval voorkomt en dat de vruchten later rijpen.

St. Julien A.

De vergroeiing van de ent met de onderstam is goed. In groeikracht te vergelijken met Gele Kroos, soms iets sterker. Hoewel deze onderstam weinig voorkomt zijn de ervaringen wel gunstig.

TEELT IN DE VOLLEGROND

De zandgebieden in Limburg en Noord-Brabant lijken voor de perzik het meest geschikt te zijn. Verder werden gunstige ervaringen opgedaan op de op löss gelegen proeftuin van het rijkstuinbouwconsulentschap Roermond te Bingelrade en op de op klei gelegen proeftuin van het rijkstuinbouwconsulentschap Geldermalsen.

De teeltmaatregelen moeten er op gericht zijn, het microklimaat zo gunstig mogelijk te maken; naar een maximum aan licht en warmte moet worden gestreefd. Dit is te bereiken door:

1. een goed windschut;
2. nachtvorstbestrijding;
3. de juiste snoei.

De ziektebestrijding bij de perzik, hoewel miniem, dient nauwkeurig uitgevoerd te worden. Vooral de bestrijding van de krulziekte moet stipt op tijd geschieden. Aangeraden wordt vroeg te spuiten. Het enige werkelijke gevaar voor de perzikencultuur is strenge wintervorst. Gebleken is echter, o.a. op de proeftuin te Beesel, dat de hergroei van de meeste rassen snel is.

De hieronder genoemde rassen die alle zelffertil zijn, zullen, mits de juiste teeltmaatregelen genomen worden, stuk voor stuk voldoen.

PERZIK

Het enige geelvlezige ras, Kwekersgoud, is door de gele vleeskleur feitelijk een fabriekspersik. Om het fraaie uiterlijk en wegens gebrek aan belangstelling van de industrie voor persiken, door relatief geringe aanvoer en hoge prijzen, wordt hij echter voor de verse consumptie verkocht. De andere rassen geven alle goede, witvlezige vruchten.

Wassenberger komt wegens zijn over het algemeen iets kleinere vruchten en grote produktiviteit ook als industrie-persik in aanmerking.

Amsden

Van Amsden zijn waarschijnlijk verschillende klonen in omloop, die alleen in vruchtbaarheid verschillen. Uitgaan van goede moederbomen (N.A.K.-B. gekeurd) is essentieel.

Amsden is van de aanbevolen rassen het vroegst rijpende, d.w.z. in Limburg in de laatste helft van juli.

Het vruchtvlees is wit en zit aan de steen vast. Er komen bij Amsden en andere vroege rassen holpitters voor, welke de kwaliteit van het produkt verminderen.

Charles Ingouf

Een Frans ras, dat hier te lande en in Belgisch Brabant goed voldoet. De rijptijd valt in Limburg in de eerste decade van augustus.

De groei is krachtig en gezond. De vrucht is fraai gekleurd en witvlezig. De steen ligt los in het vruchtvlees. Het is een grote persik met een uitstekende smaak.

De produktiviteit van Charles Ingouf is zeer goed; er moet meestal gedund worden om grote vruchten te verkrijgen.

Kwekersgoud. K.: L. J. G. Karthaus, Neerbosch. Kw.r.: 1949.

Het ras groeit zeer krachtig. Zeer gevoelig voor krulziekte.

De rijptijd valt ongeveer half augustus.

De produktiviteit is zeer goed en regelmatig. Om grote vruchten te krijgen moet worden gedund. Het ras moet doorgeplukt worden.

Het uiterlijk is zeer fraai rood. Het vlees is geel, de steen zit los. De smaak is goed, doch minder goed dan die van gelijkrijpende witvlezige rassen, zoals Vaes Oogst. De prijzen zijn echter goed.

Vaes Oogst (Half Oogst). Een Belgisch ras.

De groei is krachtig en gezond.

De rijptijd valt half augustus en ongeveer gelijk met Kwekersgoud.

De produktiviteit is goed. Het vlees is wit, goed van smaak en sappig; de grote pit ligt los in de vrucht.

Peregrine. K.: Th. Rivers, Sawbridgeworth, Engeland.

Groeit matig sterk en gezond.

De rijptijd valt even na die van Kwekersgoud.

De vrucht is fraai gekleurd, witvlezig, van uitstekende kwaliteit en heeft een losse pit. Een aanbevelenswaardig ras voor deze tijd van het jaar.

Wassenberger

Onder deze naam valt een groot aantal typen perziken, die in de eerste drie weken van september rijpen.

Enkele van deze typen zijn min of meer zaadvast zodat, vooral in Duitsland, veel bomen uit de steen gewonnen worden. Door voortdurende selectie is Wassenberger meer aangepast aan ons klimaat dan de meeste andere rassen.

Kernechter vom Vorgebirge, *Roter Ellerstädter* en *Reine des Vergers* vertonen zoveel gelijkenis met Wassenberger dat wij vermoeden dat zij locale selecties uit de Wassenberger-groep zijn.

Bij aankoop van zaailing Wassenberger dient men zich goed op de hoogte te stellen van de herkomst van de stenen. Wil men veredelde bomen van de Wassenberger planten, dan acceptere men uitsluitend N.A.K.-B.-selecties.

De groei van de zaailingen is zeer sterk en gezond; de vruchtbaarheid is zeer groot. Het vlees is wit, met rood om de losse pit. De smaak is goed.

De waarde van de Wassenberger ligt vooral in de hoge kg-opbrengst. Hierdoor is deze perzik waarschijnlijk de enige die in aanmerking komt voor de industrie.

ONDERSTAMMEN VOOR DE TEELT IN DE VOLLEGROND

Voor lichte gronden is voorlopig de perzikzaailing de beste onderstam; de herkomst van het zaad is van veel belang. Cultuurrassen geven meestal minder goede zaailingonderstammen. Wel goed als zaadleverancier is echter het vrijwel zaadvaste ras Wassenberger. Hier van bestaan verschillende selecties, welke o.a. onder de naam *Kernechter vom Vorgebirge* en *Roter Ellerstädter* in de handel zijn.

Proeven zullen nog moeten uitmaken welke onderstam het meest geschikt is voor de lichte kleigronden, de juist genoemde perzikzaailing of één van de vele pruimeonderstammen. Door het I.V.T. worden proeven genomen met onderstammen, o.a. St. Julien A en Brompton. Tot dusver is van St. Julien A en Brompton een goede indruk verkregen; hoe zij zich op den duur gedragen, moet worden afgewacht. Volgens Engelse ervaringen zou Brompton geschikt zijn als sterke onderstam, St. Julien A voor matige groei.

PRUIM**TEELT IN DE VOLLEGROND**

(Voor teelt onder glas zie blz. 102)

Dank zij de goede veilingprijzen in de jaren na 1960, is er van 1961 tot en met 1963 per jaar ongeveer 90 ha pruimen bij geplant. Niet-tegenstaande deze redelijke aanplant is er echter van 1960 tot en met 1963 ongeveer tweemaal zoveel gerooid als geplant. Dit vindt er mede zijn oorzaak in, dat $\pm \frac{1}{2}$ van het totale pruimenareaal ouder is dan 20 jaar en dus noodzakelijk vernieuwd moet worden *).

Door betere teeltmethoden en het overgaan van de pruimeteelt van gemengde naar gespecialiseerde fruitteeltbedrijven, wordt de kg-

*) Statistische gegevens ontleend aan het C.B.S.

PRUIM

opbrengst per ha gunstig beïnvloed. Verder zal ook de toepassing van moderne rassen een bijdrage leveren tot een gunstiger economisch resultaat. In dit opzicht mag genoemd worden het relatief nieuwe, vroegrijpende, ras Opal.

RIJPTIJDENGRAFIEK

(Teelt in de vollegrond)

A - Hoofdrassen

Early Laxton (blz. 97)
Czar (blz. 97)
Ontario (blz. 97)
Monsieur hâtif (blz. 97)
Victoria (blz. 98)

B - Aanvullende rassen

Early Prolific (blz. 98)
Reine-Claude d'Oullins (blz. 98)
Reine-Claude Verte (blz. 99)
Reine-Claude d'Althan (blz. 99)

N - Beproeverswaardige rassen

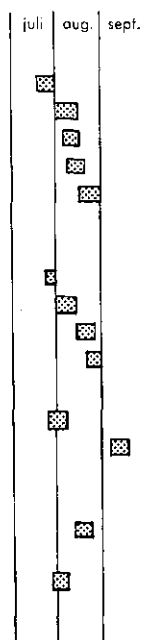
Opal (blz. 100)
Warwickshire Drooper (blz. 100)

O - Rassen van zeer beperkte betekenis

Mirabelle de Nancy (blz. 100)

X - Rassen waarmee meer ervaring is gewenst

Vroege Tolse (blz. 100)

BESTUIVINGSTABEL

Rassen	Goede bestuivers
1. Czar	1
2. Early Laxton	2, 8, 9, 11
3. Early Prolific	3, 5
4. Mirabelle de Nancy	4
5. Monsieur hâtif	3, 11
6. Ontario	6
7. Opal	7
8. Reine Claude d'Althan	9, 10, 11
9. Reine Claude d'Ouillins	8, 9, 11
10. Reine Claude Verte	8, 9, 11
11. Victoria	11
12. Warwickshire Drooper	12

A - Early Laxton. K.: Laxton Brothers, Bedford, Engeland; in 1916 in de handel gebracht.

De waarde van dit ras is in hoofdzaak gelegen in de vroege rijptijd en de behoorlijke kleur.

Groei: zwak met enigszins hangende takken, kleine boomvorm. Dicht vertakt.

Bloei: middentijds, stuifmeel is goed.

Productiviteit: vroeg intredend, matig produktief.

Vrucht:

Rijptijd: eind juli.

Uiterlijk: de vrucht is klein, rond-ovaal, geel tot rood gekleurd.

Kwaliteit: vrij zuur, behoudens bij volle rijpheid en dan tamelijk goed van smaak.

Ziekten en beschadigingen: het ras is tamelijk vatbaar voor loodglans en bacteriekanker, wordt vaak in hevige mate aangetast door spint en vertoont bij bepaalde weersomstandigheden soms blauwe plekken, waaronder bruine afwijkingen van het vruchtvlees. Vruchten scheuren vlug.

A - Czar. K.: Thomas Rivers, Engeland. In de handel gebracht in 1878.

Wordt gewaardeerd om zijn vroegheid, stevigheid en zijn goede produktiviteit. Dunnen noodzakelijk.

Groei: matige groeier, steile groeiwijze. Vergroeit niet op Varkenspruim. Op Myrobalan B wordt hij te laat rijp.

Bloei: middentijds, is een zelfbestuiver.

Productiviteit: draagt vroeg en is regelmatig vruchtbaar.

Vrucht:

Rijptijd: 1e helft augustus.

Uiterlijk: tamelijk klein, daarom dunnen, ovaal, paarsblauw, steen laat slecht los.

Kwaliteit: tafelpruim van matige kwaliteit.

A - Ontario. Door Ellwanger en Barry te Rochester, Ver. Staten van Amerika, in 1874 in de handel gebracht. (Zie ook blz. 103).

De waarde van deze pruim is gelegen in de zeer grote produktiviteit. Bij nat weer is de kwaliteit der vruchten teleurstellend.

Groei: de groeikracht is matig sterk, vormt een tamelijk brede struik.

Bloei: middentijds en zelffertil.

Productiviteit: zeer vroeg intredend, regelmatig en goed.

Vrucht:

Rijptijd: eerste helft van augustus, vóór Reine-Claude d'Oullins.

Uiterlijk: is tamelijk groot, ovaal, groengeel met groene vlammen, taaie huid, die gemakkelijk scheurt.

Kwaliteit: matig sappig, zoet, smakelijk vruchtvlees; de steen laat slecht los.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor bacteriekanker. Het ras is niet gevoelig voor nachtvorst.

A - Monsieur hâtif. Op grond van literatuurgegevens mag betwijfeld worden of dit ras hetzelfde is als de door Du Hamel beschreven Monsieur hâtif. Komt in de Betuwe onder verschillende namen voor o.a. Blauwe of Franse Wijnpruim.

PRUIM

Een goed ras zonder bepaalde teeltgebreken. Een bezwaar is de laat intredende vruchtbaarheid en zijn vrij ongunstige rijptijd.

Groei: groeit krachtig, vormt een min of meer afgeronde kroon met hangende takken.

Bloei: zeer vroeg, gelijk met Early Rivers, welke een goede bestuiver voor dit ras is.

Productiviteit: draagt niet vroeg, is op latere leeftijd matig vruchtbaar.

Vrucht:

Rijptijd: half augustus.

Uiterlijk: langwerpig rond en tamelijk groot; paars met geel vlees, pit los.

Kwaliteit: goede smaak, flauwzoet, soms iets droog.

A - Victoria (Reine Victoria). Gevonden in een tuin te Alderton, Sussex, Engeland; in de handel gebracht rond 1840.

Door de grote vruchtbaarheid en de mogelijkheid van koelen is dit ras ondanks de loodglansgevoeligheid één van de belangrijkste pruime-rassen.

Groei: vrij zwak, met hangende takken.

Bloei: middentijds, zelffertil.

Productiviteit: goed en zeer vroeg, moet gedund worden.

Vrucht:

Rijptijd: 2e helft augustus.

Uiterlijk: is groot en langwerpig, rood van kleur.

Kwaliteit: smaak uiteenlopend, slecht bij zware dracht. Uitstekend wanneer ruim gedund is.

Gebruik: zowel voor tafel als fabriek zeer geschikt.

Bewaarbaarheid: indien men de vruchten wil koelen moeten ze vroeger geplukt worden.

B - Early Prolific (Rivers' Early Prolific, Early Rivers, Eldense Blauwe). K.: het Engelse kwekershuis Rivers, rond 1830.

Een ras van matige kwaliteit. Fabriekspruim.

Groei: tamelijk sterk, vooral geschikt voor extensieve bedrijven, waar minder zorg aan de bomen wordt besteed. Past derhalve minder goed in het moderne sortiment.

Bloei: vroeg; vraagt bestuiving door andere vroege bloeiers, o.a. Jefferson.

Productiviteit: goed en vroeg.

Vrucht:

Rijptijd: eind juli.

Uiterlijk: vrij klein, bijna rond en blauw van kleur.

Kwaliteit: redelijk, meestal wrang en zuur. Daarom eigenlijk alleen geschikt als keuken- en fabriekspruim.

B - Reine-Claude d'Oullins. Als zaailing gevonden te Colligny (Frankrijk) en in 1860 in de handel gebracht.

Door de grote aanvoer van dit ras op de veiling is de prijs meestal te laag. De vrucht scheurt gemakkelijk, daardoor last van Monilia.

Groei: zeer sterke groeier met lange opgaande takken, die de neiging hebben kaal te worden.

Bloei: middentijds, zelffertil.

Productiviteit: tamelijk laat, maar wel produktief.

Vrucht:

Rijptijd: 1e helft augustus.

Uiterlijk: grote vrucht, rond, groen tot goudgeel met enkele rode stippen in de nabijheid van de steel, tere schil.

Kwaliteit: smaak goed, maar valt dikwijls tegen omdat te vroeg wordt geplukt en te weinig gedund, steen iets hechtend. Wordt bij verhandelen spoedig bruin.

Van Reine Claude d'Oullins zijn enkele rood gekleurde mutanten bekend. De in $\pm$ 1943 te Zierikzee gevonden mutant, wordt thans onder de naam Reine Claude van Schouwen in de handel gebracht. Hoewel de gevoeligheid voor scheuren ongeveer gelijk is aan die van Reine Claude d'Oullins, ziet men beschadigingen op de paars-rode huid minder duidelijk.

B - Reine-Claude Verte.

Van Reine-Claude Verte komen verschillende typen voor. Duidelijke verschillen in vruchteigenschappen en produktiviteit tussen deze typen zijn tot nu toe niet waargenomen.

De bekende Reine-Claude.

Groei: groeit matig.

Bloei: middentijds, goede bestuivers zijn Reine-Claude d'Althan en Victoria.

Productiviteit: matig.

Vrucht:

Rijptijd: tweede helft van augustus.

Uiterlijk: tamelijk klein, rond, iets afgeplat, groen met soms iets rode blos.

Kwaliteit: uitstekend van smaak, bijzonder zoet met fijn aroma, ook zeer geschikt voor conservering.

B - Reine-Claude d'Althan. K.: Prochaska (tuinman bij Michaël Graaf Althan te Swoyschitz, Tsjecho-Slowakije). In 1867 voor het eerst beschreven. In België op vele plaatsen, foutief, Reine-Claude Conducta genoemd.

Goede pruim van eerste kwaliteit. De vrucht scheurt gemakkelijk, hetgeen aanleiding kan geven tot vruchttrot.

Groei: groeit vrij krachtig, met opgaande, vaak kale takken. Ook wel gebruikt als hoogstam.

Bloei: middentijds. Zelfsteriel.

Productiviteit: vrij vroeg; matig, maar vrij regelmatig.

Vrucht:

Rijptijd: eind augustus, enkele dagen na Victoria.

Uiterlijk: rond, tamelijk groot, roodpaars met veel dauw en goudgeel vlees.

Kwaliteit: smaak is uitstekend, sappig en zoet, steen laat gemakkelijk los.

PRUIM

N - Opal. K.: Statens Trädgårdsförsöksinstitutet, Alnarp, Zweden. Een kruising van Early Favourite met Reine-Claude d'Oullins.

Groei: matig sterk.

Bloei: vrij vroeg en rijk. Zelffertil.

Vrucht:

Rijptijd: ongeveer een week na Early Laxton.

Uiterlijk: bijna zo groot als Czar; paarsrood op gele ondergrond.

Kwaliteit: het vruchtvlees is geelgroen en sappig; goed aroma. De steen ligt los in het vlees.

Opmerkingen: rijpe vruchten vallen gemakkelijk van de boom.

N - Warwickshire Drooper. Oud ras uit Engeland, verdere herkomst onbekend.

Een late pruim, die moet worden doorgeplukt. Om dessert-kwaliteit te krijgen is het noodzakelijk alleen de rijpe vruchten te plukken waarbij de kans bestaat dat enkele pruimen zijn gebarsten. Moet goed worden gedund. Gevoelig voor regen bij rijpheid.

Groei: groeit krachtig met opvallend hangende takken.

Bloei: middentijds, zelffertil.

Productiviteit: zeer goed.

Vrucht:

Rijptijd: laat, half september, doorplukken is noodzakelijk.

Uiterlijk: eivormig, tamelijk groot, geel van kleur met bruinrode vlekjes, dunne schil en geel vlees.

Kwaliteit: zowel voor tafelgebruik als voor fabriekmatige verwerking geschikt. Alleen de rijpe vruchten plukken, daar anders de schil zeer bitter is. Steen los.

Houdbaarheid: is ongeveer 3 weken te koelen; ondanks de dunne schil zeer goed vervoerbaar.

O - Mirabelle de Nancy. Herkomst onbekend.

Veel geteeld in het oostelijk gedeelte van Frankrijk: de omgeving van Nancy en Metz. De teelt van mirabellen wordt in Nederland hoofdzakelijk bedreven in Zuid-Limburg. Uitbreiding van het areaal lijkt ongewenst daar uitsluitend voor de verwerkende industrie wordt geteeld.

Groei: matige groeier.

Bloei: late bloeier, vermoedelijk zelffertil.

Productiviteit: zeer goed.

Vrucht:

Rijptijd: tweede helft van augustus.

Uiterlijk: klein, goudgeel van kleur, rond, lange steel.

Kwaliteit: smaak goed, vruchtvlees tamelijk stevig, steen los.

Ras waarmee meer ervaring is gewenst

X - Vroege Tolse. K.: Joh. van Dam, Opheusden. Kw.r.: 1960. Ge-rechtigde Fa. J. van Willegen Gzn. en Zn., Bergsebaan 36, Wouw.

De boom groeit sterk, zowel op eigen wortel als op onderstam.

De bloei valt te Opheusden aan wortelechte nakomelingen middentijds. Over mogelijke bestuivers is nog niets bekend.

De rijptijd ligt juist voor die van Czar. De vruchten vertonen veel overeenkomst met het waarschijnlijke ouderras Monsieur hâtif. Over gevoeligheid voor ziekten en nachtvorst is nog niets bekend. De vruchtbaarheid is het meest zwakke punt van dit ras.

Licentiehouders:

H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo
 Fa. H. J. van Harn, „Vredenhof“, Krabbendijke
 J. Heines en Zn. N.V., Grotestraat 175, Baarlo
 N.V. Wed. P. de Jongh, Fr. den Hollanderlaan 25, Goes
 Fa. Adr. Leys en Zn., Terheydenseweg 232, Breda
 Fa. A. v. Liere en Zn., Maalstede 31, Kapelle (Z.)
 Fa. Pierre Lombarts, Bredaseweg 32, Zundert
 Fa. Jac. Nijssen, Dijkweg 10, Kapelle (Z.)
 Fa. Gebr. A. en J. Peters, Batterijen 143, Opheusden
 A. S. van Rijn, Boekelsedijk 5-7, Uden
 Fa. Wed. H. van Rijn en Zn., Hogeweg 23, Wamel
 Fa. Gebr. J. C. en P. C. van 't Westinde, „Westhof“, 's-Heer Arendskerke
 C. v. d. Berg, h.o.n.v. resp. Fa. E. R. de Wilde en Comm. Venn. Constant Watzet,
 Koedijklaan 25, Bussum

ONDERSTAMMEN VOOR DE TEELT IN DE VOLLEGROND

Het sortiment wijzigt zich in de richting van betere onderstammen die aanvankelijk moeilijkheden boden met de vermeerdering, maar die thans op redelijke wijze door houtstek vermeerderd kunnen worden. Oude bekenden zoals Brussel (Varkenspruim) en Gele Kroos kunnen thans niet langer aanbevolen worden.

Ook Myrobalan B, Black Damas C en Common Mussel verliezen aan betekenis. Ditzelfde geldt voor Pershore als gevolg van zijn moeilijke vermeerdering. Zaaillingen van St. Julien en Myrobalan moeten afgeraden worden wegens hun heterogene groei-kracht. De meeste aanbeveling verdienen thans — in volgorde van sterke naar zwakke groei-kracht — Brompton, Marianna en St. Julien A. Deze drie onderstammen zullen voorlopig, terecht, de belangrijkste plaats innemen. Marianna en St. Julien A, lijken vooralsnog de meest geëigende onderstammen voor de teelt van pruimen aan draad.

Brompton

Deze onderstam geeft een krachtige groei, hoewel iets minder dan Myrobalan B. Hij is verenigbaar met alle pruimerassen en voldoet op uiteenlopende grondsoorten. De vruchtdracht zet op Brompton vroeger in dan op Myrobalan B, en de opbrengsten zijn over het algemeen wel bevredigend. Waar een sterke groei-kracht gevraagd wordt gebruike men Brompton. Victoria en andere loodglansgevoelige rassen, hebben in hun jeugd, door de sterke groei op Brompton, vaak minder last van deze ziekte dan op andere onderstammen. Op zware natte gronden, waar Myrobalan B minder op zijn plaats is, kan Brompton worden gebruikt.

Marianna

Een onderstam die in bepaalde gevallen uitzonderlijk goed voldoet zoals bijvoorbeeld in combinatie met Early Laxton en Ontario. Op zwaardere gronden is de groei sterker dan aanvankelijk werd verondersteld. Op weinig onderstammen begint de vruchtdracht zo vroeg als op Marianna. De vruchten zijn vaak ook wat groter en vroeger

PRUIM

rijp, wat speciaal voor vroege rassen zoals Early Laxton, een voordeel is.

Marianna blijkt in de praktijk een gezonde onderstam te zijn. Voor de boomkweker levert de veredeling op Marianna vaak moeilijkheden op, daar deze onderstam lang doorgroeit waardoor het slagingspercentage van de oculaties ongunstig beïnvloed wordt.

St. Julien A

Een onderstam die eenzelfde matige groeikracht geeft als Common Mussel. Voordelen boven laatstgenoemde onderstam zijn gelegen in de uitstekende kwaliteit van de vruchten (groot van stuk en mooi van kleur) en de geringere opslag, welke deze onderstam geeft. St. Julien A is verenigbaar met alle rassen en geeft een vroeg intredende vruchtbaarheid aan het erop geënte ras.

Myrobalan B

Geeft van de genoemde pruimeonderstammen de sterkste groei. De vruchtdracht zet later in dan op andere onderstammen, doch is dan goed. Op zware natte klei is Myrobalan B echter niet op zijn plaats wegens te sterke groei en zeer late vruchtdracht. De vruchtgrootte is aanvankelijk gering, doch wordt later voldoende.

Reine-Claude d'Oullins en Reine-Claude d'Althan kunnen nog wel eens van deze onderstam afwaaien doordat zij er niet voldoende verenigbaar mee zijn. Weinig vruchtbare rassen dragen te laat op deze onderstam. Myrobalan B is in principe dus een onderstam voor vruchtbare rassen, waarvan grote bomen gewenst worden. De rijptijden van de rassen op Myrobalan B vallen veelal 4-5 dagen later dan van dezelfde rassen op een minder sterke onderstam. Dit kan, afhankelijk van ras en streek, voor- of nadelen opleveren.

TEELT ONDER GLAS

De teelt van kaspruimen wordt algemeen bedreven in serres en beslaat ongeveer 28 ha. Op plaatsen waar druiven een minder goed resultaat geven plant men wel pruimen. De ervaring heeft geleerd dat een kaspruim, door zijn vrij sterke groei, op oude fruitteeltgrond een goed resultaat geeft. Wel dient men de onderstam aan deze omstandigheden aan te passen.

De Japanse rassen, die tot de groep *Prunus triflora* (syn. *Prunus salicina*) behoren, groeien sterker dan het veel geteelde ras Ontario, dat een *Prunus domestica* is.

Het ras Ontario wordt de laatste jaren het meest geteeld, omdat de vruchtzetting beter slaagt dan bij het ras Golden Japan, terwijl de smaak van de vrucht zeer goed is. Toch behoort Golden Japan nog steeds tot de hoofdassen, hoewel veel aandacht besteed moet worden aan de omstandigheden tijdens de bloei. Onregelmatige temperaturen, een lage luchtvochtigheid en een onregelmatige plaats van de bestuivers geven een slecht resultaat. Bijstoken tijdens de bloei maakt de teelt zekerder.

Er is weinig verschil in rijptijd tussen de rassen. Men tracht de aanvoer wel te spreiden door teeltmaatregelen. Er bestaat behoefte aan rassen die vroeger af later rijpen dan de huidige.

RIJPTIJDENGRAFIEK

(Teelt onder glas)

A - Hoofdrassen

Golden Japan (blz. 103)

Ontario (blz. 103)

B - Aanvullende rassen

Beauty (blz. 104)

O - Rassen van zeer beperkte betekenis

June Blood (blz. 104)

Burbank (blz. 105)

A - Golden Japan. Herkomst Verenigde Staten van Amerika. Door Franse kwekers in Europa gebracht.

Een van de meeste geteelde rassen. Bij een goede zetting is de productie hoog tot zeer hoog. Wordt zowel in koude als in stookkassen geteeld; de vruchtzetting is in stookkassen veel zekerder. De vruchten worden goed betaald mits ze voldoende groot zijn.

Groei: sterk. Algemeen worden de bomen met een vrije vorm opgekweekt. Ze moeten minstens 25 m² ter beschikking hebben daar anders de gesteltakken onvoldoende kunnen worden uitgelegd.

Bloei: bij ongunstig weer kan de zetting mislukken. In de praktijk wordt tijdens de bloei wel met succes gestookt met een heteluchtkachel. De luchtvochtigheid moet minstens 60 % zijn. Gebleken is dat Beauty en Ontario minder geschikt zijn als bestuivers; Ontario bloeit nl. te laat en van Beauty is het stuifmeel minder goed. June Blood en Burbank voldoen belangrijk beter dan Beauty en Ontario.

Vrucht:

Rijptijd: in de koude kas eerste helft juli.

Uiterlijk: mooie, gele, ronde pruim. Soms iets puntig.

Kwaliteit: smaak vrij goed. Zeer veel sap. Rond de steen en onder de schil zuur. Hangen de vruchten dik dan is de smaak flauw. De mooiste vruchten worden geoogst van twee- en driejarig hout.

Ziekten en beschadigingen: matig last van chlorose en spint. Indien de vruchten dun hangen, last van scheuren. Dan vooral niet gieten.

A - Ontario. Zie ook blz. 97.

Deze bekende buitenpruim wordt onder glas veel geteeld. De vrucht wordt zeer gewaardeerd om zijn goede smaak. Het is jammer, dat de kleur groen-geel is; een gekleurde vrucht wordt meer gevraagd. Dit heeft de uitbreiding eerst geremd. Minder geschikt voor de stookkas.

PRUIM

Groei: matig sterk. In het jeugd stadium groeit de Ontario sterk; zo gauw de boom gaat dragen neemt de groei af.

Bloei: bloeit ongeveer een week na Golden Japan. Zelffertil; toch is het wenselijk bijen in de kas te plaatsen. Bij gunstig weer goed luchten. De temperatuur mag overdag niet hoger dan 21-24° C komen. Ontario is gevoelig voor nachtvorst.

Productiviteit: de boom draagt op sporen aan overjarig hout. De vruchtbaarheid treedt later in dan bij de Japanse pruimen. Draagt de boom éénmaal, dan is de vruchtbaarheid goed tot zeer goed. Bij een te zware dracht beurtjaren. Bij een slechte belichting van de sporen worden geen bloemknoppen gevormd.

Vrucht:

Rijptijd: tweede helft van juli. Meestal $\pm$ één week na Golden Japan, soms gelijk rijp.

Uiterlijk: groen-gele kleur. Niet aantrekkelijk. Ronde vrucht met naad.

Kwaliteit: goede smaak, taaie huid.

Ziekten en beschadigingen: last van spint en van de melige pruimebladluise. Moet voorzichtig geplukt worden, omdat de huid in de steelholte gemakkelijk wordt losgescheurd; iets gevoelig voor zon (zonnevlekken). Tijdens het rijpen vallen de vruchten gemakkelijk van de boom.

B - Beauty. Herkomst Verenigde Staten van Amerika.

Matig vruchtbaar en heeft — mits goed gedund — een behoorlijke smaak. Meestal hangen de vruchten te dik; kleur en smaak zijn dan beslist onvoldoende. Vraagt een sterke vervang snoei. Geschikt voor stook- en koude kas.

Groei: sterk. Het brosse hout breekt bij het binden gemakkelijk.

Bloei: gelijk met Golden Japan en Formosa. Is fertil.

Productiviteit: treedt vroeg in. Regelmatig en rijk. De boom moet goed gedund worden, anders beurtjaren. Ondanks de vruchtdracht valt de kg-opbrengst per boom niet mee.

Vrucht:

Rijptijd: begin juli, doch enkele dagen vóór Golden Japan.

Uiterlijk: matig grote vrucht. Meestal lichtrood gekleurd, soms donkerrood met spikkels.

Kwaliteit: smaak matig; vrij stevig, sappig vruchtvlees dat min of meer rood gekleurd is.

Ziekten en beschadigingen: last van spint en chlorose, iets last van zonnevlekken en rotplekken. Moet voorzichtig worden geplukt, omdat de huid in de steelholte gemakkelijk wordt los gescheurd.

O - June Blood. K.: Luther Burbank, Santa Rosa, Californië, Verenigde Staten van Amerika.

Een zeer goede bestuiver voor Golden Japan.

Groei: zeer sterk, daarom als onderstam Gele Kroos gebruiken.

Bloei: June Blood bloeit niet rijk, maar het stuifmeel is goed kiemkrachtig.

Vrucht:

Rijptijd: zeer vroeg, ongeveer een week vroeger dan Golden Japan.

Uiterlijk: een rode pruim.

Kwaliteit: matig.

Ziekten en beschadigingen: de boom is gevoelig voor chlorose, de vruchten voor concentrische ringen en zonnevlekken.

O - Burbank. K.: Luther Burbank, Santa Rosa, Californië, Verenigde Staten van Amerika. Ontstaan in 1883 uit een steen uit Japan. Geïntroduceerd door Stark Brothers te Louisiana, Verenigde Staten van Amerika.

Een zeer goede bestuiver voor Golden Japan.

Groei: matig sterk; kan dus op Brompton veredeld worden.

Bloei: zeer rijk; goed kiemkrachtig stuifmeel.

Produktiviteit: draagt zeer rijk.

Vrucht:

Rijptijd: laat; ongeveer 10 tot 14 dagen later dan Golden Japan.

Uiterlijk: een lichtrode pruim.

Kwaliteit: matig; bij goed dunnen is de smaak aanmerkelijk beter.

ONDERSTAMMEN VOOR DE TEELT ONDER GLAS

Bij de keuze van de onderstam dient men rekening te houden met:

- a. de geschiktheid van de grond;
- b. de groeikracht van de ent.

Het bodemprofiel speelt ook bij de pruimen een grote rol, hoewel dit gewas toch minder eisen stelt dan de druif en de perzik. Op gronden die hoog uit het water liggen kan men beter een diep wortelende onderstam kiezen, b.v. Brompton, terwijl op de lagere gronden een vlak wortelende onderstam, b.v. Brussel (syn. Varkenspruim), op haar plaats is.

De groei van de Japanse pruimen is in het algemeen sterk, hiermede moet rekening worden gehouden. In volgorde noemen we:

Sterk: Golden Japan, Beauty.

Matig sterk: Ontario. Op Brompton groeit Ontario sterk.

Hieronder volgt een bespreking van de voorkomende onderstammen, aflopend van sterk naar zwak.

Myrobalan

Zeer sterke groei. Verankert goed. Op goede gronden is de groei te sterk en valt de vruchtzetting tegen. Bij een ruime plantafstand kunnen de gesteltakken vlakker gebonden worden en zal ook de vruchtbaarheid vroeger intreden. Golden Japan geënt op Myrobalan B moet minstens 30 à 35 m² tot zijn beschikking hebben. Op kleinere ruimte is de boom niet te bedwingen en sterven de vruchtsporen gemakkelijk af. Treedt de vruchtbaarheid eenmaal in, dan plukt men zeer veel mooie, grote vruchten.

Op de matige gronden die voldoende uit het water liggen is Myrobalan B een goede onderstam.

Brompton

Krachtige groeier, die goed verankert. De groeikracht is iets minder dan van Myrobalan B. Op de vele gronden, waar reeds kasfruit werd

PRUIM

geteeld, bleek de Brompton goed te voldoen. Op kleigronden is de groei sterk en moet de boom 25 tot 30 m² tot zijn beschikking hebben. Op lichtere gronden en daar waar niet zo'n sterke groei verwacht wordt, mag dit minder zijn; steeds moeten we oppassen, dat de vruchtbaarheid niet in het gedrang komt.

Brussel (Varkenspruim)

De vergroeiing van de ent met de onderstam is maar matig goed. Ook is gebleken, dat de Brussel niet uniform is; het ene type geeft meer opslag dan het andere. Op de lagere gronden doet de Brussel het goed; de vruchtgrootte doet zeker niet onder voor de matig sterke onderstammen en de kleur van de vrucht is zeker zo mooi. Wel valt op, dat de bomen op deze onderstam minder sporen vormen. In kas- sen met een goede belichting is dit echter geen bezwaar. Op de lagere gronden is de Brussel één van de beste onderstammen.

Marianna

De vergroeiing met Ontario is goed. Op lichtere gronden zijn de laatste jaren klachten over de vergroeiing met Golden Japan. Op gronden waar Myrobalan B en Brompton te sterk groeien is Marianna een goede onderstam voor Ontario, maar voor Golden Japan kunnen we beter Gele Kroos nemen. Zij werkt mee aan het vormen van een mooie, brede boom. Is op lagere gronden minder goed op haar plaats. Vraagt zeker de aandacht, omdat ook de vruchten een behoorlijke grootte krijgen. Vermenigvuldiging vindt plaats door stekken.

Gele Kroos.

De vergroeiing van de ent met de onderstam is matig te noemen. De groei is op bepaalde gronden te gering en dan blijven de vruchten te klein. Wel vormt de boom op deze onderstam veel meer sporen dan op Brussel. Goede ervaringen op kleigrond.

Van deze Rassenlijst voor Fruitgewassen verschijnt over twee à drie jaar weer een nieuwe druk. Van de Rassenlijst voor Groentegewassen wordt ieder jaar een nieuwe uitgave samengesteld.

U kunt u op een of beide rassenlijst(en) abonneren! Een briefkaart aan het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Dr. S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen, is voldoende.

RODE BES

TEELT IN DE VOLLEGROND

(Voor teelt onder glas zie blz. 132)

Rode bessen behoren tot de minder belangrijke fruitgewassen, al is de teelt plaatselijk van betekenis. Het areaal rode bessen beslaat ongeveer 1500 ha. Ze worden volvelds geteeld, zowel als struik als aan draad. Alleen Fay's Prolific voldoet goed als onderteelt in de oude fruittuinen onder grootfruit.

De vroegbloeiende rassen lijden vaak nachtvorstschade, al is deze meestal geringer dan bij zwarte bessen. Rode bessen worden vers geconsumeerd en verwerkt, hoofdzakelijk tot bessesap.

Zeer vroeg

A - Jonkheer van Tets (blz. 107)

Vroeg-middentijds

B - Erstling aus Vierlanden (blz. 108)

N - Maarses Prominent (blz. 108)

O - Fay's Prolific (blz. 108)

X - Red Lake (blz. 109)

Laat

O - Rondon (blz. 109)

X - Palandt's Sämling (blz. 111)

ZEER VROEG

A - Jonkheer van Tets, K.: J. Maarse, Schellinkhout, Omstreeks 1931 gewonnen uit een kruising van Fay's Prolific met een onbekend ras. Geïnt.: 1941.

Dit ras dankt zijn waardering aan de *grote vroegheid* en een *goede produktiviteit*. Een bezwaar is echter de *regengevoeligheid* van de bessen, waardoor deze gemakkelijk barsten en rotten. Met teelt en snoei dient hiermede rekening te worden gehouden.

Groei: krachtig; vrij stevige, opgaande takken en lange vruchtdragende kortloten.

Bloei: vroeg.

Produktiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: zeer vroeg, $\pm$ 1 week vóór Fay's Prolific.

Plukbaarheid: goed.

Uiterlijk: mooie, grote bessen aan vrij lange trossen.

Kwaliteit: tamelijk teer; smaak en aroma minder goed dan van Fay's Prolific; vrij zuur, sappig. Sap goed rood van kleur.

Gebruik: verse consumptie en fabriek.

Ziekten en beschadigingen: regengevoelig. Plaatselijk o.a. in de Betuwe en in Groningen breken de takken zeer gemakkelijk af, een tot voor kort onbekende afwijking. De oorzaak is nog onbekend.

Opmerkingen: geschikt voor klei en zandgrond. Zowel voor teelt als struik als aan draad.

RODE BES

Ondanks vroegheid niet geschikt voor de teelt onder glas, daar dan veel knoppen niet uitlopen.

VROEG TOT MIDENTIJD

B - Erstling aus Vierlanden (Rote Vierländer). Geïnt.: Rosenthal, Rötha, Duitsland.

Een krachtig groeiende, stevige struik met *lange trossen* en tamelijk kleine bessen, die gemakkelijk te plukken zijn. Geschikt voor zandgronden. In hoofdzaak voor de fabriek.

Groei: sterk groeiend, opgaand.

Bloei: middentijds.

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Plukbaarheid: goed.

Uiterlijk: tamelijk kleine, donkerrode, glanzende bessen aan lange trossen.

Kwaliteit: tamelijk goed van smaak met een goed bessearoma; sappig. Geschikt voor sap.

Ziekten en beschadigingen: niet vatbaar voor bladvalziekte, echter zeer gevoelig voor kaligebrek. Gevoelig voor regen.

N - Maarse's Prominent. K.: J. Maarse, Schellinkhout (N.H.), 1947. K.w.r.: 1954. Hoofdlicentiehouders C. v. d. Berg, h.o.n.v. Fa. E. R. de Wilde en Comm. Venn. Constant Wattez, Koedijklaan 25, Bussum. Gewonnen uit een kruising van Jonkheer van Tets met Fay's Prolific. Een matig groeiende struik met tamelijk grote bessen aan lange trossen, welke gemakkelijk te plukken zijn.

Groei: matig, opgaand.

Bloei: vroeg.

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg-middentijds.

Plukbaarheid: zeer goed.

Uiterlijk: tamelijk grote, iets bleekrode bessen aan lange trossen.

Kwaliteit: tamelijk goed; smaak vrij goed, iets zuur.

Gebruik: verse consumptie en fabriek.

Ziekten en beschadigingen: knoploosheid is nog niet geconstateerd, minder regengevoelig dan Jonkheer van Tets. Heeft vrij veel last van rui aan de uiteinden van de trossen.

Opmerkingen: groeit op zandgronden sterker dan op klei; voldoet niet in de Betuwe, Friesland en Groningen. Door de minder krachtige groei kan dit ras dichter worden geplant dan andere; sterk snoeien; ook vruchthoutdunning is gewenst.

Licentiehouders:

H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo

Fa. Adr. Leys & Zn., Terheydenseweg 232, Breda

Fa. Adr. van Rijn, Boekelsedijk 5, Uden

O - Fay's Prolific. K.: Lincoln Fay, Portland, New York, Ver. Staten van Amerika; 1868.

Dit oude *vroege* ras is kwalitatief nog altijd *de beste rode bes*. Doordat de struiken veel last hebben van *uitwaaien van jonge scheuten* is het ras volvelds niet goed te telen. Als onderteelt in oude fruittuinen voldoet het ras goed maar deze teeltwijze kan niet meer worden aanbevolen. Veel *lepelbladvirus* en *knoploosheid*.

Groei: matig; jonge scheuten waaien gemakkelijk uit. Gevoelig voor strenge vorst.

Bloei: vroeg.

Productiviteit: matig.

Vrucht:

Rijptijd: vroeg.

Plukbaarheid: goed.

Uiterlijk: goede, lange trossen met grote bessen.

Kwaliteit: goed van smaak; licht zuur, vrij stevig.

Gebruik: zeer geschikt voor verse consumptie en fabriek.

Ziekten en beschadigingen: veel lepelblad (virus) en knoploosheid.

Bessen weinig gevoelig voor regen.

Opmerkingen: de bessen kunnen lang aan de struik blijven hangen; belangrijk voor oogstspreading. Goed geschikt voor de teelt onder glas. Fay's Prolific vertoont grote gelijkenis met *Versailles*, met welk ras het vaak is verward. Vanaf 1957 is *Versailles* echter niet meer in de rassenlijst opgenomen. Aan de bloemen zijn beide rassen duidelijk te onderscheiden.

Ras waarmee meer ervaring is gewenst

X - Red Lake. K.: Agricultural Experiment Station, University of Minnesota, Verenigde Staten van Amerika. Geïnt. 1933.

Een middelmatig sterk groeiende struik met vrij slap hout. Is daarom meer geschikt voor teelt aan draad dan als struik. De productiviteit lijkt vrij goed. Bloei en oogsttijd ongeveer als Fay's Prolific. Grote, lichtrode, aantrekkelijke bessen van goede kwaliteit, ruim hangend aan lange trossen. Meeldauw en knoploosheid kunnen voorkomen.

LAAT

O - Rondom. K.: I. Rietsema, Breda, 1934. Kw.r.: 1949. Gerechtigde: R.K. Land- en Tuinbouwschool, Breda. Gewonnen uit een kruising van *Ribes multiflorum*, *Versailles* en een oud zoet Nederlands ras. Onder licentie in de handel.

Laat, zeer produktief ras.

Daar de bessen *ongeschikt* zijn gebleken voor de verwerking tot sap kan de teelt van dit ras voor de fabriek niet worden aanbevolen.

Groei: zeer krachtig. Takken kunnen door de grote productiviteit sterk uit gaan hangen.

Bloei: middentijds. Weinig kans op nachtvorstschade.

Productiviteit: zeer goed.

Vrucht:

Rijptijd: laat.

Plukbaarheid: aan kort vruchthout moeilijk daar de compacte trossen te dicht opeen hangen; met de snoei hiermede rekening houden.

Uiterlijk: middelmatig grote, glanzende bessen, dicht opeenstaand rondom de dikke vruchstelen; matig lange trossen.

RODE BES

Kwaliteit: smaak zuur; vlezig; stevige schil. Ongeschikt voor verwerking door onvoldoende kleur en slecht aroma.

Ziekten en beschadigingen: weinig vatbaar voor bladvalziekte. Soms afwijkende, virusachtige verschijnselen in het blad, nl. smalle, brandnetelbladachtige bladeren en grofbladigheid.

Opmerkingen: Bij de teelt en snoei dient rekening gehouden te worden met de zeer krachtige groei en de zware produktie. In de eerste jaren sterk terug snoeien om een stevige struik te krijgen; daarna lange snoei toepassen. Geschikt voor de teelt aan draad.

Licentiehouders:

H. M. C. Aarts, Sambeekseweg 56, Boxmeer
J. Akkermans, Groenstraat E 19, Teteringen
C. Akkermans h.o.n.v. N. Akkermans & Zn., Rijksweg 47, Teteringen
M. Th. W. Arts, Past. Gerardstraat 24, Oirlo
W. J. de Bart, Laag Boskoop 72 B, Boskoop
K. Beckers, Vierlingsbeekseweg 54, Overloon
C. v. d. Berg, h.o.n.v. resp. Fa. E. R. de Wilde en Comm. Venn. Constant Watzel, Koedijklaan 25, Bussum
J. A. van Beverlo, T 124, Tricht
Fa. Gebr. Berns, Flierensestraat 62, Gendt (Gld.)
P. C. Botden, Grotestraat 18, Sambeek
H. de Bresser, Bomen- en Rozenkwekerijen, Best
H. Dinklage, B. Commerstraat 12, Rijsbergen
G. v. Dorland, Dalwagenseweg 69, Opheusden
Chr. v. Esch, Maastrichtsestraat 31, Bostel
H. Fleuren, Veldstraat 108a, Baarlo
N. Goeree, Kerkweg 2, 's-Heer Hendrikskinderen
H. Gorissen, Boom- en Rozenkwekerij, Meijel
H. Goyens, Meemortel 36, Budel
H. C. Guiljam, Raadhuisstraat 36, Baarland
Jac. Herijgers, Meirseweg, Zundert
N.V. Herijgers-Daemen, Veldstraat 108, Baarlo
A. op 't Hof, Stationsstraat 15, Kapelle
Fa. C. van Hoven & Zn., Boomkwekerij, Hoornaar
Fa. A. Jansen en Zn., Beugen
J. Jansen-Berben, Boxmeerseweg 5a, Beugen
P. C. en L. de Jongh, 's-Heer Hendrikskinderendijk 117, Goes
Wed. P. de Jongh N.V., Frans den Hollanderlaan 25, Goes
J. J. Kaaisteker, Polderweg 2, Goes
P. J. Kerston, De Breid 2, Maashees
W. J. Kessels, Oirloseweg 2, Oostrum
Fa. J. Kloosterhuis & Zn., St. Vitusthoft 129, Winschoten
J. Kruijer, Noordbroekstraat 119, Sappemeer
W. Kusters, Rijkevoortseweg 3, Boxmeer
Fa. Adr. Leys & Zn., Terheydenweg 232, Breda
J. van Lin, 't Zand 24, Boxmeer
J. Luyks, Afsgelehtendijk 8, Steenberg
L. Matze, Gemenerweg 6, Hazerswoude
Fa. J. Maurits en Zn., „De Abeel”, Opheusden
M. R. v. d. Mei, Meyerweg 171, Benedenknijpe (Fr.)
E. C. Meulblok, Langewegje 4, Kwadendamme
Mevr. J. P. M. Minkenberg-Cuypers, Leropperweg 2, Roermond
P. v. d. Mortel, Molenstraat 8, St. Anthonis
A. Nienhuis, Boomkwekerijen, Heiligerlee
Th. Nieuwesteeg, Molenkade 4, Dussen
S. van Nijntzen, Meirseweg 26, Zundert
Arn. Oerlemans, 't Hoog 8a, Nieuwkuyk
J. Oostergo, Zijtak O.Z. 122, Nw. Amsterdam
Ant. Paauwe, Plein 14, Borssele
C. Paauwe, Dorpsstraat 42, Wemeldinge
Fa. Gebr. Peters, Batterijen 143, Opheusden
G. Philipsen, Venrayseweg 95, Horst
W. Roelofs, Franssenstraat 26, Cuyk
Wed. H. van Rijn, Hogeweg 23, Wamel
A. Roelofs, Nijlandseweg 10, Opheusden
P. Slits-Brouns, Kempweg 26, Venray
Fa. G. Snel, Ceintuurbaan 14, Huizen (N.H.)

J. Stuifbergen, Sportlaan 11, Emmeloord
 Fa. J. en G. Theunissen, Boomkw. „Breust“, Emmastraat 24, Eijsden
 G. Timmermans, Boom- en Rozenkwekerijen, Maasbree
 J. N. van 't Veer, 's-Gravenpolderseweg 52, Goes
 Fa. J. Veltmans & Zn., Heldensedijk 8, Meyel
 J. Verdaasdonk, Strijbeekseweg 30, Ulvenhout (N.B.)
 Fa. Gebr. Vossen, Boom- & Rozenkwekerij, Soueren
 Fa. Gebr. J. C. en P. C. van 't Westeinde, „Westhof“, 's-Heer Arendskerke
 J. Westland, Naardenstraat 60, Huizen (N.H.)
 Fa. J. v. Willegen & Zn., Bergsebaan 36, Wouw

Ras waarmee meer ervaring is gewenst

X - Palandts Sämling. K.: E. Westenius, Hildesheim, Duitsland.

Een matig groeiende struik met stevige gesteltakken. Goed produktief. Matig grote, donkerrode, vrij zure bessen aan tamelijk lange trossen. Bloei middentijds, rijptijd laat, ongeveer tegelijk met Rondom. Lijkt niet gezond. Bij sommige scheuten treedt soms een groeiremming op, waarbij het blad een virusachtig beeld vertoont.

Afgevoerd

Laxton's No. 1. Wegens te kleine, lichtrode bessen en te grote regengevoeligheid.
Laxton's Perfection. Wegens slechte gezondheid (lepelblad) en regengevoeligheid.

TEELT ONDER GLAS

Rode bessen combineert men onder glas wel met perziken en pruimen. Op de Zuidhollandse Eilanden komt de teelt echter ook voor zonder de genoemde gewassen.

In normale warenhuizen teelt men per kap twee hagen bessen. De afstand van de rijen is dan 1.50 m, op de rij plant men op 1.25 m.

De struiken worden langs draden geleid, waarbij de draden een afstand hebben van ± 25 cm.

Om voldoende vervangscheuten te krijgen moet men diep planten. De jonge struiken worden na het planten ingesnoeid tot op $\frac{1}{2}$ van de lengte.

De twijgen worden op 25 cm afstand vastgelegd, maar later laat men de haag vrij ruig worden. Door het breder worden van de haag oogst men meer bessen. Er worden zoveel mogelijk 2- en 3-jarige takken aangehouden, de oudere worden verwijderd.

Tijdens de bloei wordt flink gelucht omdat bij een hoge temperatuur rui optreedt. Broezen is gunstig om de luchtvochtigheid op peil te houden.

Bestuiving door bijen is gunstig voor de zetting.

Na de zetting kunnen we de scheuten innemen om een te dichte stand en verstikking van de bessen te voorkomen.

Dit terugsnijden van de scheuten wordt ook wel gedaan voor de oogst. Het bevordert de rijping en een goede kleur.

Bessen vragen veel vocht, maar we moeten oppassen dat de bessen niet vuil worden.

In het tweede jaar oogst men 15 tot 20 % van de produktie. Het derde jaar ± 50 % en in het vierde jaar ± 100 %. Per raam kan 2 à 2½ kg bessen geoogst worden als de aanplant in volle produktie is.

Naast luis kan het spint ernstig optreden. In oudere struiken is Sesia een gevreesde vijand. Er zijn aanplantingen die wel 25 jaar oud zijn en hierin is het afsterven van takken soms vrij ernstig.

RODE BES-ZWARTE BES

Fay's Prolific is het best geschikt onder glas. *Laxton no. 1* is wel vruchtbaar maar de kleur van de bessen is te licht. *Jhr. van Tets* is minder vruchtbaar omdat de knoppen vaak blijven slapen.

ZWARTE BES

De meeste zwarte bessen worden geteeld in Limburg en Noord-Brabant. Verder is de teelt van belang in Zeeland, op de Zuidhollandse Eilanden, in Gelderland en Noord-Holland. Economisch gezien is de teelt van geringe betekenis; er worden in Nederland ongeveer 1100 ha zwarte bessen geteeld.

Zwarte bessen worden volvelds geteeld. Ze groeien goed op klei- en zandgrond met een goede structuur en waterhuishouding, slecht op zeer zware klei en op zandgronden met een ondoorlatende ondergrond.

De bloemen zijn zeer gevoelig voor nachtvorst. In het oosten des lands, waar in het voorjaar veel nachtvorsten voorkomen, is de teelt dan ook alléén economisch verantwoord bij toepassing van nachtvorstbestrijding. Zwarte bessen kunnen goed mechanisch worden geoogst door afrillen. Ze kunnen ernstig worden aangetast door rondknopmijt en brandnetelbladvirus. Een goede selectie van stekhout is hiervoor van grote betekenis, evenals een effectieve bestrijding van rondknopmijt.

Alle zwarte bessen gaan naar de fabriek, in hoofdzaak voor de verwerking tot sap. De vraag hiernaar is groot in verband met het gebruik van zwarte bessensap als opwekkende, alcoholvrije drank met een hoog vitamine C-gehalte. Tussen de rassen bestaan grote verschillen in vitamine C-gehalte (van ± 100 tot ruim 200 mg per 100 g vruchten) en zuurgehalte. In het buitenland (vooral in Duitsland en Engeland) wordt de voorkeur gegeven aan rassen met een hoog vitamine C-gehalte en een hoge zuurgraad. In verband met de afzet op de Euro-markt zal hiermede in de naaste toekomst ook in Nederland rekening gehouden moeten worden.

Ras	Geslacht voor sap
A - Wellington XXX	geschikt
B - Baldwin	geschikt
B - Daniels' September	
O - Goliath	matig geschikt
O - Roodknop	ongeschikt
X - Cotswold Cross	

A - Wellington XXX. K.: R. Wellington, Proefstation East Malling, Engeland, 1913. Ontstaan uit een kruising van Baldwin met Boskoop Giant.

Het meest produktieve ras met goede vruchtkwaliteiten. Door vroege bloei *groot nachtvorstresistent*. In het oosten van het land daarom zonder nachtvorstbestrijding niet aan te bevelen. Rondknopmijt en brandnetelblad komen veel voor.

Groei: sterk groeiende, brede struiken.

Bloei: vroeg. Nachtvorstrisico groot.

Produktiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: tamelijk laat.

Uiterlijk: tamelijk lange trossen met tamelijk grote korrels.

Kwaliteit: goede kleur, vitamine C-gehalte hoog, goed aroma.

Plukbaarheid: matig goed.

Ziekten en beschadigingen: zeer vatbaar voor roest, rondknop komt veel voor. Zeer gevoelig voor brandnetelblad.

B - Baldwin.

Dit zeer oude ras heeft zich nog steeds kunnen handhaven door zijn *goede vruchtbaarheid* en de *goede kwaliteit* van de bessen. De *gevoeligheid voor nachtvorst* maakt de teelt van dit ras te riskant in nachtvorstgebieden, tenzij nachtvorstbestrijding wordt toegepast.

Groei: matig.

Bloei: tamelijk vroeg. Nachtvorstrisico groot.

Produktiviteit: goed. Weinig last van ruïen.

Vrucht:

Rijptijd: laat.

Uiterlijk: middelmatig grote, vrij gelijkmatig gekleurde bessen aan matig lange trosjes, meestal meer trossen per knop.

Kwaliteit: goede kleur; vitamine C-gehalte hoog; zeer goed aroma; vrij stevige schil.

Plukbaarheid: moeilijk door korte, dicht opeenhangende trossen. Bij mechanische oogst vervalt dit bezwaar.

Opmerkingen: daar de struiken vrij compact en klein blijven kan dichter worden geplant dan bij de andere rassen.

Akkermans Bes - K.: M. W. Akkermans, Boxmeer. Kw.r.: 1953. Ge-rechtigde: C. Akkermans, h.o.n.v. M. Akkermans en Zn., Teteringen. Praktisch niet te onderscheiden van Baldwin; heeft een iets krachtiger groei. Produktief. Hoog vitamine C-gehalte.

Licentiehouders:

H. Fleuren, Veldstraat 108, Baarlo

J. H. Heusinkveld, Ds. v. Krevelenstraat 3, Lichtenvoorde

N.V. Wed. P. de Jongh, Fr. den Hollanderlaan 25, Goes

W. Kloosterhuis h.o.n.v. J. G. Kloosterhuis, Kastanjelaan 2, Stadskanaal

Fa. Adr. Leys & Zn., Terheydensweg 232, Breda

A. S. van Rijn, Boeksedijk 5-7, Uden

Fa. J. Westland & Zn., Naarderstraat 60, Huizen (N.H.)

C. v. d. Berg, h.o.n.v. resp. Fa. E. R. de Wilde en Comm. Venn. Constant Watzel,

Koedijklaan 25, Bussum

B - Daniels' September. In Nederland en Duitsland wordt onder deze naam een ander ras in de handel gebracht als in Engeland. Het ras dat in Nederland en Duitsland Daniels' September wordt genoemd, heeft veel overeenkomst met Laxton's Tinker. Deze Daniels' September groeit krachtig, is voldoende produktief en heeft lange trossen. Hij bloeit tamelijk laat, waardoor iets minder kans op nachtvorstschade dan Wellington XXX. Aan grotere struiken wordt het plukken be-moeilijkt door sterk uithangende takken.

ZWARTE BES

Groei: krachtig; dragende struiken sterk uiteenhangend.

Bloei: middentijds-tamelijk laat.

Productiviteit: goed.

Vrucht:

Rijptijd: tamelijk laat.

Plukbaarheid: gemakkelijk.

Uiterlijk: tamelijk grote bessen, iets ongelijkmatig rijpend, vrij stevig; aan lange, alleenstaande trossen.

Kwaliteit: smaak matig; vitamine-C-gehalte hoog.

Opmerkingen: rijpt ongeveer in dezelfde tijd als Wellington XXX.

Kan echter langer blijven hangen.

O - Goliath. Een oud ras. Herkomst onbekend.

In streken met veel nachtvorstrisico is Goliath door zijn *latere bloei* iets oogstzekerder dan vroeger bloeiende rassen. Met gezonde selecties kunnen goede opbrengsten worden verkregen. Vanwege het betrekkelijk lage vitamine-C-gehalte en de ongelijkmatige rijping is Goliath weinig aantrekkelijk voor de industrie. Het verdient daarom aanbeveling dit ras door beter geschikte rassen te vervangen.

Groei: krachtig, opgaand.

Bloei: tamelijk laat.

Productiviteit: tamelijk goed.

Vrucht:

Rijptijd: laat.

Plukbaarheid: moeilijk.

Uiterlijk: vrij grote bessen, die niet alle gelijktijdig rijp zijn. Vrij stevig, trossen kort.

Kwaliteit: matige kleur, vitamine C-gehalte belangrijk lager dan van de meeste andere rassen.

Ziekten en beschadigingen: in 1956 heeft dit ras sterk geleden van de strenge wintervorst.

Opmerkingen: door ongelijkmatige rijping vaak noodzakelijk de struiken tweemaal te plukken.

O - Roodknop. K.: J. Heemstra, Groningen, 1921.

Daar dit ras door de slechte sapkleur ongeschikt blijkt voor de verwerking, kan het niet worden aanbevolen.

Groei: krachtig, opgaand. Laat uitlopend.

Bloei: tamelijk laat. Weinig nachtvorstrisico.

Productiviteit: tamelijk goed.

Vrucht:

Rijptijd: middentijds.

Plukbaarheid: matig goed. Laat zich uitstekend mechanisch oogsten.

Uiterlijk: tamelijk grote, iets bruinzwart gekleurde bessen aan matig lange trosjes.

Kwaliteit: vitamine-C-gehalte hoog. Bes iets zachter dan van Goliath. Kleur voor sap te bruin.

Opmerkingen: rijpe bessen vallen spoedig af.

X - Cotswold Cross. K.: G. T. Spinks, Proefstation Long Ashton,

Engeland 1920. Ontstaan uit een kruising van Baldwin met Victoria.
Geïnt.: 1922.

Een krachtig groeiend ras met vroege bloei en late rijping. Kan goed produktief zijn. Grote, stevige bessen aan tamelijk korte trossen met dikke stelen. Relatief laag vitamine C-gehalte.

Afgevoerd

Silvergieters Zwarte. Onvoldoende produktief, maar zeer goed smakende bessen. Voor particulieren.

Consort. Ondanks hoge produktiviteit, onbruikbaar door onaangenaam aroma.

Van deze Rassenlijst voor Fruitgewassen verschijnt over 2 à 3 jaar weer een nieuwe druk. Van de Rassenlijst voor Groentegewassen wordt ieder jaar een nieuwe uitgave samengesteld.

U kunt u op een of beide rassenlijst(en) abonneren! Een briefkaart aan het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Dr. S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen, is voldoende.

REGISTER

A

A 2, 49
Aardbei, 6
 Achilles, 69
 Akkermans' Bes, 113
 Alicante, 53
 Amerikaanse Champion, 90
 Amsden, 88, 94
 Amsden June, 88
Appel, 21
Appel, onderstammen, 63
 Asdonkse, 61

B

Baldwin, 113
 Bartlett, 79
 Beauty, 104
 Benoni, 30
 Berkeley, 50
 Beurré Alexandre Lucas, 77
 Beurré Hardy, 74
 Beurré Lebrun, 79
 Bigarreau Napoléon, 66
 Bla Frankendaler, 52
 Black Alicante, 53
 Black Diamond, 51
 Black Hamburgh, 52
 Blauer Trolinger, 52
Blauwe Bes, 49
 Blauwe Kroos, 93
 Bluecrop, 50
 Blueray, 50
 Bon Chrétien Williams, 79
 Bonne Louise d'Avranches, 75
Braam, 51
 Brompton, 93, 101, 105
 Bronskleurige Doyenné du
 Comice, 82
 Bronskleurige Triomphe de
 Vienne, 82
 Brussel, 106
 Burbank, 105
 Butirra Précoce Morettini, 81

C

Cambridge Vigour, 10, 19, 20
 Champion, 90
 Charles Ingouf, 94
 Charneux, 76
 Clapp's Favourite, 73
 Close, 37
 Collins, 51
 Concord, 50
 Conference, 76
 Cotswold Cross, 115
 Coville, 50
 Cox's Orange Pippin, 27
 Crown Bob, 69
 Czar, 97

D

Daniels' September, 113
 Deutsch Evern, 20
 Dikke Loen, 62
 Dixi, 51
 Double Red Wealthy, 36
 Doyenné du Comice, 77
Druif, 52
Druif, onderstammen, 55
 Dubbele Bonne Louise
 d'Avranches, 82
 Dubbele Conference, 82
 Dubbele Vroege Montagne, 90
 Duke of York, 88
 Dijkmanszoet, 44

E

Earliblue, 50
 Early Laxton, 97
 Early Prolific, 98
 Early Rivers, 61, 98
 Eldense Blauwe, 98
 Elista, 14
 Ellison's Orange, 39
 Engelse Witte, 69
 Enkele Vroege Montagne, 90
 Erstling aus Vierlanden, 108
 Ewart, 82

F

F 12/1, 68
Fay's Prolific, 108
Fondante de Charneux, 76
Framboos, 55
Frankenthal, 52
Frankenthaler, 52
Frans Meylingkers, 67

G

Gascogner, 66
Gele Kroos, 92, 106
Gieser Wildeman, 84
Glasa, 18, 19
Gloire Lyonnaise, 89
Glorie van Holland, 38
Golden Champion, 53
Golden Delicious, 29
Golden Japan, 103
Goldtraube, 50
Goliath, 114
Gorella, 10, 21
Gorham, 82
Goudreinette, 28
Granacke, 53
Granaxa, 53
Gros Maroc, 54
Gross Vernach, 52

H

Hale, J. H., 91
Half Oogst, 94
Herbert, 50
Himalaya, 51

I

Ingrid Marie, 32
Inspecteur Löhnis, 64
Ivette, 42
Ivanhoe, 50

J

James Grieve, 25
Jersey, 50
Jochems Roem, 58
Jonadel, 42
Jonathan, 33
Jonkheer van Tets, 107
Jonwin, 46
Jucunda, 16
June Blood, 104
Juspa, 15

K

Kelleriis nr. 16, 67
Kernielse, 62
Kers, 59
Kers, onderstammen, 68
Kruidenierspeer, 78
Kruisbes, 68
Kwee A, 86
Kwee C, 87
Kwee d'Angers, 86
Kwekersgoud, 94

L

Lady, 89
Lady Palmerston, 89
Laxton's Superb, 34
Leenderskers, 67
Légipont, 76
Lentse Blonde, 69
Limburgse Boskriek, 68
Lobo, 38
Lodi, 40
Lombartscalville, 32
Lord Lambourne, 36
Lucas Bronzée, 83

M

M I, 48
M II, 47
M IV, 47
M VII, 47
M IX, 47
M XI, 48
M XVI, 48
M XXV, 48
M 26, 48
MM 104, 48
MM 106, 49
MM 109, 49
MM 111, 49
Maarses Prominent, 108
Macherauchs Frühernte, 8, 21
Madeleine, 90
Madeleine Blanche, 90
Magdalena, 90
Malling Exploit, 56
Malling Promise, 56
Mantet, 35
Marianna, 101, 106
Markies, 65
Meikers, 62
Melrose, 39
Merton Pride, 81

REGISTER

Metzer Paradijs, 47
 Mierlose Zwarte, 63
 Millicent, 41
 Mio, 40
 Mirabelle de Nancy, 100
 Monsieur hâtif, 97
 Montagne, 90
 Montauban, 90
 Morel, 59
 Muscaat van Alexandrië, 54
 Muscat blanc d'Alexandrië, 54
 Muscat d'Alexandrië, 54
 Muscat of Alexandrië, 54
 Myrobalan, 105
 Myrobalan B, 102

N

Nr. 501, 61

O

Odin, 41
 Ontario, 97, 103
 Oomskinderenpeer, 78
 Opal, 100
 Oriole, 40

P

Packham's Triumph, 78
 Palandts Sämling, 111
 Pater van Mansfeld, 65
 Peer, 70
 Peer, onderstammen, 86
 Peregrine, 89, 94
 Perzik (onder glas), 87
 Perzik (vollegrond), 93
 Perzik, onderstammen (vollegrond), 95
 Perzik, onderstammen (onder glas), 92
 Pierre Corneille, 80
 Précoc de Trévoux, 73
 Précoc van Wilhelmindorp, 80
 Président Loutreuil, 80
 Preussen, 57
 Pruim (onder glas), 102
 Pruim, (vollegrond), 95
 Pruim, onderstammen (vollegrond), 101
 Pruim, onderstammen (onder glas), 105
 Puther Dikke, 67

R

Radboud C, 57
 Redgauntlet, 12
 Red Lake, 109
 Regina, 9, 18, 20
 Reine-Claude d'Althan, 99
 Reine-Claude d'Oullins, 98
 Reine-Claude Verte, 99
 Reine Victoria, 98
 Repita, 17
 Revada, 18
 Rivers' Early Prolific, 98
 Robijn, 45
 Rode Baltet, 91
 Rode Bes (onder glas), 111
 Rode Bes (vollegrond), 107
 Rode Kroos, 92
 Rode Radboud, 57
 Rondon, 109
 Roodknop, 114
 Rote Triumphbeere, 69
 Rote Vierländer, 108
 Rouaan, 66

S

St. Julien A, 93, 102
 Saint Remy, 85
 Salwey, 91
 Santa Maria, 81
 Schneiders Späte Knorpelkirsche, 64
 Schone uit het Westland, 90
 Schone van Boskoop, 28
 Schönnemann, 58
 Senga-Sengana, 11
 Spaanse, 53
 Spencer, 43
 Stanley, 50
 Stark's Earliest, 25
 Steyl, 67
 Supertrévoux, 80

T

Talisman, 15
 Tardive de Brunel, 91
 Theodoor Reimers, 51
 Thornless Evergreen, 51
 Transparente Jaune, 30
 Triomphe de Vienne, 74
 Tydeman's Early Worcester, 31

U

Udense Spaanse, 66
Udense Zwarte, 63

V

Vaes Oogst, 94
Le Vainqueur, 88
Varkenspruim, 106
Victor, 88
Victoria, 98
Vilmorin, 92
Vola, 13
Vroege Duitse, 61
Vroege Lady Palmerston, 89
Vroege Tolse, 100
Vroege van Werder, 65

W

Warwickshire Drooper, 100
Wassenberger, 95
Weisse Triumphbeere, 69

Weisser Musc. v. Alexandrië, 54
Wellington XXX, 112
Weymouth, 50
Whinham's Industry, 69
Whitesmith, 69
Williams, 79
Winston, 35
Winterrietpeer, 84
Witte Montagne, 90
Wijnkers, 63

Y

Yellow Transparent, 30

Z

Zeeuwse Bruine, 65
Zoete Ermgaard, 45
Zoete Brederode, 85
Zoete Kroon, 44
Zoete Oranje, 45
Zwarte Bes, 112

RASSENLIJSTEN ¹⁾
UITGEGEVEN DOOR HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN
TUINBOUWGEWASSEN

Rassenlijst voor Fruit, 1965	f 2,—
Rassenlijst voor Groente, 1966	f 2,—

MEDEDELINGEN ²⁾
VAN HET INSTITUUT VOOR DE VEREDELING VAN TUINBOUWGEWASSEN

(Hieronder zijn een aantal mededelingen vermeld die betrekking hebben op het algemene onderzoek en op fruitgewassen. Een volledige lijst van publikaties wordt op aanvraag gratis toegezonden)

168. Ferguson, J. H. A. — A comparison of two planting systems in orchards as regards the amount of radiation intercepted by the trees. Januari 1961	f 0,30
171. Kraai, A. — How long do honey-bees carry germinable pollen on them. April 1962	f 0,35
179. Garretsen, F. — Organoleptic research in the interests of horticultural plant breeding. April 1961	f 0,35
181. Smeets, L., und J. P. Braak — Das Ventilationssystem der Klimagesächshäuser im Phytotron des Instituts für Gärtnerische Pflanzenzüchtung Wageningen, Niederlande. April 1962	f 0,60
182. Eucarpia Conference — Environmental factors in the distribution of fruit varieties. April 1962	f 4,—
187. Ferguson, J. H. A. — Monogram voor het onderscheidingsvermogen van de F-toets gemodificeerd naar Keuls. September 1962	f 0,35
196. Ferguson, J. H. A. — Random variability in horticultural experiments. Mei 1963	f 0,50
199. Ferguson, J. H. A. — Invloed van oriëntatie en vorm van boomhagen op de hoeveelheid opgevangen straling. Augustus 1963	f 0,50
211. Banga, O. — Physiological aspects of quality. April 1964	f 0,90
212. Jaarverslag 1963 met projecten van onderzoek 1964; Annual report 1963 with summary. April 1964	f 2,50
213. Kronenberg, H. G. — Some varietal differences in red currant. Mei 1964	f 0,50
217. Kronenberg, H. G. — La production de la fraise en Hollande. Juli 1964	f 0,70
219. Ferguson, J. H. A. — Statistische achtergrond van een proefopzet. September 1964	f 0,70
224. Visser, T. — Juvenile phase and growth of apple and pear seedlings. September 1964	f 0,90
227. Bruyn, J. W. de — Chemisch onderzoek ten behoeve van de veredeling; voortgangsrapport I.V.T. 1952-1964; Chemical research carried out at the Institute of Horticultural Plant Breeding from 1952-1964; with summary. December 1964	f 1,25
228. Fuchs, A., en D. P. de Vries — Optreden, bestrijding en voorkomen van bacteriekanker in kersen. Januari 1965	f 0,90
231. Vries, D. P. de — Field resistance to bacterial canker in some cherry seedling populations. Maart 1965	f 0,50
232. Kronenberg, Hester G., and K. Hofman — Research on some characters in black currant progenies. Maart 1965	f 1,20

¹⁾ Zolang de voorraad strekt kunnen deze publikaties franco worden toegezonden, na ontvangst van het vermelde bedrag op giro no. 935477 van het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Dr. S. L. Mansholtlaan 15 te Wageningen onder vermelding van wat verlangd wordt; ook bestaat de mogelijkheid deze publikaties uit de bibliotheek van het I.V.T. te lenen.